

Şehrimiz

Çanakkale

ŒEHRİMİZ ÇANAKKALE

YAZARLAR

Ünzüle ULUS AVCI
Volkan SULANÇ
Elif DEMİR DENİZ
Yeliz DEMİROĞLU

ŒEHRİMİZ ÇANAKKALE

DİL UZMANI

Elif DEMİR DENİZ
Serpil KALKAN

GÖRSEL TASARIM

Serpil KILIÇ
İbrahim BAYRAK

Bu materyalin ilk 2 (iki) ünitesinin metin içeriği Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne oluşturulan komisyon tarafından hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

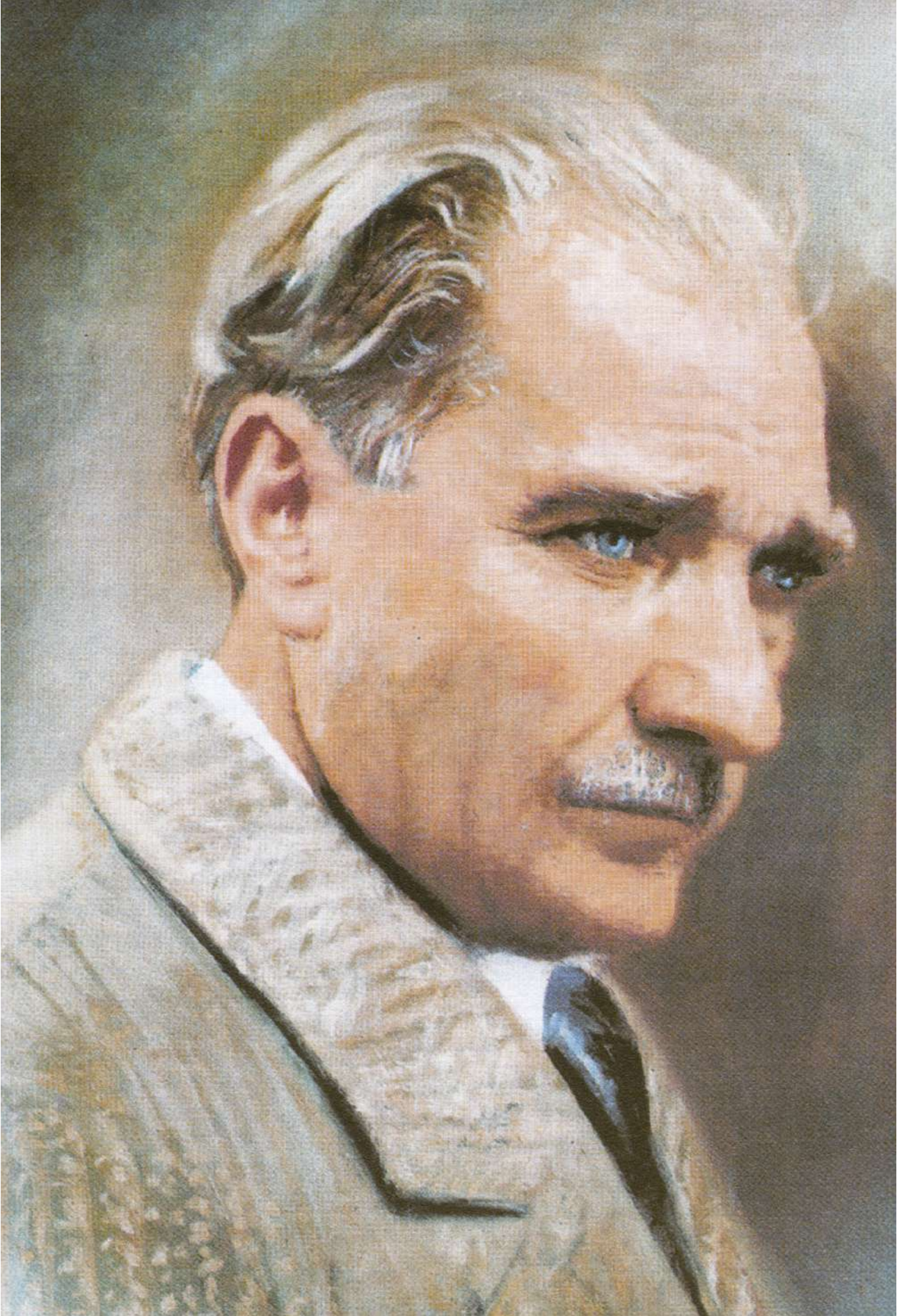
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaıt bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE-1 ŞEHİRLERİN HİKÂYESİ	8
BİRLİKTE YAŞAMANIN GEREKLİLİĞİ.....	10
ŞEHİRİ TANIYORUZ	13
ŞEHİR VE MEDENİYET	16
ŞEHİRLE İLİŞKİMİZ	19
ÜNİTE-2 ŞEHİRDE YAŞAM	21
ŞEHİR VE SOSYAL YAŞAM	23
MEDENİ YAŞANTININ GEREKLERİ	25
ŞEHİRİN FIRSATLARI VE RİSKLERİ.....	27
ENGELSİZ YAŞAM.....	30
ŞEHİRDEKİ DİĞER CANLILAR	32
ÜNİTE-3 ŞEHİRİMİ TANIYORUM.....	35
ŞEHİRİMİZİN COĞRAFYASI	37
YAŞANILAN ŞEHİRDE İNSAN DOĞA İLİŞKİSİ.....	47
ŞEHİRİMİZİN DEMOGRAFİK YAPISI	52
ŞEHİRİMİZDE KARŞILAŞILABİLECEK DOĞAL AFETLER	58
KALE-İ SULTANIYE'DEN ÇANAKKALE'YE	62
ÇANAKKALE TARİHİ	65
ŞEHİRİMİZİN KOMŞULARI.....	72
ÜNİTE-4 ŞEHİRİMİZ ÇALIŞIYOR	75
ŞEHİRİMİZDE EKONOMİ	77
ŞEHİRİMİZDE ZANAAT	90
ŞEHİRİMİZDE TURİZM	98
ŞEHİRİMİZDEKİ ULAŞIM İMKÂNLARI.....	117
ÜNİTE-5 ŞEHİRİMDE BEN.....	121
ŞEHİRİMİZDE KÜLTÜR VE SANAT	123
ÇANAKKALE'NİN TARİHİ VE KÜLTÜREL MİRASI	130
ŞEHİRİMİZİN YETİŞTİRDİĞİ KİŞİLER.....	139
ÇANAKKALE KÜLTÜRÜ	143
ŞEHİRİMİZE ÖZGÜ YÖRESEL DİL ÖZELLİKLERİ.....	157
ÇANAKKALE'DE MEDYA.....	160
ÇANAKKALE'DE MÜZİK.....	161
ŞEHİRİMİZİN ÖNEMLİ GÜNLERİ	164
ŞEHİRİMİZDE SOSYAL VE KÜLTÜREL FAALİYETLER	172
ŞEHİRİMİZDE SPOR.....	174
1-2. ÜNİTELER KAYNAKÇASI	176
3-4-5. ÜNİTELER KAYNAKÇASI.....	177
3-4-5. ÜNİTELER GENEL AĞ KAYNAKÇASI	178
GÖRSEL KAYNAKÇA.....	180

ÜNİTE

1.

ŞEHİRLERİN HİKÂYESİ

- BİRLİKTE YAŞAMANIN GEREKLİLİĞİ
- ŞEHİRİ TANİYORUZ
- ŞEHİR VE MEDENİYET
- ŞEHİRLE İLİŞKİMİZ

İSTANBUL
MEDİNE
PARİS
CANAKKALE
KURTUBA

GÖRSEL OKUMA KILAVUZU

Birlikte Yaşam

Tarih Öncesi Dönemler

Eski Medeniyet ve Şehirler

Şehir ve Medeniyet

Şehir ve Medeniyet

Şehirle İlişkimiz

Görsel okumanın kullanımı:

Eski medeniyet ve şehirleri simgeler.

“Eski Medeniyet ve Şehirler” konusunda olduğumuzu gösterir.

BİRLİKTE YAŞAMANIN GEREKLİLİĞİ

Bir yolcu gemisi aniden kopan bir fırtınanın etkisiyle parçalanır ve dalgalar geminin içindeki yolculardan birini sürükleyerek adaya kadar götürür. Yolcu, kendisiyle birlikte kıyıya sürüklenen sandıklardaki yiyecek ve çeşitli eşyalarla hayatta kalma mücadelesi verir. Yolcu günler geçtikçe yaşadıklarını sandığın birinden çıkan deftere not eder. Şimdi onun yazdığı notlara göz atalım:

- Kendime geldikten sonra adayı baştan sona dolaştım. Hiçbir insana rastlamadım. Galiba uzun bir süre bu ıssız adada tek başıma yaşamak zorunda kalacağım.
- Geminin karaya vuran enkazından kurtarabildiğim eşyaları toplayarak küçük bir mağarayı barınabileceğim şekilde düzenledim.
- Adada en büyük sorun vahşi hayvanlar. Bu hayvanlardan korunmak için mağaranın girişini büyük ağaç dalları ile kapattım.
- Gemi enkazından kurtarabildiğim yiyeceği saklamak için bir depo inşa ettim.
- Adanın içlerine giderek çeşitli meyveler topladım. Bu meyveleri kışın da yiyebilmek için kuruttum.

Görsel 1.1.1

Adaya sürüklenen yolcu birçok sorunla tek başına mücadele etmek zorunda kalmış. Kendi yaşamımızı düşünelim. Bir gün içinde nelere ihtiyaç duyuyoruz? Bu ihtiyaçları tek başımıza mı yoksa birilerinin desteğiyle mi karşılıyoruz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Günlük yaşamımızı sağlıklı şekilde sürdürmek için birçok şeye ihtiyaç duyarız. Yemek yemek, giyinmek, barınmak, eğitim görmek ve çevremizle iletişim kurmak bu ihtiyaçlarımızdan yalnızca birkaçıdır. Tüm bu ihtiyaçlarımızı tek başımıza karşılamamız mümkün değildir. Bu nedenle topluluk hâlinde yaşarız. Yaşadığımız yer bir köy olabileceği gibi bir şehir de olabilir. Nerede yaşarsak yaşayalım her zaman bir iş bölümü ve iş birliği içindeyiz.

Görsel 1.1.2

Günlük hayatımızı düşünelim. Sabah kahvaltısında tükettiğimiz yiyecek ve içecekler farklı kişiler tarafından üretilip bizlere ulaştırılmaktadır. Örneğin yediğimiz ekmeğin, soframıza gelinceye kadar birçok aşamadan geçer. Buğdayın ekilmesi, hasat edilmesi, öğütülerek un hâline getirilmesi ve unun da hamur yapılarak pişirilmesi gerekir. Bu işleri yapabilmek için birçok araç gerece ihtiyaç duyulur. Bu araç gereçleri üretebilmek için de çeşitli mesleklerden insanlara ihtiyaç vardır. Tek bir insanın, bu işlerin hepsinin üstesinden gelmesi oldukça zordur.

Gün içerisinde ulaşımımızı sağlayan şoförler, okulda eğitim aldığımız öğretmenler iş bölümü içinde ihtiyaçlarımızı karşılayanlardan birkaçıdır. O hâlde iş bölümü yaparak ihtiyaçlarımızı kolaylıkla karşılayabiliriz.

Görsel 1.1.3

Toplumsal yaşamın temelini kişiler arası iletişim oluşturur. Yaşamımız boyunca ailemiz, arkadaş, akraba ve komşularımız başta olmak üzere toplum ile iletişim hâlinde oluruz. Sosyal çevremizi oluşturan insanlarla sağlıklı ilişki kurmak için doğru bir iletişim kurmak gerekir. Bu iletişim karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı olmalıdır. Böyle bir iletişim bizlere yardımlaşma ve dayanışma duygularını aşılır. Böylece çevremizdeki insanların sorunlarına duyarlı bireyler olarak mutluluklarını ve üzüntülerini paylaşıyoruz.

ŞEHİRİ TANIYORUZ

“Tarih öncesi dönemlerde insanlar yaşamlarını nasıl sürdürüyorlardı? Hiç düşündünüz mü?”

Şimdi geçmişe bir yolculuk yapalım ve bu sorunun cevabıyla birlikte insanların yerleşik yaşama nasıl geçtiğini ve bu yerlerin şehir hâline nasıl geldiğini öğrenelim.

Günümüzden yaklaşık 12.000 yıl öncesine kadar insanlar yaşamlarını göçebe olarak sürdürüyorlardı. Yiyecek bulmak için sürekli yer değiştiriyor, hayvanları avlayarak ve bitkileri toplayarak karınlarını doyuruyorlardı. Mağaralarda ya da geçici barınaklarda yaşıyorlardı. Sonra yaşamlarını tamamen değiştirecek bir gelişme yaşandı. İnsanlar tarım yapmaya başladılar ve vahşi hayvanları evcilleştirdiler. Çiftçilik yapmaya başlayan insanlar ekinlerine ve hayvanlarına bakmak için yerleşik yaşama geçtiler. Yerleşim yeri olarak nehir kenarlarındaki düz ve verimli arazileri seçtiler. Böylece arazilerini kolayca sulayabildiler. Kendilerinin ve hayvanlarının su ihtiyacını karşılayabildiler. Tarım ve hayvancılıkla birlikte besin kaynaklarının artması nüfusun da artmasını sağladı. Nüfus artışıyla birlikte bu ilk yerleşim yerleri köylere dönüştü. Köylerde yaşayan insanlar ihtiyaçlarından fazla ürün elde ettiler. Kendilerini ve ürünlerini saldırılardan korumak için köylerin etrafını çevirdiler. Fazla ürünleri diğer köylerde yaşayanlara sattılar. O köylerdeki insanlardan da kendi ihtiyaç duydukları ürünleri aldılar. Böylece ticaret hayatını başlattılar.

İşte bu şekilde ortaya çıkan köylerden bazıları zaman içinde o kadar büyüdü ki köy olmaktan çıkarak şehir hâlini aldı. Şehir olarak nitelendirilebilecek ilk büyük yerleşim yerlerinden biri de ülkemizde Konya’da yer alan Çatalhöyük’tür. Çatalhöyük günümüzden yaklaşık 9.000 yıl önce 10.000’e yakın nüfusa sahip büyük bir şehirdi.

Görsel 1.2.2 Çatalhöyük

Çatalhöyük gibi ilk şehirler genellikle su kaynaklarında, verimli ovalarda, ulaşım yolları üzerinde, güvenlik açısından savunması kolay yerlerde kuruldu. Kalabalık nüfusun ihtiyaçlarının karşılanması için şehirde fırıncılık, kasaplık, demircilik, marangozluk, terzilik gibi meslekler ortaya çıktı. Zaman içinde büyüyen şehirlerin belirli bir düzen içinde yönetilebilmesi, dış saldırılardan korunabilmesi gibi ihtiyaçlar yönetim birimlerinin kurulmasını sağladı. Böylece kral ya da meclis tarafından yönetilen şehirler doğdu. Şehirler barınma, güvenlik, eğitim, sağlık gibi insani ihtiyaçların en uygun şekilde karşılanabileceği yerler hâline geldi. Türkiye, Irak, Hindistan ve Mısır yeryüzünde en eski şehirlerin kurulduğu bölgelerdir. İlk Çağ’da kurulan şehirlerde evler, ibadethaneler, idari yapılar, dükkânlar, pazar yerleri şehri meydana getiren başlıca unsurlardır.

Görsel 1.2.3 Hattuşa

Geçmiş çağlarda kurulan şehirlerin bazıları büyüyüp modernleşerek günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Buna karşılık Truva, Efes, Hattuşa gibi ülkemizdeki pek çok şehir deprem, sel ve benzeri doğal afetler, salgın hastalık ve savaş nedeniyle yıkılmış ve yok olmuştur. Günümüzde bu şehirlerin olduğu bölgelerde yapılan arkeolojik çalışmalar o şehre ait birçok eserin gün yüzüne çıkmasını sağlamaktadır.

Görsel 1.2.4 Efes

Görsel 1.2.5 Truva

Görsel 1.2.6 Konya

Ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş şehirler giderek daha fazla göç almaktadır. Deniz, hava, kara veya demir yoluyla insanların kolayca ulaşabildikleri şehirler ekonomik olarak da ön plana çıkmaktadır. Kocaeli, Gaziantep, Bursa bu şehirlere örnek olarak gösterilebilir. Tarihi geçmiş itibariyle köklü bir medeniyete ev sahipliği yapan ve güçlü devletlerin başkenti olan şehirler ilgi odağı olan şehirlerdir. İstanbul, Konya gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde ön plana çıkmaktadır. Bu şehirlerdeki tarihi yapılar ve sanat eserleri turizm açısından da insanların ilgisini çekmektedir. Denizi, ormanları, gölleri gibi doğal güzellikleriyle insanların hem yerleşmek hem de tatil yapmak istediği pek çok şehir de bulunmaktadır. Antalya, Bolu, Nevşehir gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde sayılabilecek pek çok şehirden yalnızca birkaçıdır.

Şehirler kırsal kesimlere göre nüfusun yoğun; eğitim, sağlık, sanat gibi hizmetlerin yaygın olduğu yerlerdir. Şehirlerde yapılar genellikle çok katlıdır. Sanayi faaliyetleri ve hizmet sektörü gelişmiştir. Kültür, sanat ve eğlence için birçok sosyal mekân bulunmaktadır. Altyapı ve ulaşım hizmetleri planlıdır. Şehirler iş bölümünün hâkim olduğu planlı bir yönetime sahiptir. Okul, hastane, yol, çarşı, pazar, ibadethane, sinema, tiyatro, park, müze, kütüphane ve fabrika şehri meydana getiren fiziki unsurlardır. Şehir bu özellikleriyle belirli bir mekân ifade etmektedir. İnsan, yaşadığı bu mekânı yani şehri düzenler ve şekillendirir.

Görsel 1.2.7 Antalya

İnsan öncelikle bir mekânı yaşanabilir bir yer olarak seçer. Daha sonra buranın çevre düzenlemesini, altyapısını yapar. Çünkü şehirler insan eliyle yapılan ve geliştirilen yerlerdir. İnsan ve şehir birbirini tamamlar ve etkiler. Biri olmadan diğeri olmaz. Mekâna anlam ve değer katan insanın kendisidir. Terk edilmiş şehirler bunu bize en iyi şekilde anlatır. Örneğin Muğla'nın Fethiye ilçesinde yer alan Kayaköy, burada yaşayan Rumlar'ın Yunanistan'a göç etmesiyle terk edilmiş bir yerleşim yeri hâline gelmiştir.

ŞEHİR VE MEDENİYET

“Medeniyet” ve “şehir”, anlam açısından birbirine yakın kavramlardır. Medeniyet; bir toplumun maddi ve manevi varlıklarının, düşünce, sanat, bilim ve teknoloji ürünlerinin tamamını ifade eder. Medeniyet, gelişmişliği ifade eder. Medeniyet kelimesinin kökeni Arapçada şehir anlamına gelen ve kökleri İslam dininin kutsal şehirlerinden biri olan Medine şehrine dayanmaktadır. Medine, peygamberimiz Hz. Muhammed döneminde zamanının sosyal ve kültürel bakımdan en ileri şehirlerinden biri kabul ediliyordu.

B ü y ü m e k , nüfusun artışı ve bina sayısındaki artış şehirleşme için yeterli değildir. Şehirler adalet ve hukuk anlayışı ayrıca karşılıklı saygı üzerine kurulur. Şehri oluşturan tüm insanların bu kurallara uyması gerekmektedir. Şehirler bu özellikleri ile farklılıkları buluşturan, insanları bir araya getiren mekânlardır. Günümüzde kültür ve ticaretin, bilim ve tekniğin zirvesini oluşturan şehirler

Görsel 1.3.1 İstanbul

farklı özelliklere ve farklı kültürel birikimlere sahip insanların kendilerini ifade etmelerine imkân vermektedir.

Şehir, bir medeniyetin etkisinin en çok hissedildiği ve özelliklerinin yaşandığı yerdir. Her bir medeniyet, kurduğu şehirlerle kendini ifade eder. Şehir ve medeniyet arasındaki ilişki, karşılıklıdır. Hem medeniyetler şehirleri hem de şehirler medeniyetleri etkiler. Şehirler, şehri meydana getiren anlayışın sahibi olan medeniyetin bir sonucu olarak kurulur. Bununla birlikte şehirlerin doğası ve içindeki insanı şekillendirme özellikleri medeniyetin şekillenmesine de etki etmektedir.

Şehirler sadece yerleşim yeri değildir. Medeniyetler tarihi, bir bakıma şehirlerin tarihidir. Çünkü şehirler, bir toplumun medeniyet anlayışının şekillendiği mekânlardır.

İSTANBUL
MEDİNE
PARİS
CANAKKALE
KURTUBA

Şimdi dünyada medeniyetlere yön veren ve medeniyetleri temsil eden şehirlere göz atalım...

Kurtuba

Fenikeliler tarafından bugünkü İspanya’da kurulmuştur. Müslümanların İspanya’ya gelişiyle Endülüs Emevi Devleti’nin başkenti olmuştur. Bu dönemde Avrupa’nın en önemli eğitim, bilim, kültür ve sanat merkezidir. Burada açılan medreselerde dünyanın farklı bölgelerinden, farklı inançlara mensup dünyaca ünlü bilim insanları yetişmiştir. Kurtuba, döneminin en iyi eğitim veren okullarına ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca ilk ışıklandırılan şehir olan Kurtuba, Avrupa’da ilk üniversitesi olan şehirdir. Burada yapılan bilimsel çalışmalar Avrupa’da Rönesans’ın ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Endülüs Emevi Devleti Dönemi’nde yapılan Kurtuba Ulu Camii bu şehirde bulunmaktadır.

Görsel 1.3.2 Kurtuba

Görsel 1.3.3 Medine

Medine, hicretten sonra şehir hâlini almıştır. Mescid-i Nebevi’nin şehrin merkezine yapılması, yollarının buraya kolay ulaşılabilir şekilde tasarlanması, merke- zinde caminin bulunduğu şehirlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hicretten sonra yeni bir siyasi ve hukuki yapı oluşturulmuştur. Sosyal, askerî ve ekonomik yapılanma gerçekleştirilmiş ve Medine yeni kurulan İslam Devleti’nin başkenti olmuştur. Şehir; açılan eğitim merkezleri, camileri ve sosyal yaşamı ile sonraki İslam şehirlerine model olmuştur. Peygamberimizin kabrinin burada olması nedeniyle Medine, her yıl milyonlarca Müslüman tarafından ziyaret edilmektedir.

Medine

“Medine”, kültür tarihinde şehrin, şehirliliğin, kültür ve medeniyetin çıkış yeri anlamlarına gelmektedir. Eski adı “Yesrip” olan Medine, günümüzde Suudi Arabistan’ın önemli şehirlerinden biridir. Peygamberimiz Hz. Muhammed ve Mekkeli Müslümanlar, 622 yılında Medine’ye hicret etmişlerdir. Hicret, İslam tarihi için olduğu kadar Medine şehri için de dönüm noktası olmuştur. Mekke’den gelen “muhacirler”, Medineli Müslümanlardan oluşan “ensarlar” ve Yahudiler hicretle beraber Medine’de bir arada yaşamaya başlamışlardır. Medine’de farklı inançlara sahip insanların bir arada rahat yaşaması diğer İslam şehirlerine örnek olmuştur.

İSTANBUL
MEDİNE
PARİS
CANAKKALE
KURTUBA

Paris

MÖ 3. yüzyılda Seine (Sen) Nehri etrafına kurulmuş olan Paris, Notre Dame (Notır Dam) Katedrali'nin yapılmasıyla Fransa'nın merkezi hâline gelmiştir. Sanayi Devrimi sonrası hızla göç alan şehirde Sorbonne (Sorbon) Üniversitesi'nin kuruluşu Paris şehrini bir bilim merkezi hâline getirmiştir. Paris, bütün Avrupa'ya hatta dünyaya yeni siyasi fikirlerin yayılmasında öncülük etmiştir. 1789 Fransız İhtilali, 1830 ve 1848 işçi devrimlerinin yaşandığı devrimler şehridir. Bilim, kültür, sanat alanlarında dünyanın önde gelen merkezlerinden biridir. Modanın da başkenti olarak anılan Paris, turistlerin en çok ziyaret ettiği şehirlerdendir.

Görsel 1.3.4 Paris

İstanbul

İstanbul'da MÖ 5000'li yıllarda ilk yerleşimlerin kurulduğu tahmin edilmektedir. İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı devletlerine başkentlik yapmıştır. Avrupa ile Asya kıtalarının kesiştiği bir noktada yer alır. Yüzyıllar boyu çeşitli din, dil ve ırktan insanların bir arada yaşadığı bir şehir olan İstanbul, tarihi boyunca farklı kültürlerle ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı Devleti'nin bilim, sanat ve kültür alanlarında gelişmesi ile beraber İstanbul bir çekim merkezi olmuştur. Eğitim almak için çevre şehir ve ülke-lerden insanlar buraya gelmiş, Ali Kuşçu gibi bilim insanları medreselerde dersler vermiştir.

Görsel 1.3.5 İstanbul

Padişahların tanıdığı haklar sayesinde farklı medeniyetlerden insanlar burada yaşamışlardır. Cami, sinagog, kilise gibi farklı inançlara yönelik ibadethaneler İstanbul'da yan yana bulunmaktadır.

Medeniyete yön vermiş Roma, Konya, Eskişehir, Bağdat, Londra, Viyana, Şanghay, Dakar gibi şehirlerin kültürel özelliklerini yansıtan görseller bulunuz. Bu görselleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

“İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı devletlerine başkentlik yapmıştır”

ŞEHİRLE İLİŞKİMİZ

Şehirle insan arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Önce insanlar kendi duygu ve düşüncelerine uygun şehirler kurarlar. Sonra şehirler, kurulmalarında etkili olan duygu ve düşünceleri gelecek nesillere aktararak insanları etkiler. Belki de bu nedenle insanları tanımak istediğimizde ilk sorduğumuz sorulardan biri “Nerelisin?” dir. Sanki aynı şehirde yaşayanlar bir uzlaşma içindedir. Alışkanlıkları, davranışları ve yaşam biçimleri benzerdir. Çünkü insanlar yaşadıkları şehirlerin kültürel dokusundan etkilendikleri gibi ekonomik, sosyal yapısından ve ikliminden de etkilenmektedir. Buldukları ortamın imkânlarından yararlanarak hayatlarını sürdüren insanlar, o çevrenin hayat standardıyla yetişir.

İnsanın şehirle ilişkisinin başladığı ve bittiği yer, evdir. Evinden dışarıya adım attığında şehirle ilişki kurmaya başlayan insan, evine döndüğünde o ilişkiye bir süreliğine ara vermiş olur.

Görsel 1.4.1 Çanakkale Saat Kulesi

Şehirle kurulan ilişkiler çok farklıdır. İnsan, şehrin mimarî yapısıyla olduğu kadar işlevleriyle de ilişki içindedir. Şehrin mekânları olan sokaklar, meydanlar, parklar, alışveriş mekânları, kamusal alanlar ve ibadet mekânları farklı anlam ve boyutlarıyla şehirde yaşayanları etkiler. Eğitim, ticaret, ibadet, sosyalleşme, rekreasyon, sağlık, çalışma, spor ve daha birçok farklı faaliyet şehirle şehirli arasındaki ilişkilerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Evimizden çıktığımızda şehirle ilk iletişimimiz sokak ile başlar. Sokaklar her şehirde farklı karaktere sahiptir. Dar, geniş, kıvrımlı, dik yokuşlu, taşlı ya da denize açılan sokaklar... Sokakların yapısını şehrin yer şekilleri ve iklimi kadar insanların yaşam tarzı da belirler.

Sokaklar bizi şehre ulaştırır. Bu görevinin yanı sıra sokaklar mahallenin ortak kullanım alanlarıdır. Komşuluk ilişkileri burada gerçekleşir. “Bizim sokak” ifadesiyle şehir ilk kez burada sahiplenilir. Önce sokakla sonra da sokaktakilerle iletişim kurulur.

Evden veya apartmandan çıkıldığında sokakta karşılaşılan insanlarla selamlaşmak, onlara hatırlarını sormak iletişimi başlatır. Pencere önünde oturan ve dışarıyı izleyen birini tanımıyor olsak da selamlaşmak, hem onu hem bizi mutlu edecek hem de sokağı sahiplenmemizi sağlayacaktır. Böylece sokak bizim için güvenli bir alan hâline gelecektir.

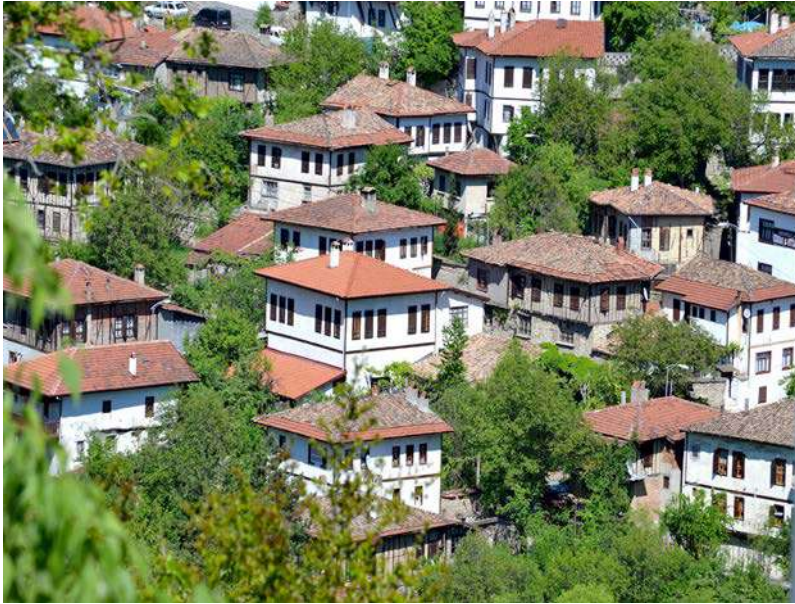

Sokağı geçip şehrin merkezine doğru ilerlediğimizde bizi genellikle bir çarşı karşılar. Çarşı, Osmanlı şehrinde toplumsal hayatın merkezidir. Günümüzde şehirlerde yaygınlaşan alışveriş merkezleri çarşılara ilgiyi azaltsa da bu çarşılar önemini hâlâ sürdürmektedir. Hemen her türlü ürünün satıldığı bu çarşılara herkesin yolu düşer. Şehirde üretilenler, insanların ihtiyaç ve alışkanlıkları buradaki ticarete yön verir. Bazı şehirlerde bakırcıların, demircilerin ya da dokumacıların çok olması tesadüf değildir.

Görsel 1.4.2 Çanakkale

Şehirde yaşayan insan aynı zamanda yaşadığı mekânların yapısını da belirler. Düz damlı kerpiç evler, cumbalı ahşap evler, tek katlı evler, çok katlı evler, kapıları sokağa açılan ya da yüksek duvarlarla çevrili bahçelere açılan evler o şehrin doğal koşulları kadar insanların yaşam biçimini de yansıtır.

Görsel 1.4.3 Safranbolu

İnsanın şehirle ve şehrin mekânlarıyla kurduğu ilişkinin boyutu kendisinin de şehirlilik düzeyini belirlemektedir. Çünkü şehirli olmak sadece şehirde yaşamaktan ibaret değildir. Büyük İslâm düşünürü ve ilk sosyolog İbn Haldun'a göre şehirli "Şehirde geniş ve mükemmel bir surette medeni yaşayan kimse"dir. Geniş ve mükemmel surette yaşamak ise şehirde yaşamamanın gereklerini yerine getirmekle sağlanabilmektedir.

Yaşadıkları çevreden etkilenen insanların içinde buldukları

çevreye, şehre ve insanlara karşı sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır. Bu sorumlulukların en önemlisi; atalarından miras olarak aldıkları, binlerce yıllık geçmişi olan şehri gelecek nesillere yaşanabilir bir şehir olarak bırakma bilincidir. Çevreyi kirletmeden ve tahrip etmeden, tarihî ve kültürel dokuya zarar vermeden yaşanmalıdır. Birlikte yaşamak; anlayış ve saygı çerçevesinde komşuluktan alışverişe, trafikten gürültü yapmamaya kadar tüm insani ilişkileri, sevgiyi, yardımlaşmayı, dayanışmayı sağlamakla mümkün olur.

ÜNİTE

2.

ŞEHİRDE YAŞAM

- ŞEHİR VE SOSYAL YAŞAM
- MEDENİ YAŞANTININ GEREKLERİ
- ŞEHİRİN FIRSATLARI VE RİSKLERİ
- ENGELSİZ YAŞAM
- ŞEHİRDEKİ DİĞER CANLILAR

GÖRSEL OKUMA KILAVUZU

Şehir ve Sosyal Yaşam

Dayanışma

Medeni Hayat

Şehir Hayatı ve Kurallar

Şehir

Şehrin Fırsatları

Engelsiz Hayat

Şehirdeki Diğer Canlılar

Görsel okumanın kullanımı:

Medeni Hayat Konusunu simgeler.

“Medeni Hayat” konusunda olduğumuzu gösterir.

ŞEHİR VE SOSYAL YAŞAM

“Yaşam mekânı olarak şehirler, sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir.”

Şehirler, sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir. Şehirlerde insanların gündelik yaşamlarını sürdürmelerini kolaylaştıran çok çeşitli yaşam alanları ve kurumsal yapılar bulunmaktadır. Sinema, tiyatro, lokanta, pastane, müze, galeri, kütüphane, ibadethane, otel, kahvehane, park gibi yerler sosyal yaşamın canlı olduğu mekânlardır. Bu mekânlarda insanlar yeme, içme, ibadet etme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını yerine getirirler. Bu yaşam alanları ve kurumlar bir şehrin kimliğini yansıtır. Şehrin sosyal yaşamının özellikleri şunlardır:

1. Şehirlerde farklı sosyal gruplar vardır.
2. Şehirlerde insanlar birbirinden farklı işlerde çalışırlar.
3. Şehir yaşamını düzenleyen yazılı ve yazısız kurallar vardır.
4. Şehirlerde çok çeşitli kültürel faaliyetler yapılmaktadır.
5. Şehir yaşamında eğitim kurumları yaygın ve çeşitlidir.
6. Şehir yaşamının temelinde ekonomik etkinlikler önemli bir yere sahiptir.

Şehirler, kırsal alanları da içine alarak büyür. Günümüzde şehirler, önemli değişimler yaşamaktadır. Bu değişimin başında köyden kente nüfus hareketleri gelmektedir. Türkiye’de 2018 yılı verilerine göre nüfusun %93,76’sı il ve ilçe merkezlerinde yaşarken belde ve köylerde yaşayanların oranı %6,24’tür. Dolayısıyla şehirler, nüfusun çoğunluğunun yaşadığı temel yerleşim yeri hâline gelmiştir. İnsanların göç etmelerinin çeşitli nedenleri vardır. Günümüzde ekonomik, toplumsal, kültürel, eğitim, eğlence ve güvenlik gibi nedenlerden dolayı şehirlere göç edilmektedir. Nüfustaki değişime bağlı olarak da şehirlerde çok hareketli bir yaşam vardır.

Görsel 2.1.1

Şehirlerde nüfusun fazla olması; çevre kirliliği, trafik, yoksulluk, işsizlik, gecekondulaşma, altyapı yetersizliği, kültürel yabancılaşma gibi birçok soruna yol açmaktadır. Bireylerin birbirlerine karşı ilgisizliği, dayanışma ve yardımlaşmanın azalması, sosyal ilişkilerin zayıflaması da başka önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

Görsel 2.1.2

Bu ihtiyacı karşılamak üzere günümüzde şehirlerde profesyonel biçimde çalışan hayır kurumları, dernekler, vakıflar ortaya çıkmıştır. Bireyler dinî, ahlaki, insani ilkelere dikkat ederek dayanışma ve yardımlaşma duygusunu şehir yaşamında tekrar canlandırabilirler. İslam dini yardımlaşmaya, dayanışmaya ve komşuluk ilişkilerinin gelişmesine büyük önem vermiştir. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in "Komşusu açken tok yatan bizden değildir." hadisi komşuluk ilişkilerinin, dayanışma ve yardımlaşmanın önemini vurgulamaktadır.

“Sosyal yardımlaşma ve dayanışma; bir milleti, toplumu, şehri ayakta tutan önemli unsurlardandır.”

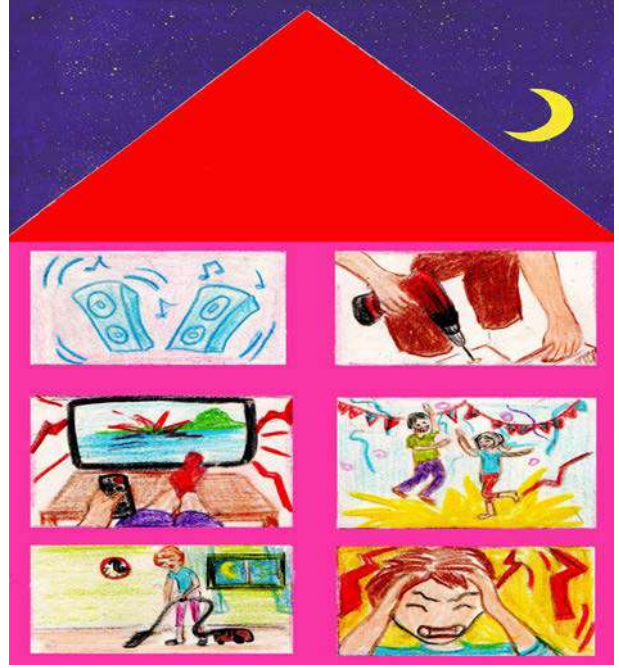

Görsel 2.1.3

Bir toplumun huzuru, mutluluğu, geleceği bireyler arasındaki sosyal dayanışma ve yardımlaşma ruhuna bağlıdır. Bazen insanlar sosyal hayatta kendi gayretleriyle üstesinden gelemeyecekleri sorunlarla karşı karşıya kalabilirler. Böyle durumlarda toplumsal dayanışma ve yardımlaşma içerisinde hareket edebilmek, “millet” olmanın bir gereğidir. Bu dayanışma, yardımlaşma ve birliktelik duygusunu birçok örnek olayda görmek mümkündür. Örneğin deprem ve sel gibi doğal afetlerde insanların birbirlerine yardım etmesi bunun bir göstergesidir. Türk milleti 1999’da Marmara’da, 2011’de Van’da meydana gelen depremlerde büyük bir yardımlaşma ve dayanışma örneği göstermiştir. Türk milleti sadece doğal afetler karşısında değil toplumsal olaylar karşısında da bu dayanışma ve yardımlaşmanın en güzel örneğini vermiştir. Örneğin 15 Temmuz 2016’da hain darbe girişimine karşı milletimizin kahramanca mücadele etmesi bunun bir kanıtıdır.

MEDENİ YAŞANTININ GEREKLERİ

“Medeni insan, medeni yaşam” gibi ifadeleri mutlaka duymuşsunuzdur. Bu ifadelerde geçen medeni kelimesinin ne anlama geldiğini hiç düşündünüz mü? Medeni kelimesi sözlükte “şehirlleşmiş, uygar” anlamlarına gelmektedir. Şehirler çok sayıda insanın bir arada yaşadığı yerlerdir. Şehirde belirli bir düzen içerisinde, karşılıklı saygı çerçevesinde bir yaşam sürdürülmesi gerekmektedir. Medeni bir yaşantı sürdürebilmek şehirde yaşamın gereklerindedir. Şehirde yaşayan insanlar, şehir hayatını düzenleyen görgü ve nezaket kurallarına uymak durumundadır. Bu kurallar, insanların bir arada buldukları her ortamda davranışlarını düzenler. Apartman, park, alışveriş merkezi, ibadethane ve toplu taşıma araçları insanların toplu olarak buldukları yerlerdendir. Bu mekânlarda belirli kurallara uygun davranmak gerekir. Çünkü şehirde yaşayan insan, şehri paylaştığı diğer insanlara karşı sorumludur. Bu sorumluluk görgü ve nezaket kurallarına uymayı gerektirir. Bakın bir arkadaşımız bu kuralları yaşamında nasıl uyguluyor:

Görsel 2.2.1

“Ben Melike, ailemle birlikte 4 katlı bir apartmanda yaşıyoruz. Evimize girerken ayakkabılarımı kapı önünde bırakmamaya dikkat ederim. Televizyonun sesini komşularımızı rahatsız edecek şekilde açmam. Ayrıca çöplerimizi kapı önüne koyarken apartman yönetiminin belirlenen saatlere uymaya özen gösteririm. Toplu taşıma araçlarını kullanırken diğer yolcuları rahatsız etmemek için yüksek sesle konuşmam. Bu araçlarda engelli, yaşlı, hamile veya çocuklu yolculara yer veririm.”

Sizler de günlük hayatınızda uyduğunuz kuralları düşünerek Melike'nin söylediklerine neler ekleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

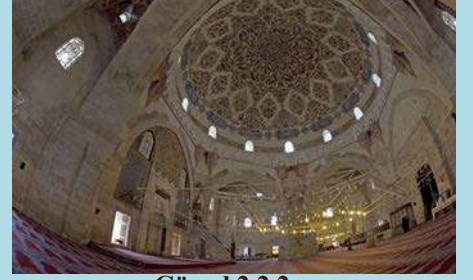
.....

İlk Çağ düşünürlerinden Aristoteles (Aristo) “Bir şehir, farklı insanların yaşadığı mekânlardan oluşur. Benzer insanlar bir şehir meydana getiremezler.” demiştir. Yani şehirlerde farklı özelliklere sahip birçok insan yaşamaktadır. Bu farklılıklara saygı göstermeli, bu farklılığın şehrimizi zenginleştirdiğini unutmamalıyız.

Şimdi şehir yaşamında uymamız gereken kuralları inceleyelim.

İbadethaneler, insanların dinî inançlarının gerektirdiği şekilde ibadet ettikleri yerlerdir. İbadethanelere giderken temiz ve uygun kıyafetler giymeliyiz. İbadethanelerde yüksek sesle konuşmamalı, ibadet edenlerin dikkatini dağıtacak davranışlarda bulunmamalıyız.

Görsel 2.2.2

Piknik alanları ve parklarda ağaçlara ve diğer bitkilere zarar vermemeliyiz. Diğer insanların rahatsız olacağı şekilde müzik dinlemek, gürültü yapmak gibi davranışlardan kaçınmalıyız. Çöplerimizi çöp kutularına atmamız.

Görsel 2.2.3

Katılacağımız törenlerin türüne uygun şekilde giyinmeli, sessizce töreni izlemeli, gerekiyorsa beğenimizi alkış gibi davranışlarla ifade etmeliyiz. Törene vaktinde gitmeliyiz. Tören akışını bozacak söz ve davranışlardan kaçınmalıyız.

Görsel 2.2.4

Sinema ve tiyatro gibi kültür-sanat faaliyetlerinin gerçekleştiği mekânlara zamanında gitmeli, bu mekanlarda cep telefonumuzu kapatmalıyız. Gösteri sırasında diğer insanları rahatsız edici her tür davranıştan kaçınmalıyız.

Görsel 2.2.5

Alışverişte, alacağımız ürünü seçerken rafları ve tezgâhı dağıtmamalı, görevlilere karşı nazik olmalıyız. Alışverişimiz bittikten sonra kasada sıraya girmeliyiz. Yaşlı, engelli, hamile ya da çocuklu kimselere öncelik vermeliyiz.

Görsel 2.2.6

ŞEHİRİN FIRSATLARI VE RİSKLERİ

Şehirde Sıradan Bir Gün

Sabahın erken saatleri... Şehir sakinlerinin çoğu uyurken bazıları çalışmaya başlamış bile. Temizlik işçileri caddeleri süpürüyor, ardından araçla caddeler yıkıyor. Fırıncılar çoktan ekmek pişirmeye başlamışlar. Bazıları ise daha evlerine gitmemiş bile. Hastanedeki nöbetinden dönen doktor, güvenlik görevlileri ve daha birkaç kişi hâlâ dışarıda.

Sabahın ilerleyen saatlerinde caddeler iyice kalabalıklaşıyor. Herkes bir yerlere koşuşturuyor. Yetişkinler işe gitmek için yola çıkmış, çocuklar ise okullarına gidiyor. Şehirde pek çok okul var, tabii pek çok da öğrenci. Caddeler otobüs ve arabalarla doldu. Neyse ki bir yere ulaşmak için kullanabileceğimiz pek çok ulaşım aracı var: otobüs, metro, tren... İki araba köşede çarpışmış ve iki caddeyi de tıkamış. Araç kuyruğu uzayıp giderken insanlar işlerine vaktinde ulaşamayacakları için kaygılı.

Pazarcılar tezgâhlarını kuruyor. Dükkânlar birer birer açılıp müşteriler için hazırlanıyor. Şehirde ne çok dükkân var. Şehrin hemen çıkışında yer alan fabrikaların bacalarından dumanlar tütmeye başladı bile. Bu dumana araçların yaydığı egzoz gazları da eklenince bazen gökyüzü gri bir bulutla kaplanıyor. Müze ziyaretçilere açıldı. Öğretmenleriyle birlikte bir grup öğrenci, müzenin önünde içeri girmek için bekliyor.

Görsel 2.3.1

Görsel 2.3.2

Yol çalışması yapan işçiler kazı yaparken bir su borusunu patlatmışlar. Etrafa yayılan su, bir aracın kayarak kaldırıma çıkmasına neden oluyor. Kaldırımda yürüyen bir genç yaralanıyor. Hemen bir ambulans çağrılıyor. Neyse ki şehirde pek çok hastane var. Ambulans yaralıyı alarak en yakın hastaneye götürüyor. Öğlen oldu. Herkes yemek yemek için hazırlanıyor. Öğrenciler öğlen tatilinde

okul bahçesini dolduruyor. Ofis çalışanları caddedeki lokantalarda karınlarını doyuracakları bir yer arayışında. Ancak hava bozuyor. İlk yağmur damlaları düşerken insanlar şemsiyelerini açıyor ya da kapalı alanlara kaçıyor. Pazarda alışveriş sırasında çantasını kaybeden bir kadın çevresindekilerden yardım istiyor. Polis çağrılıyor.

Görsel 2.3.3

duraklara doğru ilerliyor. Tiyatroya giden seyirciler yerlerine oturmuş, oyunun başlamasını bekliyorlar. Sanat galerisindeki resim kursu başlamış bile.

Karanlıkta evlerine dönmeye çalışan insanlar, dikkatli bir şekilde yürüyorlar. Tenha sokaklardan geçerken her gün gazetelerde okudukları tehlikelere karşı uyanık olmaları gerektiğini hatırlıyorlar.

Günümüzde dünya nüfusunun %54'ü şehirlerde yaşamaktadır. Büyük şehirlerdeki iş imkânlarının fazlalığı, kırsal bölgelere oranla yaşam kalitesinin yüksek oluşu insanları şehirde yaşamaya yönlendiren unsurlardan bazılarıdır. Bunun yanında sağlık hizmetlerinden faydalanabilme, devletin ve belediyelerin sağladığı hizmetlere erişimin kolay oluşu, çocuklara daha iyi eğitim sunma gibi nedenler sebebiyle insanların birçoğu şehirlerde yaşamayı tercih etmektedir. Bütün bunlar, insanların gözünde şehirleri daha önemli hâle getirmektedir.

Şehirler, insanlara birçok imkân sunmaktadır. Bu da şehirlere olan ilgiyi artırmaktadır. Fakat çok sayıda insanın bir arada yaşaması ve plansız şehirleşme, birçok sorunu da ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunlardan bazıları; doğal afetlerle başa çıkamama, çevre kirliliği, trafik sorunu, şehre uyum problemleri ve çeşitli suçlarla karşılaşmadır. Bunlarla baş edebilmemizin en güzel yolu şehirde yaşarken karşılaşabileceğimiz sorunların farkında olmaktır. Aynı zamanda bu sorunlara kişisel ve toplumsal olarak nasıl çözümler üretebileceğimiz üzerine düşünmektir.

Öğleden sonra yağmur şiddetini artırdı. Şiddetli rüzgâr, semsiyenin altındaki insanların bile ıslanmasına neden oluyor. Okuldaki son ders bitti. Okul çıkışı parktaki spor sahasında maç yapmak için sözleşen öğrenciler koşarak evlerine gidiyor. Pazarıcılar tezgâhlarını toplamak zorunda kaldı. Akşamüzeri yağmur şiddetini iyice artırdı. Sokaklar su altında kaldı. İnsanlar su birikintisi içinde karşıdan karşıya geçmekte zorlanıyor, çöplerle tıkanan mazgalları belediye işçileri açmaya çalışıyor.

Bir müddet sonra sokaklardan sanki dereler akıyor, önüne gelen her şeyi sürüklüyor. Bir mağazaya sığınan yaşlı kadın "Her yer betonla kaplandı. Suyu emecek toprak kalmazsa böyle olur." diye söyleniyor. Yağmur durdu ve şehre karanlık çöktü. Dükkanlar birer birer kapanıyor, çalışanlar toplu taşıma araçlarına binmek için

Okuduğunuz metinde şehrin hangi fırsat ve risklerinden söz edilmiştir? Bunlara başka neler ekleyebilirsiniz?

Görsel 2.3.4 Çanakkale M.A.E Devlet Hast.

Şehrin Fırsatları

Eğitim Fırsatları

- Şehirler, okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar insanların isteklerine ve yeteneklerine göre birçok farklı eğitim kurumuna erişme imkânı sunar (meslek liseleri, güzel sanatlar lisesi, sınavla öğrenci alan liseler, özel okullar, üniversiteler).
- Derslik sayısı, spor salonu, yurt, kütüphane, atölye, laboratuvar gibi imkânlar kırsal bölgelerdeki eğitim kurumlarına göre daha fazladır.
- Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre çeşitli kurs, sosyal ve sportif faaliyetlere katılma imkânı vardır.
- Eğitimle alakalı konferans, seminer, sempozyum gibi etkinlikler de şehir merkezlerinde gerçekleştirilmektedir.

Görsel 2.3.5

Sağlık Fırsatları

- Şehir hastaneleri, araştırma hastaneleri, tıp fakülteleri şehir merkezlerindedir.
- Şehir merkezlerinde evde bakım hizmetlerine ulaşılabilir.
- Şehir merkezlerinde donanımlı hastaneler bulunmaktadır.

Görsel 2.3.6

İş Fırsatları

- Fabrikalar, imalathaneler, atölyeler şehir merkezlerine daha yakındır.
- Otel, lokanta gibi hizmet sektörleri genellikle şehir merkezlerindedir.
- Ticari faaliyetler daha çok şehir merkezlerinde yürütülmektedir.
- Birçok meslek alanı, şehir merkezinde faaliyet göstermekte ve insanlar yeteneklerine göre daha kolay iş bulabilmektedir.

Görsel 2.3.7

Sanat, Spor Fırsatları ve Sosyokültürel Fırsatlar

- Sinema, tiyatro ve sergi salonları şehir merkezlerindedir.
- Şehir merkezlerinde her branştan spor kulüplerine katılabilme imkânı vardır.
- Spor müsabakalarını izleyebilme imkânı vardır.
- Sivil toplum kuruluşları şehir merkezlerinde bulunmaktadır.

Görsel 2.3.8 Çan İbrahim BODUR Stadi

Ulaşım Fırsatları

- Toplu taşıma araçları şehirlerde daha yaygın kullanılmaktadır.
- Şehir merkezi ve çevresinde kara yolları oldukça gelişmiştir.
- Şehir merkezlerinin ulusal ve uluslararası ulaşımı kolaydır.

Görsel 2.3.9

Şehir, fırsatlar sunduğu kadar bazı riskler de içerir. Deprem, sel, trafik kazaları, çevre kirliliği gibi riskler şehirlerde karşılaşılabileceğimiz risklerden bazılarıdır.

2.4. ENGELSİZ YAŞAM

“Benim adım Mert. Yürüme engelliyim. Sadece bacaklarımı kullanamıyorum, o kadar. Bu yüzden bir tekerlekli sandalyem var. Ülkemizde yürüyemeyen, konuşamayan, işitemeyen, göremeyen ya da zihinsel engeli olan milyonlarca insanın olduğunu biliyor musunuz? Siz de şaşkırdınız değil mi? Çünkü etrafta çok fazla engelli görmüyorsunuz. Peki, neden?”

Görsel 2.4.1

Mert'in sorusuna ne cevap verirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ülkemizde engelli yurttaşlarımız toplumun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Engelli bireyler özel mekânlarını belli bir oranda kendi ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemektedir. Ancak yaşadıkları mekândan dışarıya adım attıklarında, kentsel/kamusal mekânlara ulaşabilme ve bu mekânları rahat bir şekilde

kullanabilmede birçok sorunla karşılaşmaktadır.

Onların kentsel yaşama katılım alanındaki ihtiyaçları, engelli olmayan yurttaşlarımızla aynıdır. Bu nedenle tüm yurttaşların kent mekânlarına ulaşmasını sağlamak çok önemlidir. Engelli bireyler de bir başkasının yardımına ihtiyaç duymadan işe, okula, alışverişe, spor alanlarına, parklara, ibadethanelere kolaylıkla gidebilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir. Bunu sağlamak en başta belediyelerin görevidir.

Şehirlerin mimari planlanmasının temel amacı, kullanıcıların ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamaktır. Kısaca tasarımın merkezinde kullanıcı vardır. Fiziksel mekânlar söz konusu olduğunda kullanıcı profili çok çeşitli ve değişkendir. Yaşlılar, kalıcı ve geçici engelliler, hamileler de bu kullanıcı kitlesi dâhilindedir. Toplumdaki tüm bireyler için fiziksel yeterlilik geçici

Görsel 2.4.2

bir durumdur. Engelsiz yaşam alanına yalnızca engelli bireyler ihtiyaç duymaz. Herkes yaşamının bir bölümünde bazı kısıtlılıklarla yaşamak durumunda kalabilir. Bir çocuğun, bir hamilenin ya da kol veya bacağı kırılmış bir kişinin, çocuk arabasıyla çocuğunu gezdiren bir ebeveynin, yaşlı bir kişinin hareket kabiliyetleri bu kısıtlılıklara örnek gösterilebilir.

Engelli bireylere engelsiz bir şehir hayatı sunmak onların kendilerini gerçekleştirmelerine imkân tanıyarak daha kaliteli bir yaşam sürdürmelerini sağlayacaktır. İstedığı zaman, istediği saatte, dışarıda kimseye muhtaç olmadan dolaşabilmek, alışverişini yapıp bir çay bahçesinde çay yudumlayabilmek, yeni çıkan bir filmi akranlarıyla birlikte sinemada izleyebilmek, ibadetlerini yerine getirmek vb. hiçbir zaman sorun olmamalıdır. Engelli birey bütün bunları özgürce yapabilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir.

Şimdi engelsiz yaşam alanlarını doğru uygulayan şehirlerden birkaç örnek inceleyelim:

Kaldırımlar yüksek olmamalı, genişlikleri bir tekerlekli sandalye veya bebek arabası gibi araçların sığacağı boyutta olmalıdır. Kaldırımdaki rampalar bu araçların iniş çıkışlarını kolaylaştıracak genişlikte ve eğimde olmalıdır. Yaya kaldırımında güzergâhın görme engelliler tarafından baston ile kolaylıkla algılanmasını sağlayıcı, hissedilebilir yüzeylerden oluşan kılavuz izler olmalıdır.

Engelli vatandaşların güvenli bir şekilde kullanabileceği görsel ve sesli uyarı sistemleri olmalıdır.

Toplu taşıma araçlarındaki rampa sistemi sayesinde bebek arabasıyla ya da engelli aracıyla ulaşım araçlarına rahatça binilebilmelidir.

Üst geçitlerde bedensel engellilerin kullanabilmesi için asansörler bulunmalıdır.

Engellilerin spor ve eğlence amaçlı faaliyetlerde bulunmaları için plaj, spor salonu, sinema, tiyatro gibi yerlerde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Görsel 2.4.3

Görsel 2.4.4

ŞEHİRDEKİ DİĞER CANLILAR

Şehir sadece insanlardan, binalardan, yollardan ve araçlardan oluşmaz. Ağaçları, çiçekleri, insanları ve hayvanlarıyla bir bütündür. Şehirde insanlar kadar diğer canlıların da yaşama hakkı vardır. Bu yüzden insan, diğer canlıların da haklarını gözetmeli; onlara karşı merhametli ve duyarlı olmalıdır. Diğer canlılara karşı duyarlı olmak, yaşadığımız çevrenin doğal koşullarının ve çeşitliliğinin korunmasıyla mümkündür. Bilim insanları, insan hayatının devamı için doğadaki çeşitliliğin sürdürülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, şehrimizde yaşayan diğer canlıları da düşünerek hareket etmeliyiz.

Görsel 2.5.1

Görsel 2.5.2

Atalarımız sıcak günlerde kuşların su içmesi, kanadı kırık leyleklerin tedavisi, dağda aç kalan kurtlara et verilmesi, sokak köpeklerine yiyecek temini, yaralı atların iyileştirilmesi için vakıflar kurmuşlardır. Ayrıca cami, medrese, saray gibi binaların güneş alan ve rüzgâr vurmeyen cephelerinde, insanların ulaşamayacağı yükseklikte kuş evleri yapmışlardır.

1930 yılında Ulu Önder Atatürk Yalova'da köşkün çatısına zarar verdiği için çınar ağacının dallarının kesilmesine razı olmamıştır. Ağacın dallarının kesilmesinin yerine binanın tramvay rayları üzerinde biraz ileriye alınmasını emretmiştir. Bu olaydan dolayı günümüzde bu köşk "Yürüyen Köşk" olarak anılmaktadır.

Hem tarihte hem de günümüzde insanların doğaya ve diğer canlılara karşı duyarlılıklarının birçok örneği vardır. Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Arifiye ilçesinde gerçekleştirdiği yol yapımı sırasında 270 yaşındaki çınar ağacına zarar vermemek için yol projesini değiştirmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi de aralarında yüz yıllık çınarların bulunduğu 50 ağacı koruma altına alarak bu ağaçların bakımını yapmıştır. Ülkemizin birçok şehrinde hayvan barınakları kurulmuştur. Bu sayede sokak hayvanlarının bakım, barınma ve sağlık hizmetleri karşılanmaktadır.

Görsel 2.5.3

Şehir; tabiatın, yeşilden, maviden, şefkat ve duyarlılıklardan yoksunluk demek değildir. Aksine şehir; güzelliğin, şefkatin ve duyarlılığın sembolüdür. Atalarımızın yüzyıllarca sergilediği duyarlılığı ve şefkati biz de şehrimizdeki diğer canlılara karşı göstermeliyiz. Aşağıda bu konuda neler yapabileceğimiz ile ilgili birkaç örnek uygulama okuyacaksınız.

Kamuya açık parklar, bahçeler ve ağaçlıklı yollar bizim için sadece bir hava değişikliği anlamına gelmez, bunlar şehrin ve şehir sakinlerinin ciğerleridir adeta. Buradaki bitki ve hayvanları korumalı, onlara zarar vermemeliyiz.

Siz de çevrenizde gördüğünüz veya yaptığınız uygulamaları söyleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kuşların ulaşabileceği yerlere yiyecek ve su bırakabiliriz. Kuşlar bunları fark edip yiyecek ve o yere tekrar gelecektir.

Basit malzemeler kullanarak yapacağımız kedi ve köpek evleri ile onların soğuktan korunmasına biraz olsun yardımcı olabiliriz. Yattıkları yerin biraz daha sıcak olması için evde kullanmadığımız battaniyeleri içine yerleştirerek ya da dışına sararak onlar için daha sıcak bir yuva yapabiliriz.

Görsel 2.5.4

Soğukta kedilerin 6, köpeklerin 17 saat aç kalırlarsa donarak öldüklerini biliyor muydunuz? Onların vücut sistemleri yemek yiyerek ısı salgılayabiliyor. Boşalan yoğurt kapları bu iş için en ideal parçalar. Kedi ve köpeklerin ulaşabileceği yerlere artan yiyecekleri ve biraz su bırakarak birçok canlının hayatını kurtarabiliriz.

Yaralı ve hasta olduğunu düşündüğümüz bir hayvan gördüğümüzde yetkililere bildirmeliyiz. Belediyeler yaralı hayvanları alıp tedavi etmektedir.

Görsel 2.5.5

Bunları Biliyor musunuz?

Ülkemizde hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini; hayvanların rahat yaşamalarını, onların en iyi şekilde korunmalarını; her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamak amacıyla 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu çıkarılmıştır.

Bu kanuna aykırı davranmanın suç olduğunu ve bu suçu işleyenlerin cezalandırıldığını biliyor muydunuz?

ÜNİTE

3.

ŞEHRİMİ TANİYORUM

- ŞEHRİMİZİN COĞRAFYASI
- YAŞANILAN ŞEHİRDE İNSAN DOĞA İLİŞKİSİ
- ŞEHRİMİZİN DEMOGRAFİK YAPISI
- ŞEHRİMİZDE KARŞILAŞILABİLECEK DOĞAL AFETLER
- KALE-İ SULTANİYE'DEN ÇANAKKALE'YE ÇANAKKALE TARİHİ
- ŞEHRİMİZİN KOMŞULARI

GÖRSEL OKUMA KILAVUZU

Coğrafi Konum

Okuma Parçası

İklim

Yenilenebilir Enerji

Yeryüzü Şekilleri

Bitki Örtüsü

İnsan ve Doğa İlişkisi

Demografik Yapı

Doğal Afet

İdari Yapı

Tarih

Komşu ve Kardeş Şehirler

Görsel okumanın kullanımı:

İklim Konusunu simgeler.

“İklim” konusunda olduğumuzu gösterir.

ŞEHRİMİZİN COĞRAFYASI

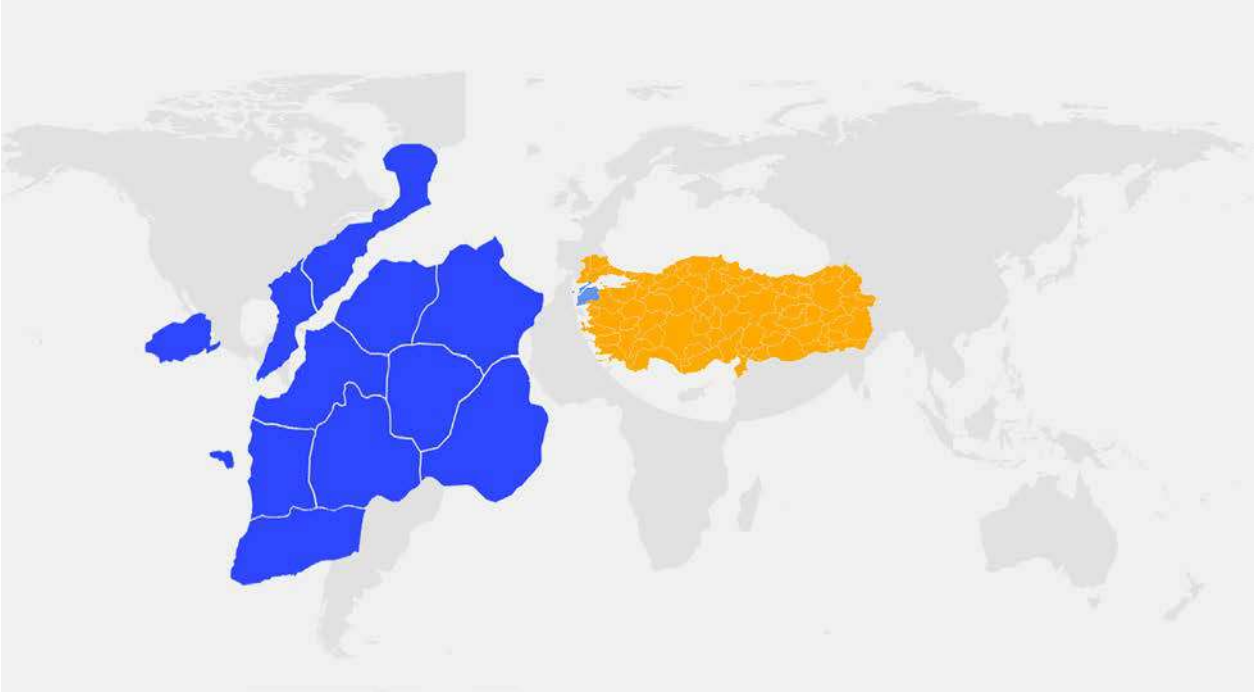
Neler Öğreneceğiz:

Çanakkale'nin coğrafi konumu, önemi ve coğrafi özelliklerini öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Çanakkale Boğazı'nın Türkiye ve dünya açısından önemini açıklayınız.

Şehrimizin Konumu

Görsel 3.1.1

Şehrimiz, özellikle Truva ve Çanakkale Savaşları'yla tarih boyunca hep ilgi gören ve gündemde kalmayı başaran bir şehir olmuştur. Bu özelliğe sahip olmasını sağlayan şüphesiz mevcut konumudur. Coğrafyada konumu ikiye ayırırız: Matematik konum (mutlak konum) özel konum (göreceli konum) olarak. Matematik konumu açıklarken bir yerin dünya üzerindeki enlem (paralel) ve boylam (meridyen) değerleri ile açıklamak gerekir. Çanakkale kuzey yarımkürede $25^{\circ} 27' - 27^{\circ} 30'$ doğu boylamları ile $39^{\circ} 27' - 40^{\circ} 45'$ kuzey enlemleri arasında yer alır.

SÖZCÜK HAZİNEM

SÖZCÜK HAZİNEM

Enlem (paralel): Dünya üzerindeki bir yerin konumunu belirlemek için doğu-batı doğrultusunda yatay çizilen hayali çizgilere ve açıl değerine denir.

Boylam (meridyen): Dünya üzerindeki bir yerin konumunu belirlemek için kuzey-güney doğrultusunda dikey çizilen hayali çizgilere ve açıl değerine denir.

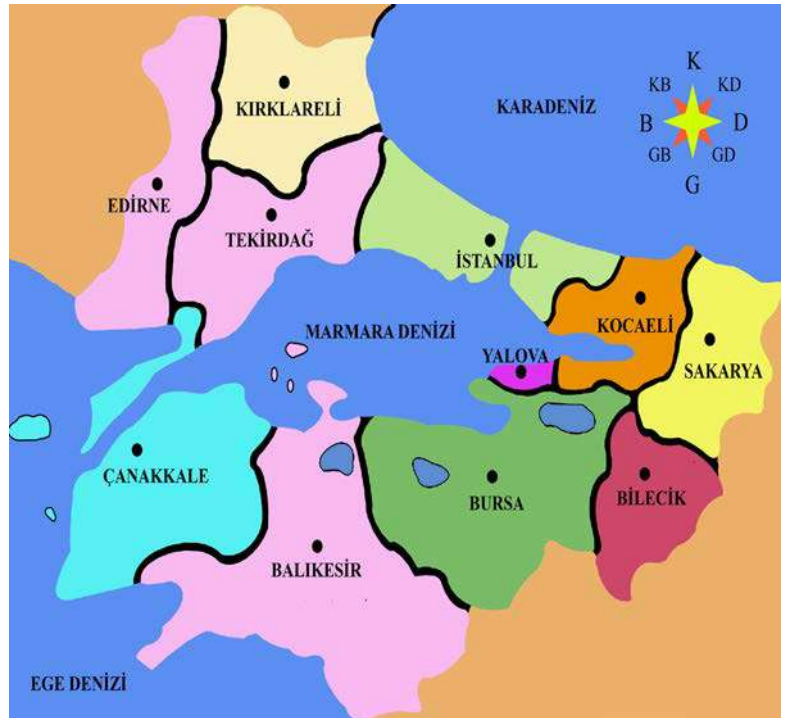

Görsel 3.1.2

Bir yerin kendine ait özelliklerinden bahsediyorsak bu o yerin özel konumudur. Şehrimizin özel konumunu inceleyecek olursak Çanakkale, Türkiye'nin kuzeybatısında Marmara Bölgesi'nin güneybatısında bulunur. Biga Yarımadası ve Gelibolu Yarımadası arasından yol bulan Çanakkale Boğazı, Asya ve Avrupa kıtalarını ayırırken; Ege ve Marmara Denizlerine sahip olan Anadolu ve Trakya kıyılarını da içerisinde bulundurur. Çanakkale Boğazı ve İstanbul Boğazı dünya su yolları açısından önemli bir noktadadır. İstanbul Boğazı Karadeniz'i Marmara'ya; Çanakkale Boğazı ise Marmara'yı Ege (Akdeniz) Denizi'ne bağlar. Bu yollar aracılığıyla Karadeniz kıyısında yer alan ülkeler Akdeniz'e bağlanır ve buradan da Cebelitarık Boğazı ve Süveyş Kanalı ile dünya ticaret yollarına erişim sağlarlar. Bunun sonucu olarak Çanakkale Boğazı'ndan yılda yaklaşık 50.000 gemi geçer.

Çanakkale'nin yüzölçümü yaklaşık olarak 9737 km² dir. Şehrimiz yüzölçümü büyüklüğü bakımından Türkiye'de 30. sıradadır.

Çanakkale; batıda Ege Denizi, doğu ve güneydoğu yönünde Balıkesir, kuzeybatıda Edirne, kuzeyde ise Tekirdağ ve Marmara Denizi ile komşudur.

Görsel 3.1.3

Görsel 3.1.4

Şehrimiz sınırları içerisinde Bozcaada, Tavşan Adaları ve Türkiye'nin en büyük adası Gökçeada da girer. Çanakkale, Türkiye'nin en batısındadır. Bababurun (Gülpınar Babakale köyü), Anadolu ve Asya kıtasının karadan en batı noktası iken Avlaka Burnu (Gökçeada Uğurlu Köyü) denizden Türkiye'nin en batı noktasıdır.

Hem Asya hem de Avrupa'da toprağı bulunan Çanakkale; verimli tarım arazileri, yeraltı kaynakları, doğası, ormanları, Kazdağları ve tarihi ile dünya ve Türkiye için önemli bir konumdadır.

Çanakkale'de yapılacak köprünün şehrimizin özel konumuna ne gibi etkileri olacaktır? Görüşlerinizi açıklayınız.

.....

.....

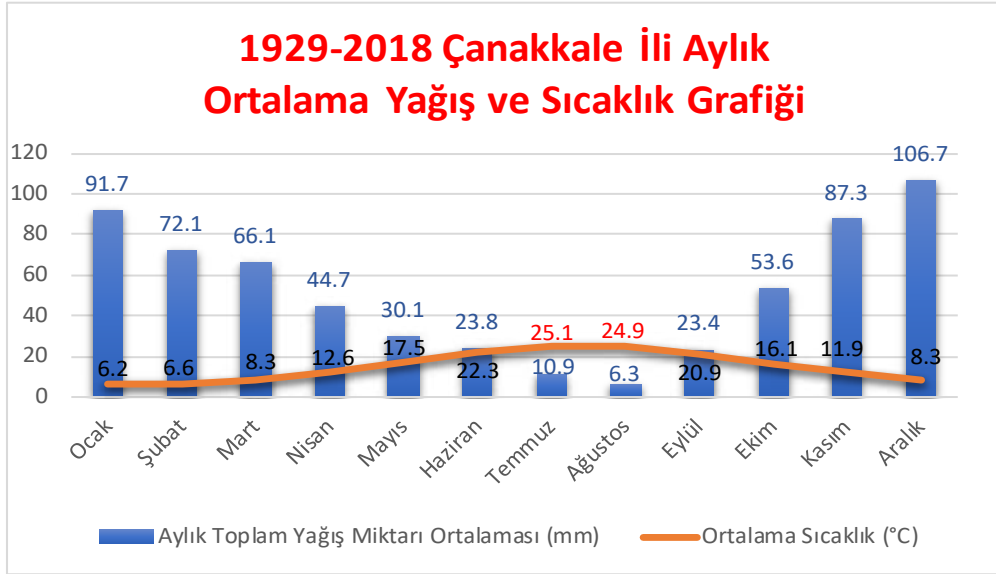
.....

.....

.....

Şehrimizin İklimi

Grafik 3.1.1

Çanakkale, bulunduğu konum itibarıyla iklim çeşitliliğinin yaşandığı bir şehirdir. Karadeniz ile Akdeniz ikliminin buluştuğu noktada yer alan Çanakkale, Marmara geçiş iklimi olarak adlandırdığımız bir iklime sahiptir. Bu iklim karakteristik olarak Akdeniz iklimine benzer. Akdeniz iklimine göre daha kuzeyde olduğu için yazları bunaltıcı sıcaklar, kışları ise akdeniz iklimi kadar ılık olmasa da aşırı soğuk havalarda pek yaşanmaz. Çanakkale'nin kuzey ve dağlık bölgeleri sıcaklık olarak güney bölgelerinden daha düşük değerlere sahiptir. Ayvacık'a ve Edremit Körfezi'ne doğru uzanan güney bölgeler, Akdeniz iklim tipine daha yakın olmakla beraber hava sıcaklıkları kuzeyde kalan bölgelere göre daha yüksektir. Şehrimiz en fazla yağışı kışın alırken, en kurak mevsimi ise yaz aylarında yaşar. Karla örtülü gün sayısı en fazla 8 gündür.

Görsel 3.1.5 Bozcaada Ayazma Plajı Yaz

Görsel 3.1.6 Gökçeada Bahar

En Yüksek Sıcaklık	39,1° 06.08.2017
En Düşük Sıcaklık	-11,5° 02.02.1929
En Yüksek Günlük Yağış	137,8mm 05.11.1956
En Yüksek Kar	63cm 26.01.2006
Günlük En Hızlı Rüzgâr	139,3 km/sa 15.02.1991

Tablo 3.1.1

Çanakkale ikliminde yer alan en önemli özelliklerden bir tanesi de yıl boyunca esen rüzgârdır. Şehrimizde rüzgârsız gün sayısı son derece azdır. Yıl içerisinde rüzgâr en çok kuzey-kuzeydoğu (Yıldız-Poyraz) yönünden eser. Bu rüzgâr yazın Çanakkale'nin havasında serinletici bir etki yapar. Hakim rüzgâr poyraz ve yıldız olsa da zaman zaman lodos fırtınaları ile de karşılaşabiliriz. Rüzgâr enerjisinin bu kadar yoğun olduğu şehrimizde her geçen gün rüzgâr enerji santrali sayısında artış yaşanmaktadır.

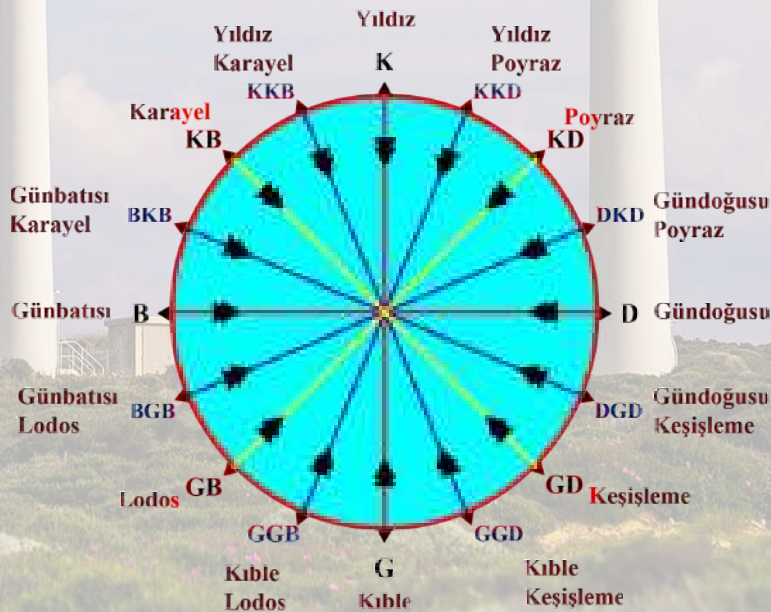
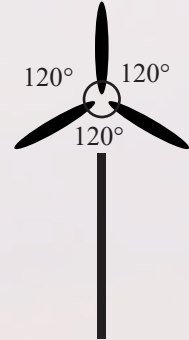

Bunları Biliyor musunuz?

Rüzgâr türbinleri doğaya zarar vermeden enerji üretir. Bir rüzgâr gülü 600 evin yıllık enerji ihtiyacını karşılayabilecek kadar elektrik üretir. Yenilenebilir enerji üreten rüzgâr türbinlerinin kurulumu pahalı olmasına rağmen uzun vadede ürettiği enerji termik santrallere göre daha ucuzdur.

Peki rüzgâr türbinleri neden 3 kanatlıdır?

Rüzgârgülü tek kanatlı olursa çok hızlı döneceğinden kırılabilir, 3'ten fazla kanat olduğunda ise rüzgâr türbininin dönme hızı az olur. 3 kanat olduğunda kanatların arasındaki açı 120° olur. Bu açı her kanadı etkileyen kuvveti dengeli olarak dağıttığından kanatların kırılması engellenmiş olur.

Görsel 3.1.7 Rüzgârlar ve Yönleri

Görsel 3.1.8 Rüzgârlargülleri

OKUMA PARÇASI

BOREAS'IN NEFESİ

Çanakkale'de bilen bilir. Rüzgâr yüzünden karaya oturan gemiler, balkondan düşüp komşunun bahçesine düşen çamaşırlar, sürekli kırılan şemsiyeler, saniyeler içinde bozulan saçlar... Bu şehirde yaşıyorsanız bu yaşananlar eminim tanıdık gelmiştir hepinize. Peki hiç düşündünüz mü Çanakkale sokaklarını süpüren, yüzünüze tokat gibi çarpan o rüzgârın adı ne? Tanıştıralım o zaman: karşınızda Boreas. Namıdiğer hepimizin bildiği kuzeydoğudan esen poyraz rüzgârı. Başka dillerde "kuzey rüzgârı" ya da "poyraz" olarak çevrilen Boreas, Batı dillerinde "bora" adıyla bilinir. Türkçede ise "poyraz" olarak adlandırılır. Bizde bora olarak da kullanılırken "Bora" ismine de kaynak olmuştur.

Yunan mitolojisinde her şeyin temsil edildiği birçok tanrı vardır. Rüzgârı da Boreas temsil ediyor. Rivayete göre Boreas'ın bir de İstanbul'da mağarası varmış. Mağaradan çıktığı anda rüzgârı soğuta soğuta boğaz boyunca Çanakkale'ye kadar yol almış. İşte büyüklerimizin bugün hava poyraza döndü dediği zamanlar bizim Boreas'ın nefesiymiş aslında.

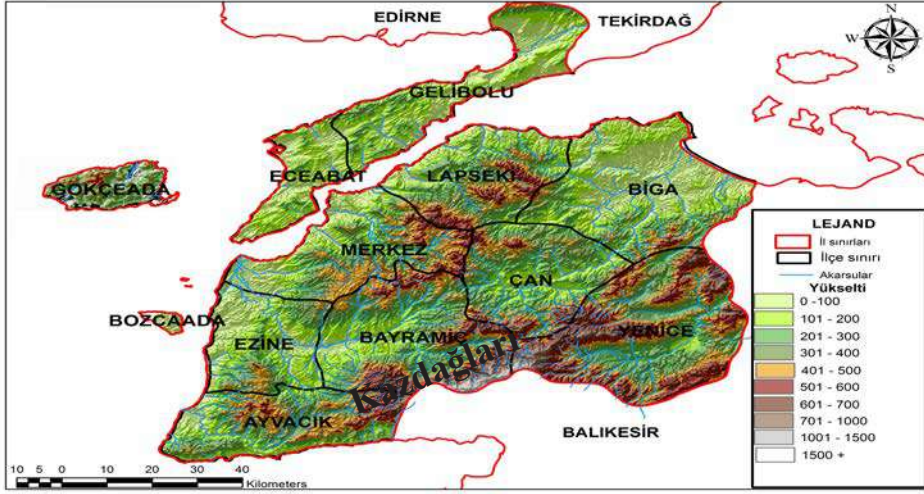
Elif DEMİR DENİZ tarafından
Bu Kitap için Yazılmıştır

Görsel 3.1.9

Görsel 3.1.10

Şehrimizin Yer Şekilleri

Görsel 3.1.11 Çanakkale Fiziki Haritası

Çanakkale, yer şekilleri bakımından çeşitlilik gösteren bir ilimizdir. Marmara ve Ege Denizi'ne kıyısı olan Çanakkale; Saros ve Edremit Körfezlerini, Biga ve Gelibolu Yarımadaalarını, Gökçeada ve Bozcaada'yı içerisinde bulundururken; Anadolu ve Trakya'da kıyıları vardır. Şehrimizin yer şekillerinden bazılarını tanıyalım:

Görsel 3.1.12 Kazdağları

Görsel 3.1.13 Ezine Ovası

Dağlar: Çanakkale'de dağlık alanlar deyince aklımıza ilk olarak efsanelerde ve mitolojide adı geçen Kazdağları (İda) gelir. Kazdağları birkaç dağdan oluşan kütlelerin adıdır. En yüksek noktası 1774 metredir. Bunun dışında Biga Yarımadası'nın en önemli dağları: Ağı Dağı, Şap Dağı ve Dede Dağı'dır. Gelibolu Yarımadası'nda ise Tekir Dağları'nın uzantısı olan Kuru Dağı en yüksek noktadır.

Ovalar: Çanakkale'de ovalar genel yüzölçümünün %15'lik bir kısmını kapsar. Ovalar yüzölçümünde çok yer tutmamasına rağmen tarım faaliyetlerinin aktif yürütüldüğü alanlardır. Ovalar akarsu ağzlarında ve geniş tabanlı vadiler etrafında toplanmıştır. Biga Yarımadası'nda ; Kumkale (Batak) Ovası, Ezine Ovası, Bayramiç Ovası, Biga ve Karabiga Ovaları, Agonya (Yenice-Kalkım-Hamdibey) Ovası, Umurbey ve Sarıçay Ovaları mevcuttur. Gelibolu Yarımadası'nda ise Kavak Ovası, Cumalı Ovası, Yalova Ovası, Kilye ve Piren Ovaları önemli ovalardandır.

Akarsu ve Göller: Çanakkale’de akarsular fazla uzun değildir. Büyük çoğunluğunun doğduğu alan Kazdağları’dır. Akarsular en yüksek su taşıma kapasitesine sonbaharda ve kar erimelerinin yaşandığı nisan ve mayıs aylarında ulaşır. Bunun dışındaki dönemlerde akış hızları yavaşladığı için ulaşım ve taşımaya uygun değildir. Akarsulardan bazıları şunlardır: Tuzla Çayı, Menderes Çayı, Sarıçay, Kocabaş Çayı, Bayramiç Deresi, Bergaz Çayı, Kavak Çayı, Umurbey Çayı, Mıhlı Çayı, Bayramderesi’dir.

Görsel 3.1.14 Sarıçay

Görsel 3.1.15 Gökçeada Eşek Tuz Gölü

Çanakkale genelinde çok fazla göl mevcut değildir. Gelibolu Yarımadası ve Gökçeada’da yazın kuruyan tuz gölleri, Biga’da bulunan Emir Gölü ve Ezine Dalyan köyünde dünyada eşine sekiz tane rastlanan pembe tuz gölü şehrimizde yer alan göllerdir.

Sulama, içme suyu ve enerji üretimi amaçlı yapılmış birçok baraj gölü ve göletler vardır. Bunlardan şehrimiz merkezine en yakın ve büyük olanlardan bir tanesi Atikhisar Barajı’dır.

Görsel 3.1.16 Atikhisar Baraj Gölü

Çanakkale’nin en belirgin yeryüzü şekilleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

Şehrimizin Bitki Örtüsü

Yer şekilleri ve iklim açısından çeşitlilik gösteren Çanakkale'nin bu özelliği, bitki örtüsü çeşitliliğine de yansımıştır. Şehrin yaklaşık % 55'i ormanlarla kaplıdır. Bu ormanlarda kızılçam, karaçam, köknar, meşe, kayın türündeki ağaçlar çoğunluktadır. Ayrıca şehrimizde Akdeniz iklimine özgü defne, kocayemiş, mersin ve çalılıklardan oluşan maki toplulukları da görülür.

Görsel 3.1.18 Kazdağı Gökmarı

Ayrıca dünyada nesli tükenme tehlikesinde olan ve koruma altına alınan kum zambağı da ilimiz kıyılarında görülen endemik türlerden biridir.

Görsel 3.1.17 Kazdağları Ayazma

Çanakkale'nin, bitki örtüsü bakımından çeşitlilik gösteren en önemli alanlarından bir tanesi Kazdağları'dır. Kazdağları sahip olduğu flora açısından dünyanın en önemli bölgelerinden biridir. Kazdağları'nda bulunan yaklaşık 800 bitki türünden 86'sı ülkemizdeki endemik tür sayısının içerisine girer. Bunlardan 31 tanesi ise dünyada sadece Kazdağları'nda yetişen bitkilerdendir. Bu bitkilerden bazıları şunlardır: Kantaron, Kazdağı gökmarı, Kazdağı civanperçemi, yabani sarımsak, geven, peygamber çiçeği...

Görsel 3.1.19 Kum Zambağı

SÖZCÜK HAZİNEM

Flora: Bir bölgedeki bitki çeşitliliği.

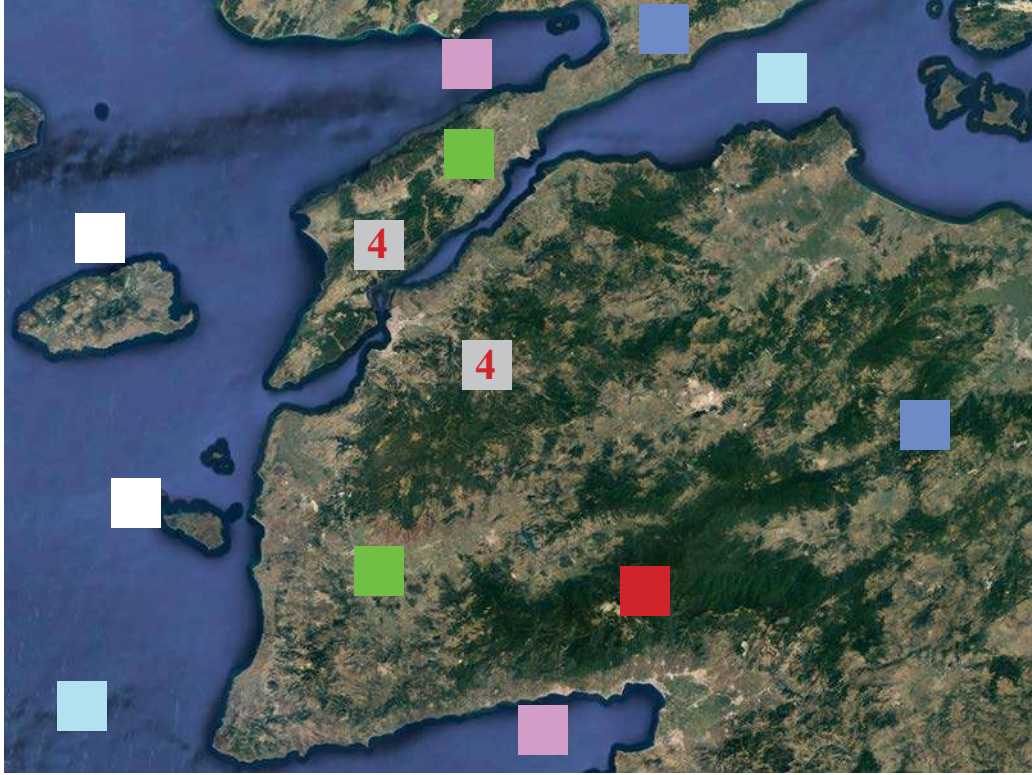
Endemik: Yalnızca belli bir yerde yetişen veya yaşayan (bitki, hayvan).

ETKİNLİK

Aşağıda verilen Çanakkale uydu görüntüsünden yararlanarak sorularda yer alan boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz. Uydu görüntüsü üstüne verilen cevapları örnekte olduğu gibi soru numaralarını kullanarak işaretleyiniz.

Görsel 3.1.20

- 1-) Çanakkale Boğazı..... ile kıtalarını birbirine bağlar.
- 2-) Çanakkale..... Körfezi ile Körfezi'ne kıyısı olan bir şehirdir.
- 3-) Antik adı İda Dağı olan ilimiz sınırları içerisinde de yer alır.
- 4-) Çanakkale Boğazı **Anadolu** ve **Trakya** kıyılarını birbirinden ayırır.
- 5-) Şehrimizin.....Denizi veDenizi'ne kıyıları vardır.
- 6-) Şehrimiz sınırları içerisindeve..... olmak üzere iki ada vardır.
- 7-) Çanakkale iki yarımada üzerinde kurulmuştur. Bunlarve Yarımadalardır.

YAŞANILAN ŞEHİRDE İNSAN DOĞA İLİŞKİSİ

Neler Öğreneceğiz:

Yaşadığımız şehrin coğrafi özelliklerinin yaşamımızdaki etkilerinin ne olduğunu öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Yaşadığınız şehirde insan doğa ilişkisine örnekler veriniz.

İnsan yaşadığı çevre ile sürekli etkileşim halindedir. Bir insanın yaşadığı bölgede onun yaşam biçimini etkileyen unsurların başında coğrafi özellikler gelir. Beslenme, barınma, giyinme, ekonomik faaliyetler, ulaşım koşulları gibi insan hayatını doğrudan etkileyen tüm bu faktörler insanın içinde bulunduğu doğal çevrenin onlara sunduğu şartlar tarafından belirlenir. Örneğin; yer şekillerinin engebeli veya yükseltinin fazla olduğu yerlerde tarımsal faaliyetlerin az olması, kurak bölgelerde daha çok kerpiçten yapılmış evlere rastlanılması, rüzgar hızının fazla olduğu alanlarda rüzgar enerjisi santrali yapılması gibi sıralayabileceğimiz örnekler doğal çevrenin insan yaşamı üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir.

Şehrimiz, bulunduğu konum ve coğrafi özellikleri itibarıyla, genel olarak insanın doğaya uyumunu kolaylaştırıcı bir şehirdir. Bu anlamda birçok avantaja sahiptir. Örneğin doğal güzellikleri, sahip olduğu kıyı şeridi, boğazı, zengin bitki örtüsü, adaları, kaplıcaları, oksijen deposu Kazdağları ve dört mevsim turizme uygun iklim koşulları ile her zaman turizm potansiyeli yüksek bir yer olmuştur. Bu da Çanakkale'yi hem ülkemizde hem dünyada daha çok tanınır hale getirmiştir.

Görsel 3.2.1 Bozcaada

SÖZCÜK HAZİNEM

Coğrafi işaret tescili : Belirli bir coğrafi bölge ya da alan ismi ile anılan ürünlerin devlet tarafından koruma altına alınması, ürün üzerinde yürütme ve kullanma hakkının temin edilmesidir.

Muhacir: Göçmen

Ekoloji: Dünyadaki tüm canlıların birbirleri ve çevreleri ile olan ilişkilerini inceleyen bilim dalının adıdır.

Altar: Adak adanan ve kurban kesilen dini yapı.

Görsel 3.2.2

Görsel 3.2.3

Çanakkale barındırdığı ekolojik özelliklerin olumlu etkilerinden dolayı, çok zengin bir toprak yapısına sahiptir. Bu nedenle de tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu ve çok çeşitli meyve sebzenin yetiştiği bir şehir olmuştur. Bazı sebze ve meyveler Türkiye ve dünyada markalaşmış, isim yapmış ürünlerdir. Bayramiç elması, Çanakkale domatesi, şeftali, kapyra biberi, Umurbey kirazı, nektarin gibi ürünler bunlardan birkaçıdır. Hatta Çanakkale'nin meyve üretiminde önemli yere sahip olan Bayramiç elması, Kazdağı ekolojisi nedeniyle aroma, tat ve lezzet ile ilgili kalite değerleri hesaplanarak coğrafi işaret ile tescillenmiştir.

Görsel 3.2.4

Şehrimiz coğrafi özelliklerinden ötürü hayvancılık bakımından da oldukça gelişmiştir. Çanakkale'de küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık aktif olarak yapılmaktadır. Hayvansal üretim değerlerinin büyük çoğunluğu süt ve et üretiminden sağlanmaktadır. Kazdağları'nın bölgeye kazandırdığı zengin bitki örtüsü sebebiyle birbirinden farklı kokulu bitkilerle beslenen hayvanların yediği yemler, doğal olarak sütün tat ve aromasını etkilemiştir. Özellikle coğrafi olarak tescillenmiş Ezine peynirine çok değişik ve güzel bir tat bırakmıştır. Çanakkale'nin, hem Marmara hem Ege Denizi'ne kıyısının bulunmasından dolayı şehrimiz deniz ürünleri üretimi konusunda da önemli bir konuma sahiptir.

Görsel 3.2.5

Çanakkale’de tarım, hayvancılık ve balık üretiminin fazla olması şehrimizin yemek kültürünü oldukça çeşitlendirmiştir. Zeytin üretiminin fazla olmasıyla birlikte yemeklerde daha çok zeytinyağı tercih edilmektedir. Tarihsel ve kültürel etkileşimin çok olduğu şehrimizde muhacirlerin beslenmesinde önemli yer tutan hamur işleri, yörük ve Türkmenlerin kırsal yaşamlarına uygun yabani otlar ve et ağırlıklı yemekleri, Rumların mutfağından esinlenen

Görsel 3.2.6 Asma Yaprağında Sardalya

Görsel 3.2.7 Deniz Börülcesi

Ayrıca doğal oksijen kaynağı olan Kazdağları'nın zengin ekolojik özellikleri sayesinde bu bölgede yetişen mercan köşk, oğul otu, kekik, adaçayı, tüylü nane gibi yüzlerce çeşit otlarla beslenen hayvanların sütlerine bu kokuların geçmesiyle beraber meşhur Ezine peyniri de bu bölgenin vazgeçilmez tatlarından biri haline gelmiştir

İklim koşullarından dolayı çok elverişli bir ortama sahip Çanakkale rüzgâr ve güneş enerjisi açısından oldukça verimli bir konumdadır. Çanakkale’de ve ilçelerinde yenilebilir enerji üretimine yönelik ciddi yatırımlar yapılmaktadır.

Görsel 3.2.8

OKUMA PARÇASI

YEŞİL CENNET

Merhaba ben Defne,

Şimdi size dedemlerin yaşadığı, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesine bağlı Adatepe köyünü anlatacağım.

Uzun yıllar öncesinde Edremit Körfezi'ne bakan bir tepeye kurulmuş çok eski bir köy olan Adatepe, sokakları süsleyen, kışın sıcak yazın serin tutan tarihi taş evleri ve asırlık çınarların gölgelediği meydanlarıyla adeta bir masal diyarını andırıyor. Oraya her gidişimde bütün tatilimi bu köyde geçirdiğim için çok şanslı hissederim kendimi. Nasıl hissetmeyeyim? Ne yana baksanız fotoğraf çekmek isteyeceğiniz şahane manzaralara sahip bir köy var karşınızda.

Köyü gezerken, köyün çok güzel manzaralı bir yamaçta olmasına rağmen deniz manzarasını kısıtlı gören bir şekilde kurulduğunu görüyoruz. Bunun sebebinin denizden gelen korsanlardan köyü gizlemek olduğu rivayet edilir. Yüzyıllar içinde korsan tehlikesi azalınca köy yavaş yavaş denize doğru yönelmeye başlamış.

Adatepe, tam bir oksijen çadırı. Bu yüzden astım ve kalp hastaları için gerçekten bir şifa kaynağı. Zaten köyün yaşlılarına baktığınızda her birinin ne kadar sağlıklı olduğunu fark edersiniz. Dört bir yanı zeytinlikler ve çam ormanlarıyla çevrili. Köyün başlıca geçim kaynağı zeytincilik olmakla beraber son yıllarda artan ziyaretçi sayısından ötürü turizmin de geliştiği bir köy olmuştur. Sırf kahvaltısı için bile gelen ziyaretçiler çok fazladır. Meşhur Çanakkale domatesi ile yapılmış salçasıyla, Ezine peyniriyle, pişisiyle, mis gibi kokan taze kekiklerle bezenmiş bahçeden toplanan zeytiniyle tam bir lezzet şöleni yaşatır insanlara . O kadar çeşitli ve güzel kokulu otları vardır ki o otlardan dondurma bile yapılıyor artık.

Hemen yanı başında bulunan Zeus Altarı'nın varlığı ise güzel köyümüzün tarihinin ne kadar köklü olduğunu tekrar gösteriyor bize. Mitolojiye göre Zeus, Truva Savaşları'nı Kazdağları'nın en tepe noktası olan bu tepeden izlemiş. Hatta destanda bu yer şöyle tasvir edilmiş:

...Ama o Zeus'u da görüyordu

Çok pınarlı İda'nın en yüksek doruğunda,

Görünce de korku kaplıyordu yüreğini...

...Hera dosdoğru yürüdü Gargaros doruğuna,

İda'nın en yüksek tepesiydi bu....

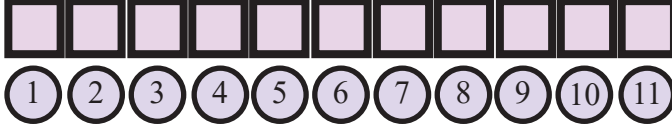
Kısacası dedemlerin yaşadığı ve benim de her yazımı burada geçirdiğim köyümü çok seviyorum. Ve bu güzel köyümüze sizleri de en kısa zamanda bekliyorum.

Elif DEMİR DENİZ tarafından Bu Kitap için Yazılmıştır

ETKİNLİK

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

Anahtar Kelime

1) Çanakkale'nin coğrafi tescilli meyvesi.

2) Şehrimizde yapılan ekonomik faaliyetlerden biri.

3) Rüzgar enerjisini elektrik enerjisine dönüştüren mekanizma.

4) Çanakkale'nin önemli turistik yerlerinden biri.

5) Sıcak yer altı sularının yeryüzüne çıktığı bölgelere kurulan tesislere verilen isim.

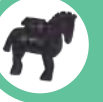
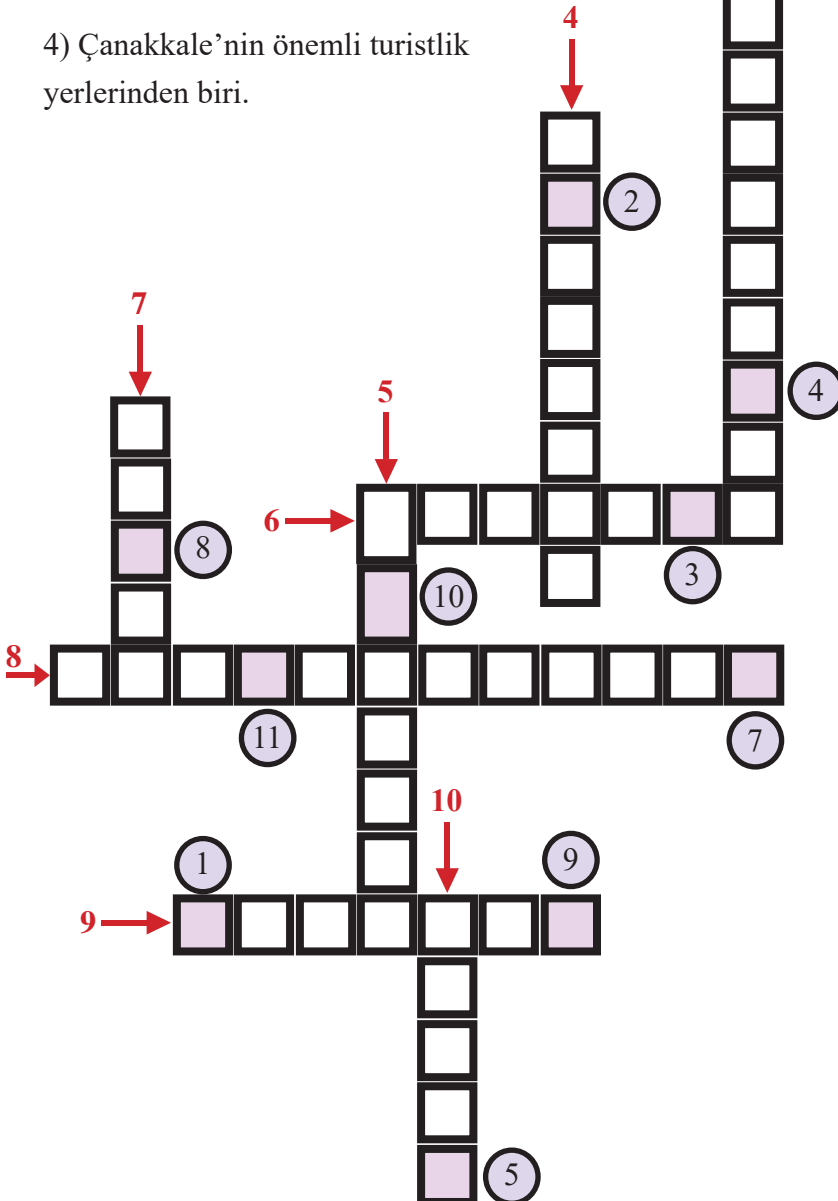
6) Mitolojide İda olarak bilinen dağımız.

7) Tuzu olan geniş su kütlesi.

8) Ezine ilçemizle özdeşleşmiş sütün mayalanmasıyla üretilen meşhur yiyecek.

9) Şehrimizin en ünlü tarımsal ürünlerinden biri.

10) Kışın sıcak yazın serin tutan ev tipi.

ŞEHRİMİZİN DEMOGRAFİK YAPISI

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimizin nüfus yapısını öğreneceğiz.

Şehrin nüfus özellikleri hakkında bilgi sahibi olacağız.

Hazırlık Çalışması

Yaşadığınız şehrin yerleşme alanı olarak seçilmesinde etkili olan faktörler nelerdir? Araştırmız.

Sınırları belirli bir alanda, belli bir zamanda yaşayan insan sayısına **nüfus** denir. Nüfusun dağılışını doğal ve beşeri faktörler etkilemektedir. Doğal şartların elverişli, iklimin ılıman ve su kaynaklarının bol olduğu yerlerde nüfus yoğundur. Doğal şartların elverişsiz, iklimin sert ve su kaynaklarının az olduğu yerlerde ise genel olarak nüfus seyrek. İklim koşullarının elverişli olduğu kıyı şeridi ile verimli tarım arazilerinin bulunduğu ovalar ve suyun bol olduğu yerlerde şehirlerin nüfusu yoğundur. Şehrimiz; doğası, su kaynakları gibi birçok etkenden ötürü tarih boyunca yaşama alanı olarak tercih edilen şehirler arasında yer almaktadır.

Nüfus dağılışını etkileyen bir diğer etken de beşeri faktörlerdir. Sanayi, ticaret, ulaşım, tarım, eğitim, sağlık, turizm gibi unsurlar beşeri faktörlere girmektedir. Bu beşeri faktörleri barındıran Çanakkale merkez ve Biga ilçesi şehrimizin en yoğun nüfuslu yerleridir. Gökçeada ve Bozcaada ise ulaşım sıkıntılarından ve iş olanaklarının kısıtlı olmasından dolayı daha seyrek nüfuslu ilçelerdir. Fakat adalarda turizm faaliyetlerinden dolayı yaz mevsiminde nüfuslarında artış yaşanır.

Görsel 3.3.1

SÖZCÜK HAZİNEM

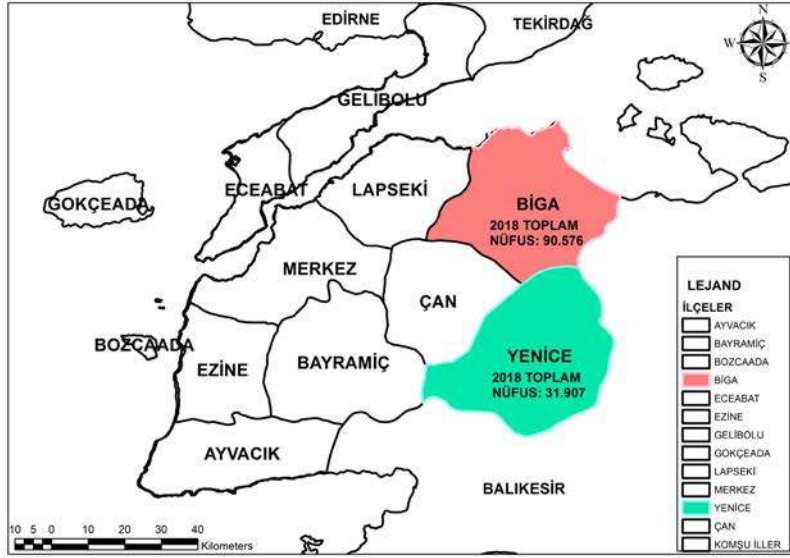
Demografi: Nüfus bilimidir. Dünyada veya bir ülkede bulunan nüfusun yapısını, durumunu ve dinamiklerini inceler.

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ETKİNLİK

Görsel 3.3.2 de, Çanakkale ilçelerinden Biga ve Yenice'nin 2018 yılı nüfus miktarları verilmiştir. İki ilçenin nüfus miktarı bakımından farklı oluşunun nedenleri neler olabilir? Maddeler halinde yazınız.

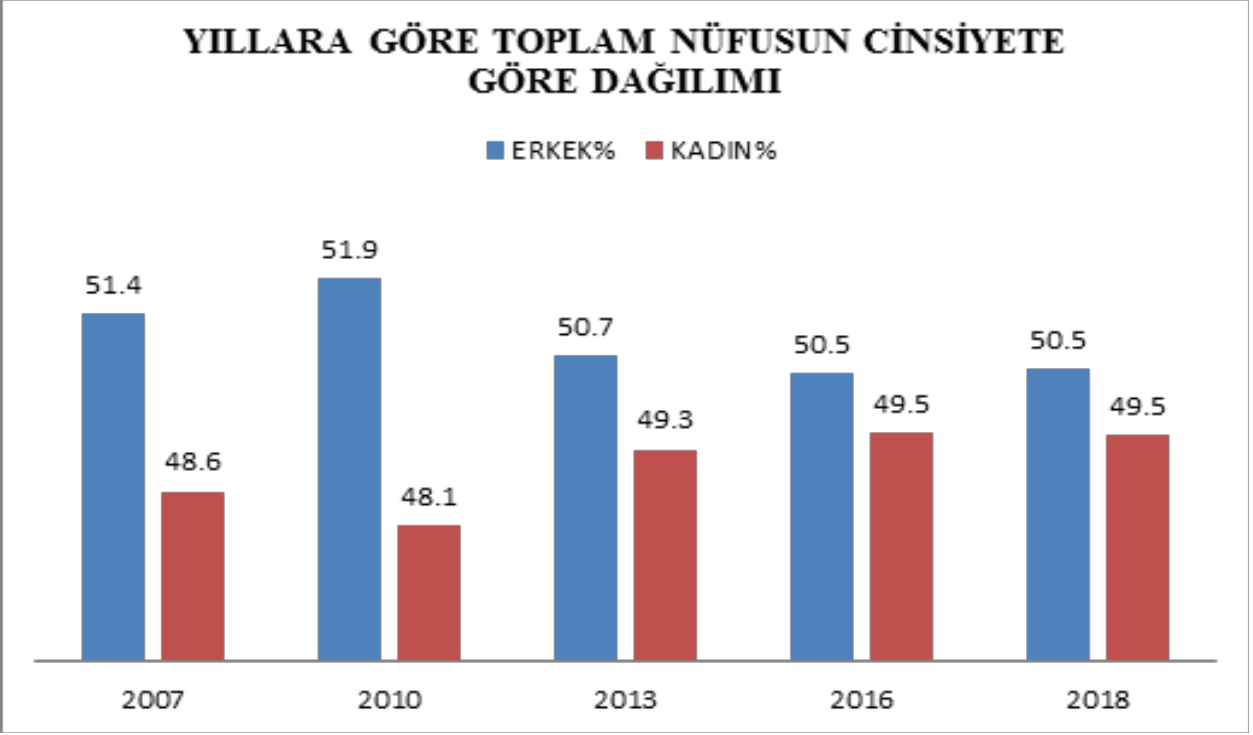

Görsel 3.3.2

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

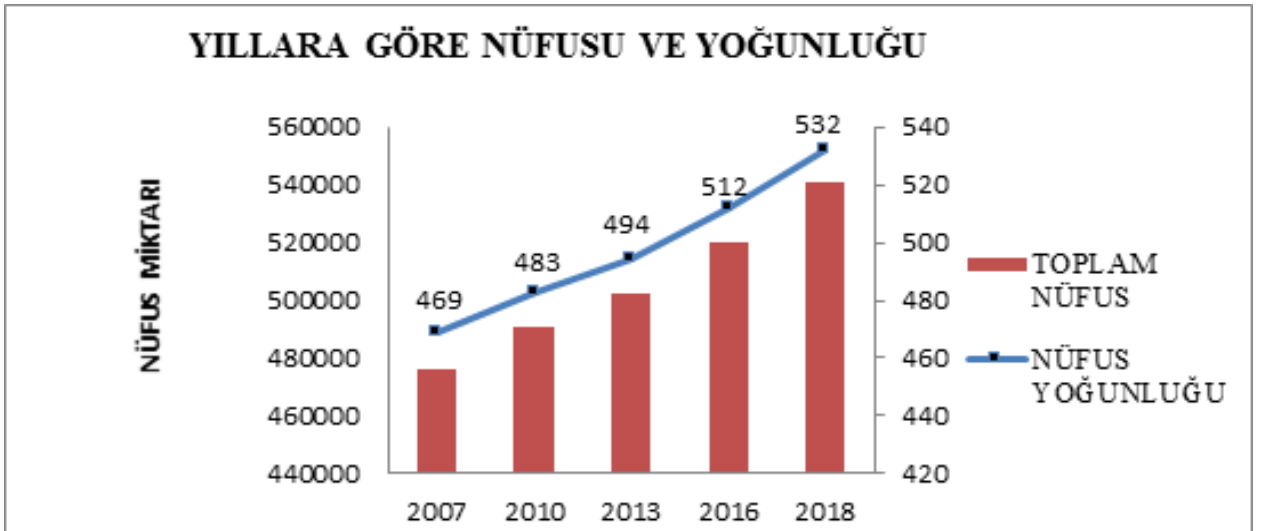

2018 TÜİK verilerine göre şehrimizde yaşayan toplam insan sayısı 540.662'dir. Bu nüfusun 273.092'si erkek, 267.570'i ise kadın nüfustur. Nüfusun büyük bir kısmı şehir ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. Bunun sebeplerini iş imkânlarının, ulaşım, sanayi, eğitim, sağlık gibi hizmetlerin şehir merkezlerinde daha yoğun olması şeklinde sıralayabiliriz .

Grafik 3.3.1

Kaynak: TÜİK

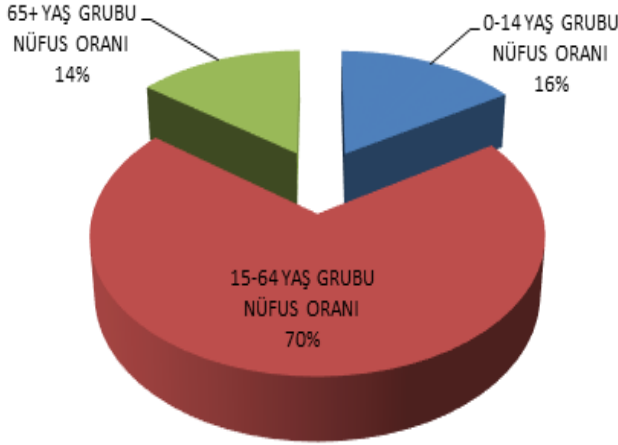
Grafik 3.3.2

Kaynak: TÜİK

Grafik 3.3.2'de Çanakkale'nin 2007-2018 yılları arasındaki nüfusu hakkında bilgiler verilmiştir. Grafikte görüldüğü gibi şehrimizin nüfusu verilen yıl aralığında belirli miktarda artış göstermiştir. 2010-2018 yılları arasında yaklaşık elli bin kişi artmıştır. Bu nüfus artışının en önemli sebeplerinden biri şehrin göç almasıdır.

Şehrimiz Çanakkale'nin 2018 sayımına göre toplam nüfusunun %16'sını 0-14 yaş grubu oluşturmaktadır. 15-64 yaş grubundakilerin oranı %70, 65 yaşın üzerinde olanların oranı %14'tür.

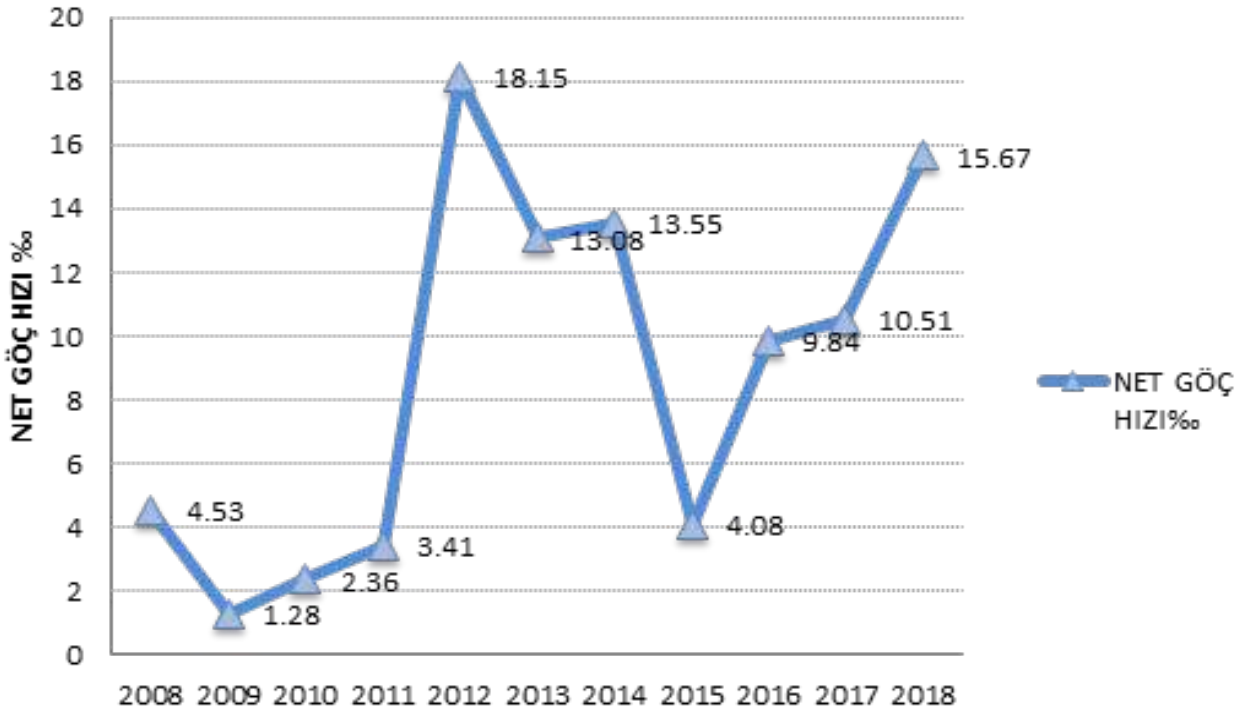
2018 YILI NÜFUSUN ANA YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

Grafik 3.3.3 Kaynak: TÜİK

Nüfus coğrafyasında 15 ile 64 yaş arası nüfus, çalışma çağındaki nüfus olarak kabul edilmektedir. Çanakkale'de çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımı incelendiğinde; yürütülen faaliyetlerin tarım, hayvancılık, sanayi, balıkçılık, ormancılık, madencilik ve boğazın varlığı ile canlanan ticaret gibi faaliyetler olduğunu görebiliriz. Çalışan nüfusun tarım, sanayi ve hizmet alanlarındaki dağılışı şehrin gelişmişliği hakkında da bilgi vermektedir.

23.10.2019 TARİHİNDE NET GÖÇ HIZI (%)

Grafik 3.3.4

Kaynak: TÜİK

Grafik 3.3.4'te görüldüğü üzere şehrin net göç hızı her yıl belirgin farklılıklar göstermektedir. Çanakkale, en yüksek net göç hızına % 18.15 ile 2012 yılında ulaşmıştır. En düşük net göç hızı ise 2009 yılında %1,28 olarak görülmektedir. Çanakkale'yi grafik 3.3.3'e göre değerlendirdiğimizde şehrimizin sürekli göç aldığını ve nüfusun artışında göç hareketlerinin oldukça etkili olduğunu görmekteyiz. 2008-2018 yılları arasında Çanakkale'ye gelen nüfus şehrimizden giden nüfustan hep fazla olmuştur.

BASINDAN

“ÇANAKKALE NÜFUS OLARAK BÜYÜYOR”

Çanakkale geleceğine yön vermeye devam ediyor. Geleceğin temsilcisi gençler Çanakkale’yi değerlendiriyor. Çanakkale’de yaşamını sürdüren Mert Alyağız Çanakkale’yi değerlendirdi. Çanakkale merkezin yeni yerleşim alanlarına ihtiyacı olduğunu ifade eden Alyağız;” Çanakkale son üç yıldır büyük bir göç aldı. Bu göçte şehirde yaşam alanlarının eksikliğini gözler önüne serdi. Bence Çanakkale yüzölçümü olarak genişlemeli.” dedi.

Mert Alyağız: “Çanakkale’ye ilk geldiğim zamandan bu yana büyük değişiklikler oldu. Öğrenci nüfusunun artması ve havalimanı tarafına yapılan göç, nüfusun artmasını sağladı. Bu artışla birlikte trafik ve otopark sorunu daha da gün yüzüne çıktı diyebilirim. Trafik şehirde büyük problem, aracınız olmasa bile bu sorun hayatınızı etkileyebiliyor. Çanakkale küçük bir şehir ve turizmle gelişmeye çalışıyor. Turizmin olduğu yerde trafik sorunu insanları buradan çıkarır.”

“ Çanakkale’nin dünya çapında bir cazibe merkezi haline gelmesi mümkün, doğru yapılan plan ve yatırımlar dahilinde her şeyi hak eden bir kente sahibiz. Truva, Gelibolu Şehitliği, adalarımız, doğal güzelliklerimiz, Kazdağları’nın yanında olmamız ayrı bir çevresel değer katıyor. Tarımda da çok iddialı ürünler çıkartabiliriz. Bunların hepsini komplike halde ileriye taşıyabilirsek, Çanakkale cazibe merkezi haline gelir. Bu büyüme süreçlerini hem olumlu hem de olumsuz değerlendiriyorum. Örneğin en yakın gündemimizde Çanakkale Boğazı’nın yapım süreci var. Çanakkale 1915 Köprüsü, ekonominin gelişmesi, istihdam artışı, turizm artışı, kültür alışverişinin hızlanması ve yoğunlaşması gibi olumlu etkiler mutlaka yaratacaktır ama bir bakıma da bu hızlı gelişim süreci bazı dezavantajlar da yaratacaktır diye düşünüyorum. Yeşil Çanakkale’mizin doğal alanlarının tahribatı söz konusu olabilir. Hızlı nüfus artışının görüldüğü toplumlarda çarpık kentleşmeyle sıklıkla karşılaşılır. Bu durumlarda hızlı gelişmenin dezavantajları olarak değerlendirilebilir. Olumlu ve olumsuz süreçler mutlaka olacaktır ama önemli olan bunların yerel yönetimlerce, valilik, belediye ve diğer kurumlar olsun, kontrol altında tutularak her şeyin maksimum fayda minimum zarar olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Uluslararası festivaller ve organizasyonlarla da Çanakkale’nin tanınırlığının artacağını düşünüyorum.”

14/04/2019 Tarihli gazete haberinden düzenlenerek alınmıştır.

Okuduğunuz haberden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Çanakkale’de nüfus artışını etkileyen faktörler nelerdir?

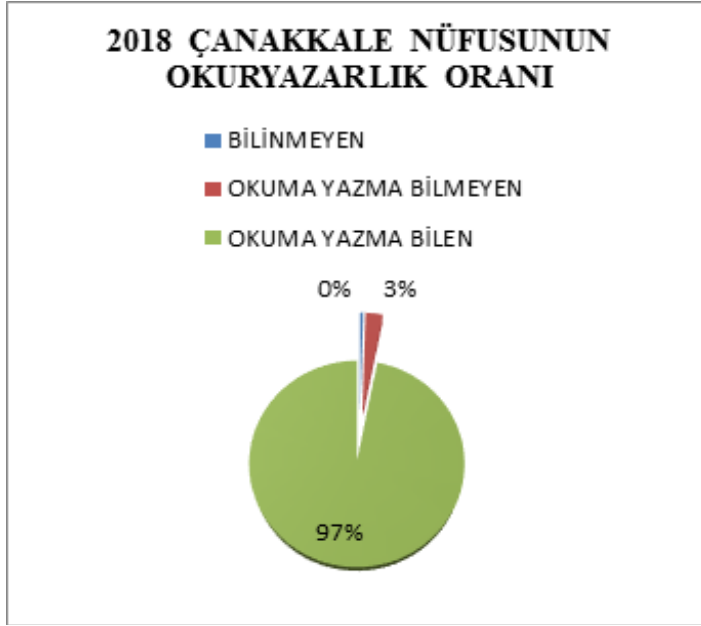
.....

2. Habere göre Çanakkale’de nüfus artışının olumlu ve olumsuz yönlerini belirtiniz.

.....

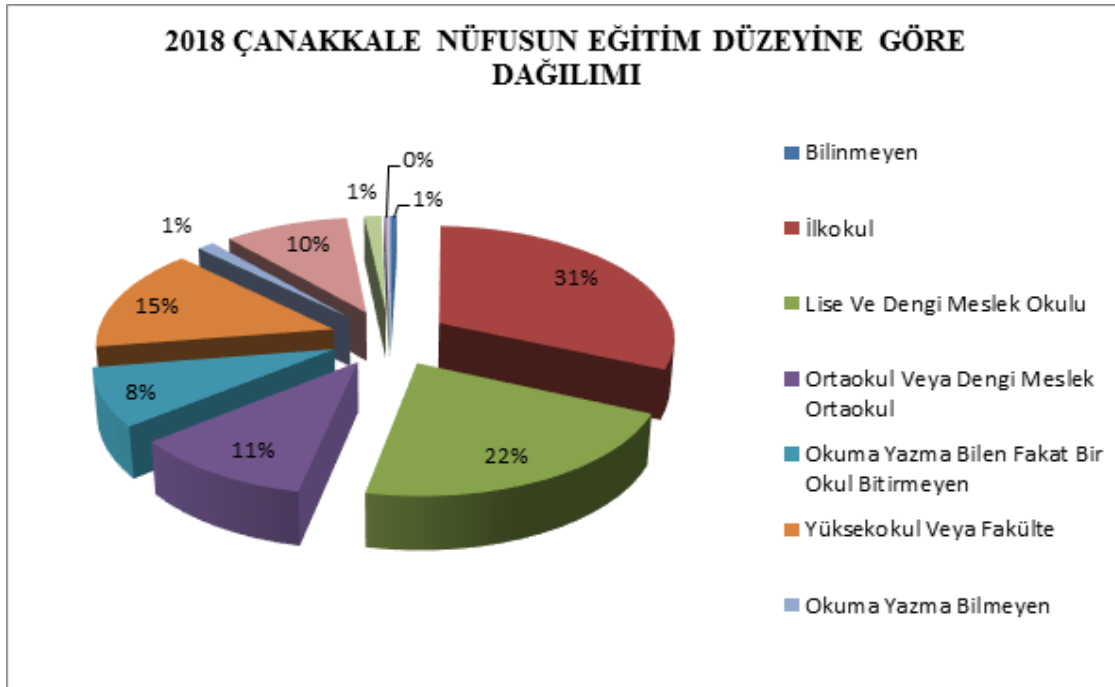

Şehir Nüfusunun Eğitim Durumu

Grafik 3.3.5 Kaynak: TÜİK

Şehrimiz nüfusunun okuryazarlık oran dağılımı incelendiğinde 2018 yılı içerisinde toplam nüfusun %97'si okuma-yazma bilmektedir.

Grafik 3.3.6 Kaynak: TÜİK

Son zamanlarda yapılan köprü (1915 Çanakkale Köprüsü) ve tünel yatırımları ile İstanbul, İzmir ve Bursa gibi büyük şehirlere ulaşımı kolaylaşacaktır. Mevcut konumu ve ulaşım faktörlerinin iyileştirilmesi ile şehrimizin her geçen gün nüfusunun artış göstereceği düşünülmektedir.

ŞEHRİMİZDE KARŞILAŞILABİLECEK DOĞAL AFETLER

Neler Öğreneceğiz:

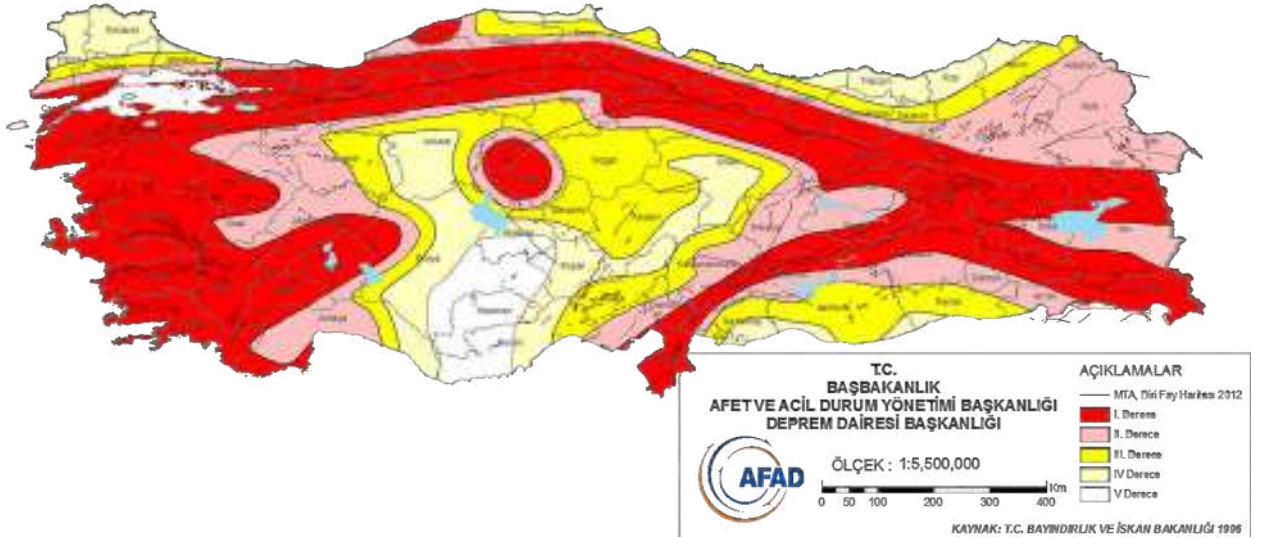
Şehrimizde karşılaşılabileceğimiz doğal afetler ve bu afetlere karşı alabileceğimiz önlemleri öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Ders esnasında deprem olsa nasıl davranırdınız?

Afet; deprem, sel, yangın, heyelan, çığ, fırtına gibi çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkımlardır. Şehrimizde geçmişten bugüne çeşitli afetler yaşanmıştır. Bu afetlerin bir kısmı can ve mal kaybına neden olmuştur. Şehrimizde can ve mal kaybına neden olan afetlerden biri depremdir. Çanakkale Kuzey Anadolu fay hattında ve Ege çöküntüsünde bulunduğundan şehrimiz birinci derecede deprem bölgesinde yer almaktadır.

TÜRKİYE DEPREM BÖLGELERİ HARİTASI

Görsel 3.4.1

1953 yılında Yenice merkezli 7.2 büyüklüğündeki deprem, şehrimizde yaşanan en büyük depremlerden biridir. Bu deprem, 265 kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. 6 Şubat 2017'de meydana gelen ve 5.3 büyüklüğünde olan Gülpınar- Ayvacık depremi de yıkıcı bir etkiye sahip olmuştur.

Görsel 3.4.2

Şehrimiz aktif fay hatları üzerinde olduğundan deprem yaşadığımız bölgenin kaçınılmaz bir gerçeğidir. Bu gerçeği unutmadan alacağımız birtakım önlemler ile depremin yıkıcı etkilerini en aza indirebiliriz. Yerleşim yerlerinin titizlikle seçilmesi, binaların dayanıklı yapılması, depremde zarara neden olabilecek eşyaların sabitlenmesi, deprem çantası hazırlanması, toplanma alanlarının belirlenmesi ve bilinmesi gibi tedbirler deprem öncesi alınabilecek bazı önlemler arasında sayılabilir.

Şehrimizde karşılaşılabileceğimiz bir diğer afet ise seldir. Aşırı yağışlar ile baraj ve setlerden taşan sulardan kaynaklanan sorunların neden olduğu seller; ekinlerin zarar görmesine, ev ve iş yerlerine su basmasına, araçların zarar görmesine ve can kaybına neden olabilir. Şehrimizde son yıllarda Ezine, Çan ve Ayvacık ilçelerinde yaşanan su baskınları maddi hasara neden olmuştur.

BASINDAN

Ayvacık'a bağlı Küçükkuuyu beldesinde geçtiğimiz hafta sonu yaşanan sağanak yağış nedeni ile 70 iş yeri su altında kalırken, 25 küçükbaş hayvan, 1 büyükbaş hayvan ile belediye barınağındaki 15 köpeğin telef olduğu öğrenildi.

Görsel 3.4.3

16/01/2017 Tarihli gazete haberinden düzenlenerek alınmıştır.

Bunları Biliyor musunuz?

30 cm su çoğu aracın yüzmesine neden olabilir. 60 cm yüksekliğindeki kuvvetli su ise otomobil ve kamyonetleri sürükleyebilir.

Orman alanları yoğun olan Çanakkale'de orman yangınları da ne yazık ki sık yaşanan afetlerden biridir. Bu yangınlar en çok insan kaynaklı hatalardan ve iklim değişikliklerinden ortaya çıkmaktadır. Yangınlar ekolojik dengeyi bozmakta ve yanan her ağacın tekrar doğaya dönmesi çok uzun yıllar almaktadır. İnsan kaynaklı çıkan yangınları dikkatli davranarak önlemimiz mümkündür. Piknik alanlarında ateş bırakmamak, çöplerimizi ormanlık alanlara atmamak, tarlalardaki anızların yakılarak yok edilmesini önlemek gibi tedbirler orman yangınlarının çıkma ihtimallerini azaltacaktır. Ormanlık alanlarda yangın tehlikesi oluşturabilecek durumlar gördüğümüzde ALO 177 Orman Yangın İhbar Hattı'nı ücretsiz arayarak yangını yetkililere bildirebiliriz. Böylelikle yangın büyümeden kısa sürede yangına müdahale edilmiş olur.

BASINDAN

Görsel 3.4.4

Yangın korkuttu!!

Mehmet Akif Ersoy Devlet Hastanesi arkasında yangın çıktı. Olay yerine çok sayıda itfaiye ekibi sevk edildi.

Kent genelinde sert esen rüzgârla birlikte alevler çevredeki ağaçları da sardı. Kurban Bayramı'nın ilk günlerinde Gökçeada'da yaşanan yangın ve İzmir'de yanan ormanlar akıllara geldi. Son zamanlarda ülke genelinde yaşanan yangınlar nedeniyle hastane arkasında

çıkan yangın korkuttu. İtfaiye ekipleri ve vatandaşlar yangına müdahale etti. Ekipler ve çevreden yangına müdahaleye gelen vatandaşlar yangını, uzun uğraşlar sonucunda kontrol altına almayı başardı. Yangın, daha derin yaralar açmadan kısa sürede söndürüldü.

30/08/2019 Tarihli gazete haberinden düzenlenerek alınmıştır.

Bunları Biliyor musunuz?

Orman Yangınları'nın %69'u ihmal,%9'u kasıt,%3'ü doğal nedenler, %19'u ise bilinmeyen nedenlerdendir.Yanan bir ormanın eski haline gelmesi için en az 25-30 sene geçmesi gerekiyor.

Şehrimizde karşılaşılabileceğimiz bir başka afet ise şiddetli rüzgâr ve genelde yağışlar ile karşımıza çıkan fırtınalardır. Fırtınalar günlük hayatı olumsuz etkiler. Fırtınalar ağaçların devrilmesi, çatıların uçması gibi zararlar vermektedir. Ayrıca fırtınalar; deniz ulaşımı açısından çok önemli bir noktada olan Çanakkale'de, gemi seferlerinin tamamen durmasına neden olabilir.Fırtınalar ve şiddetli yağmurlarla beraber meydana gelen yıldırım düşmeleri de can ve mal kaybına neden olabileceğinden bu tür hava olaylarının yaşandığı günlerde dikkatli olmak ve gerekli tedbirleri almak gerekir.

KALE-İ SULTANIYE'DEN ÇANAKKALE'YE

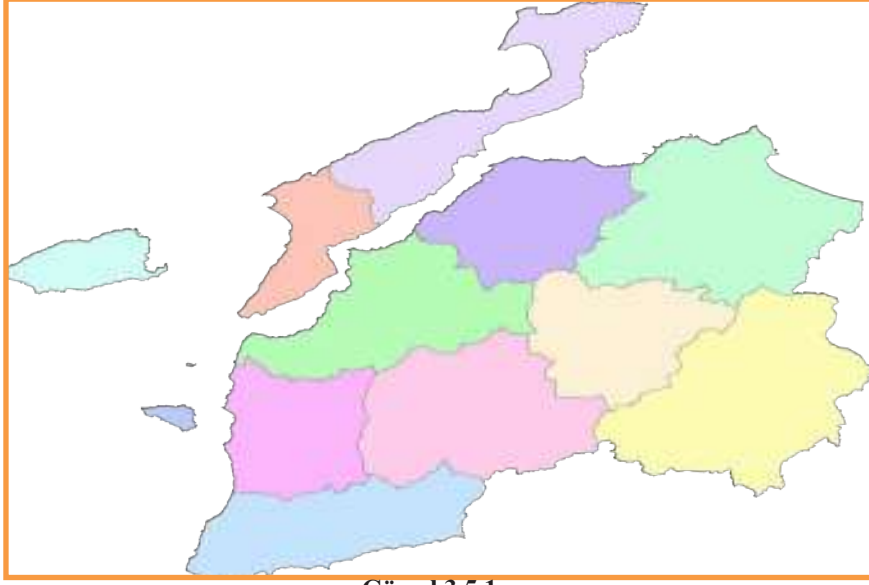

Neler Öğreneceğiz:

Çanakkale'nin geçmişten günümüze idari yapısını öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Çanakkale'ye bağlı ilçelerin isimlerini görsel 3.5.1 üzerine yazınız.

Görsel 3.5.1

Bir şehrin yönetimindeki temel unsurların yer aldığı il/ilçe sınırlarını ve yönetim birimlerini içeren işleyişe "idari yapı" denir. Günümüzde şehirlerin idari yapısının en başında Vali yer almaktadır. İli yöneten Vali ve valiliğe bağlı ilçe yönetimlerine bakan kaymakamlar bulunmaktadır. Çanakkale Valiliğine bağlı on bir kaymakamlık (ilçe) vardır. Bunlar: Ayvacık, Bayramiç, Biga, Çan, Eceabat, Gelibolu, Ezine, Lapseki, Yenice, Gökçeada ve Bozcaada'dır.

Görsel 3.5.2 Kale-i Sultaniye (Çimenlik Kalesi)

Eyalet ve kaza arasındaki idari birimlere "sancak" denen Osmanlı Devleti zamanında, Çanakkale'deki idari yapı günümüzdeki işleyişten farklıydı. İşte o dönem Çanakkale (Kale-i Sultaniye), Biga sancağına bağlı bir köy iken cumhuriyetin ilanından sonra merkez "Çanakkale köyü" "Çanakkale ili" olarak değiştirilmiştir. Biga ise bugünkü haliyle ilçe olarak Çanakkale'ye bağlanmıştır.

SÖZCÜK HAZİNEM

Tersane: Gemi yapılan ve onarılan yer.

Seyyah: Gezgin.

Çanakkale’de il ve ilçe merkez belediyeleri dışında 11 belde belediyesi mevcuttur.

İLÇE ADI	MERKEZ İLE UZAKLIĞI (Km)	BELEDİYE SAYISI	KÖY SAYISI
MERKEZ İLÇE	-	2 (Çanakkale, Kepez)	52
AYVACIK	74	2 (Ayvacık, Küçükkuşu)	64
BAYRAMIÇ	78	1 (Bayramiç)	75
BİGA	97	3 (Biga, Karabiga, Gümüşçay)	108
BOZCAADA	İsk 62 -2,5 mil	1 (Bozcaada)	-
ÇAN	70	2 (Çan, Terzialan)	65
ECEABAT	2,4 mil	1 (Eceabat)	12
EZİNE	47	2 (Ezine, Geyikli)	49
GELİBOLU	İsk34-3,2 mil	3 (Gelibolu, Evreşe, Kavakköy)	26
GÖKÇEADA (Çanakkale’den)	32 mil	1 (Gökçeada)	9
LAPSEKİ	34	3 (Lapseki, Çardak, Umurbey)	40
YENİCE	89	2 (Yenice, Kalkım)	77
TOPLAM	-	23	576

Tablo 3.5.1

Bunları Biliyor musunuz?

Çanakkale’nin idari yapısında diğer illerde olmayan bir özellik vardır. Bu da 25.06.1927 tarihinde kabul edilen 1151 sayılı kanundan doğmaktadır. Buna göre Gökçeada ve Bozcaada ilçelerinin mahallî ihtiyaçlarını karşılamak ve işlerini yürütmekle görevli birer meclisleri ve belirli gelirlerini toplamaya ve giderlerini harcamaya imkân veren bütçeleri vardır. Kaymakamlar meclisin kanuni başkanlarıdır. Bu yüzden Gökçeada ve Bozcaada’nın idari yapısı Türkiye’de tek olması bakımından diğer il ve ilçe yönetimlerinden ayrılır.

Şehrimizin İdari Gelişimi

14. yy'da Orhan Gazi'nin fethiyle Türk idaresi altına alınmıştır.

1390 yılında Yıldırım Bayezit döneminde Gelibolu tersanesinin kurulması ile Osmanlı egemenliği artmıştır.

1462 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Kale-i Sultaniye'yi (Çimenlik Kalesi) ve Fatih Camisini yaptırması ile şehir kale etrafında gelişmeye başlamıştır.

16. yy'da Kanuni Sultan Süleyman döneminde Biga sancağı içinde yer almıştır.

1881'de Karasi (Balıkesir) iline bağlanmıştır.

1888'de Yeniden Biga sancağının içinde yer almıştır

Daha sonraki değişikliklerle il bugünkü durumunu almıştır.

OKUMA PARÇASI

EVLIYA ÇELEBİ KALE-İ SULTANIYE'DE

Görsel 3.5.3

Osmanlı padişahlarından IV.Mehmet, Türk ve dünya tarihinin en büyük gezgini ve en büyük seyahat kitabının yazarı olan Evliya Çelebi ile birlikte çıktığı seyahatte, boğaza saldıran Venediklilerin haberini alınca Çanakkale Boğazı'na yönelir.Evliya Çelebi, bu seyahatinde şehrin merkezini tanıma fırsatı bulmuş ve o günkü Çanakkale'yi şöyle tasvir etmiştir:

Kalenin kuzeybatısında, düz ve geniş bir sahrada, bağlı bahçeli gayet mâmur, kiremit örtülü, alçaklı yüksekli iki bin adet evleri var. Her biri geniş olup yolları da dar değildir. Temiz caddeleri vardır.

Camilerinin en mükemmeli (Sultan Fatih Camii) Kurşunlu olup çarşı içinde olduğundan cemaati bol ve mânevi havası zengindir. Yine çarşı içinde (Yeni Camii) ve (Rüstem Paşa Camii) ferah ve hoş yapılı camilerdir. Mescidleri de vardır.

Hamamlarından (Fatih Hamamı) ve (Rüstem Hamamı) havası hoş ve aydınlıktır.

Çarşısında sekiz yüz adet dükkanı vardır ve çarşıda her çeşit sanatkârı mevcuttur. İşte bu çarşı süslü pazar ve sultanî çarşıdır ki çoğu da Fatih Sultan Mehmet eseridir.

Çeşmelerinden olan Sultan Ahmed Han Çeşmesi'nin kitabesinde ölümsüzlük suyunun aktığı yazar.

Okuma parçası, Evliya Çelebi'nin Seyahatnâmesinden aslına uygun şekilde günümüz Türkçesine uyarlanmıştır.

ÇANAKKALE TARİHİ

Neler Öğreneceğiz:

Çanakkale'nin kuruluşunu ve tarihi gelişimini öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Çanakkale ile ilgili aşağıda verilen görsellerin altına görsellerin isimlerini yazınız.

Görsel 3.6.1

Görsel 3.6.2

Görsel 3.6.3

Görsel 3.6.4

SÖZCÜK HAZİNEM

Sestos: Eceabat'a 4 km uzaklıkta olan Yalova köyünün bulunduğu yer.

Abydos: Nara Kalesi'nin bulunduğu yerde kurulan antik yerleşim.

Truva (Troas): Çanakkale ilinin Biga Yarımadası'nı kaplayan bölüme eski çağlarda verilen isim.

Fahri konsolosluk: Resmî olarak elçi olmayan ancak ülkelerin cumhurbaşkanları ve dışişleri bakanları tarafından seçilip onaylanan kişilerin yürüttükleri gönüllü bir meslek dalı.

Ataş: Bir ülkenin başka bir ülkedeki diplomatik görevlerinde belirli bir uzmanlık alanı ile ilgili olarak temsil ve bilgi toplama vazifelerini icra eden elçilik görevlisi.

İtilaf Devletleri: I. Dünya Savaşı'ndan önce İngiltere, Fransa ve Rusya arasında kurulan birliğe verilen isim.

Müttefik: Aralarında anlaşma veya sözleşme sağlamış olan kimse veya topluluk.

Çanakkale, Asya ve Avrupa kıtaları ile Akdeniz ve Karadeniz'i birbirine bağlayan bir konumda yer almaktadır. Şehrimizin aynı zamanda limanlara sahip olması, deniz ticareti açısından da bölgeye üstünlük sağlamıştır. Çanakkale'nin jeopolitik konumu ve tarihsel zenginliği, geçmişte pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmasına olanak tanımıştır. Bu konumundan dolayı Çanakkale; tarihin çeşitli dönemlerinde göç hareketlerine, savaşlara ve istilalara sahne olmuştur.

Bunları Biliyor musunuz?

Çanakkale İsmi Nereden Almıştır?

Eski çağlarda Dardanel ve Hellespontos isimleri kullanılmıştır. Fatih Sultan Mehmet döneminde, boğazın en dar olan Rumeli Yakası'nda, Sestos dolaylarında Kilitbahir; Anadolu Yakası'nda, Abydos dolaylarında Sultaniye (Kale-i Sultaniye) ya da Çanak Kalesi adı ile anılan kaleler yapılmıştır. Bugünkü Çanakkale ilinin adı Anadolu Yakası'ndaki Çanak Kalesi'nden gelmektedir. Bir rivayete göre bu yörede çanak çömlekçilik fazla yapıldığı için bu ismi almıştır.

Çanakkale İlçelerinin Eski İsimleri Nelerdir?

Ayvacık (Ayvalıoba), Bayramiç (Skepsis), Biga (Pigas), Çan (Sergis), Eceabat (Maydos), Gelibolu (Gallipolis), Ezine (Neandria), Lapseki (Lampsakos), Yenice (Argiza), Gökçeada (İmroz) ve Bozcaada (Tenedos)

Çanakkale'deki yerleşme, Tunç Çağı'na kadar inmektedir. Antik Çağ'da bölgede kurulan Truva en önemli yerleşmelerden biri olmuştur. Akaların Truva'yı ele geçirmek için Trualılara saldırmaları ile başlayan Truva Savaşı dünya tarihinin en önemli olayları arasında yer almıştır. Çanakkale yöresi Lidyalılar, Persler, Makedonya Kralı Büyük İskender, Roma ve Bizans İmparatorluklarının egemenliğine girmiştir. Bizans sınırında kurulan Karesi Beyliği, Çanakkale topraklarını Bizans İmparatorluğu'ndan almış (1303), daha sonra bu topraklar Osmanlı Devleti topraklarına katılmıştır.

Görsel 3.6.5 Truva Ören Yeri

Orhan Gazi döneminde 1354 yılında Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa tarafından Gelibolu fethedilmiş, burada kurulan tersane ile birlikte Osmanlı Devleti egemenliği güçlenmiştir. Fatih Sultan Mehmet, 1462 yılında boğazın güvenliğini sağlamak amacıyla Kilitbahir (Deniz kilidi) ve Çimenlik (Kale-i Sultaniye) Kalelerini yaptırmıştır. Şehir, Çimenlik Kalesi'nin etrafında büyüyerek günümüzdeki şeklini almıştır.

Görsel 3.6.6

18. yüzyıla kadar olan süreçte boğazdaki ekonomik faaliyetlerin artmasıyla Çanakkale önemli

Görsel 3.6.7

bir liman kenti olmuş ve çeşitli ülkelerin fahri konsoloslukları, ticari ateşelikleri şehrin kordon kesiminde yerlerini almıştır.

Tanzimat Dönemi'nden sonra Biga Sancağı'nın merkezi olan Kale-i Sultaniye kasabası, 1866'da Adalar Vilayeti'nin (Cezayir-i Bahri sefid yani Akdeniz adaları) merkezi olmuştur. 1881'de Karesi (Balıkesir) iline bağlansa da

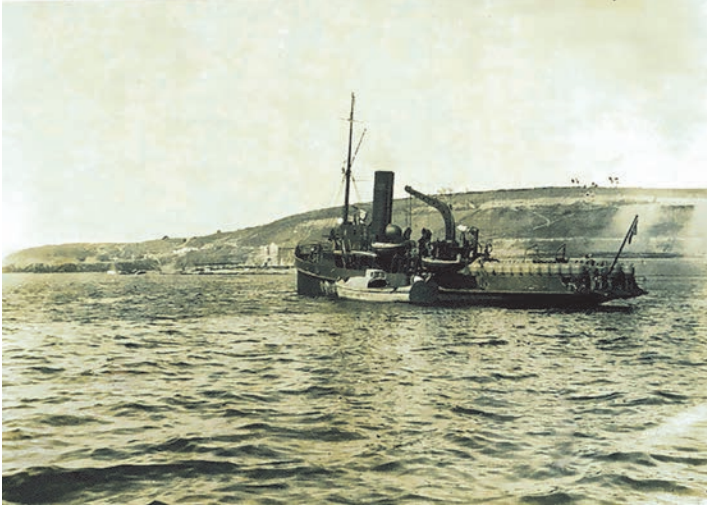
1888'den sonra günümüze kadar olan süreçte şehir bugünkü halini almıştır.

19.ve 20. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nin dağılma sürecine girmesiyle birlikte Ege adaları, Kırım ve Balkanlardaki Osmanlı halkının Anadolu'ya olan göçlerinden Çanakkale de etkilenmiştir.

I.Dünya Savaşı: Çanakkale Geçilmez!

20. yy' da dünyadaki siyasi gelişmelere baktığımızda Osmanlı Devleti bu gelişmelere karşı kayıtsız kalamamıştır. Balkan Savaşları'nda kaybettiği toprakları geri almak amacıyla kendine taraf arayan Osmanlı Devleti; I.Dünya Savaşı'nda Almanya, Avusturya-Macaristan ile beraber hareket etmiştir. Bunun sonucunda da İngiltere, Rusya ve Fransa'ya karşı savaşmıştır. I.Dünya Savaşı'ndaki cepheler arasında tek zafer kazandığımız Çanakkale Cephesi, deniz muharebeleri ile başlayıp kara savaşları ile son bulmuştur.

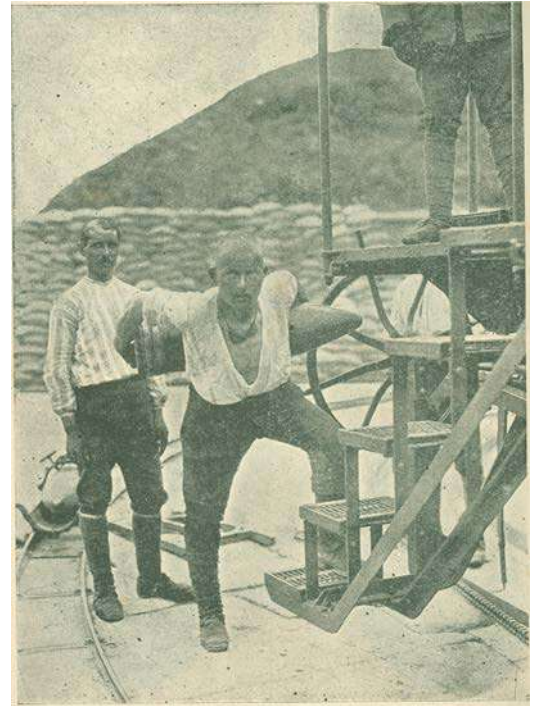
Görsel 3.6.8 Nusrat Mayın Gemisi

çalışmışlardır. Fakat başta Seyit Onbaşı olmak üzere Türk topçularının isabetli atışları ve Nusrat Mayın Gemisinin 8 Mart sabahı Erenköy koyuna (Karanlık Liman) döşediği 26 adet mayın sayesinde Çanakkale'nin denizden geçilemeyeceği ispatlanmıştır (18 Mart 1915). Çanakkale'yi geçemeyen İngilizler ve Fransızlar sömürgelerinden getirdikleri Anzak (Avustralya ve Yeni Zelanda), Hint, Nepal vb. askerlerini de ordularına alarak kara harekâtını başlatmaya karar vermişlerdir.

Kara Savaşlarında Osmanlı ordusunun komutanlığına Alman General Liman Von Sanders (Liman Paşa) getirilmiştir. Mustafa Kemal savaş başladığında, Bulgaristan Sofya'da Ateşemiliter (askeri elçi) olarak görev yapmaktadır. Savaşın dışında kalmak istemeyen Mustafa Kemal, Harbiye Nazırı (Savaş Bakanı) Enver Paşa'ya mektup yazarak cephede görev almak istediğini belirterek ısrarla görev istemiştir. Mustafa Kemal'in bu isteği sonuç bulmuş ve Tekirdağ'da kurulacak olan 19. Tümen komutanlığına atanmıştır. Mustafa Kemal 18 Nisan 1915'te 19. Tümen ile birlikte Gelibolu Bigalı köyüne gelerek cephede aktif görevine başlamıştır.

Çanakkale Cephesi, Osmanlı topraklarında açılan ve savaşın gidişatını etkileyen önemli bir cephe'dir. İç karışıklıklar yaşayan Rusya'ya yardım götürmek isteyen İngiltere ve müttefiklerinin Osmanlı Devleti'ne saldırıları sonucunda açılan bir cephe'dir. Çanakkale Deniz Savaşları, İstanbul'a ulaşmak isteyen İtilaf Devletleri'nin, dönemin en gelişmiş donanmalarını kullanarak boğazın kıyı şeridini bombardımana tutması ile başlamıştır.

Bombardımanın ardından boğazı geçmeye çalışanlar, fakat başta Seyit Onbaşı olmak üzere Türk topçularının isabetli atışları ve Nusrat Mayın Gemisinin 8 Mart sabahı Erenköy koyuna (Karanlık Liman) döşediği 26 adet mayın sayesinde Çanakkale'nin denizden geçilemeyeceği ispatlanmıştır (18 Mart 1915). Çanakkale'yi geçemeyen İngilizler ve Fransızlar sömürgelerinden getirdikleri Anzak (Avustralya ve Yeni Zelanda), Hint, Nepal vb. askerlerini de ordularına alarak kara harekâtını başlatmaya karar vermişlerdir.

Görsel 3.6.9 Seyit Onbaşı

General Liman Von Sanders, İtilaf devletlerinin kara çıkarmasının Saroz Körfezi'nden yapılacağını öngörmüştü. Mustafa Kemal'e göre ise düşman Anafartalar Bölgesi'nden çıkarma yapacaktı. Çıkarma Mustafa Kemal'in tahmin ettiği bölgeden oldu. İtilaf kuvvetleri 25 Nisan 1915'te Arıburnu ve Seddülbahir'e çıkarma yapmaya başladılar. Bunun üzerine Mustafa Kemal inisiyatif kullanarak Bigalı köyünden Conkbayırı'na 19. Tümenin 57. Alayı ile hareket etti. Conkbayırı'na doğru tırmanan düşman karşısında kaçan askerleri gören Mustafa Kemal, tarihe geçen o konuşmayı yaptı. Kendi ağzından bu olayı şöyle anlatır:

“- Niçin kaçıyorsunuz? dedim.

- Efendim düşman...

- Nerede düşman?

- İşte... diye 261 rakımlı tepeyi gösterdiler.

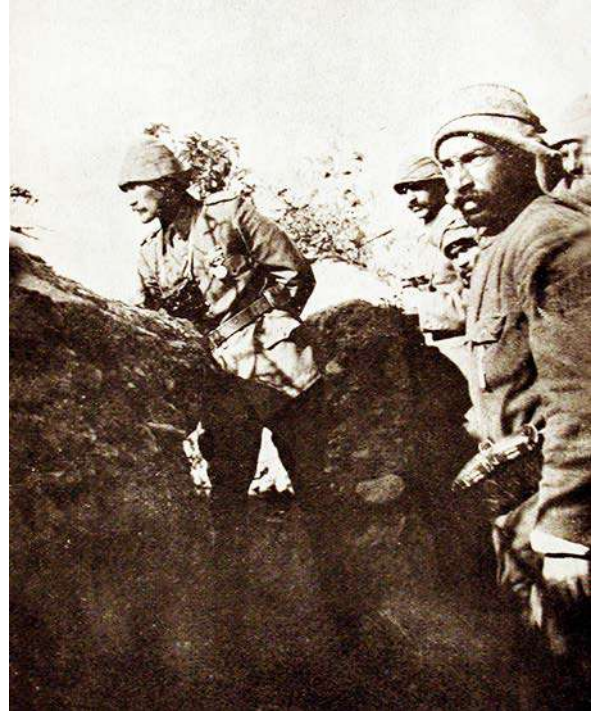
Gerçekten de düşman bana, benim askerlerimden de yakın. Düşman bulunduğum yere gelse kuvvetlerim pek kötü duruma düşecek. O zaman bir mantıkla mıdır, yoksa bir içgüdü ile mi, bilmiyorum, kaçan erlere:

- Düşmandan kaçılmaz, dedim.

- Cephemiz kalmadı, dediler.

- Cephemiz yoksa süngümüz var, dedim ve bağırarak:

- Süngü tak, dedim. Yere yatırdım. Erler yere yatınca düşman da yere yattı. Kazandığım an, bu andır. Düşman ne yapacağına karar verinceye kadar 57. Alay da Conkbayırı'na yetişti.”

Görsel 3.6.10 Mustafa Kemal Düztepe Siperi.

Fotoğraf: Haydar Alganer 17/06/1915

Bunları Biliyor muydunuz?

Görsel 3.6.10 daki fotoğrafı çeken makina Haydar Alganer'in ailesi tarafından Çimenlik Kalesi'ne bağışlanmış olup kale içindeki müzede sergilenmektedir. Fotoğrafta ön sağ tarafta duran asker ise Lapseki'li Ali Mandacı'dır.

Mustafa Kemal 57. Alay'a: “Ben size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum. Biz ölüncüye kadar geçecek zaman zarfında yerimizi başka birlik ve komutanlar alacak.” diyerek ünlü taarruz emrini verdi. Kahramanca yapılan bu mücadele sonunda 261 rakımlı tepe düşmandan temizlenmiştir. Düşmanın bu bölgeyi ele geçirmesinin engellemesi savaşın dönüm noktası oldu. Bu olaydan sonra Mustafa Kemal'in ismi “Anafartalar Kahramanı” olarak tarihe geçmiştir. Mustafa Kemal'in bu cephede sergilediği liderlik özelliği, Kurtuluş Savaşı yıllarında ise halkın ona inancını kolaylaştırmış ve Mustafa Kemal'in askeri dehasını tüm dünya kamuoyu duymuştur.

Görsel 3.6.11 57. Alay Şehitliği

Çanakkale cephesi kara harekâtının önemli savaşları Seddülbahir, Arıburnu, Morto Koyu, Alçıtepe, Kanlısirt, Conkbayırı, Kabatepe, Kocaçimen ve Anafartalar'da yapılmıştır. İtilaf Devletleri bu savaşlarda da başarısız olunca 9 Ocak 1916 tarihine kadar bölgedeki askerlerini tahliye etmişlerdir. Çanakkale cephesi beş yüz binden fazla insanın hayatına mal olmuştur. Boğaz'dan geçemeyen İtilaf Devletleri, müttefikleri Rusya'ya yardım götürememiş bu nedenle

Görsel 3.6.12 Gaziler

Rusya'da Çarlık rejimi yıkılmış ve Rusya savaştan çekilmiştir. İtilaf Devletleri İstanbul'u ele geçiremeyince Osmanlı Devleti varlığını korumuş olup I. Dünya Savaşı da uzamıştır.

I. Dünya Savaşı sonunda savaşı kaybeden İttifak Devletleri arasında yer alan Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması'nın "Çanakkale ve İstanbul Boğazları İtilaf Devletlerine açılacak ve buradaki istihkamlar(kaleler) işgal edilecektir." maddesine dayanarak Çanakkale işgal edilmiştir. Sevr Antlaşması ile Boğazların yönetimi ayrı bayrağı ve bütçesi olan, Türk üyenin bulunmadığı uluslararası bir komisyona bırakılacaktı. Osmanlı Meclisi kapatıldığı için Sevr Anlaşması Türk milleti tarafından onaylanmamış ve Kurtuluş Savaşı yapılmıştır. Kurtuluş Savaşı Mudanya Ateşkes Anlaşması ile sona ermiş, Çanakkale'deki işgal güçleri bölgeyi terk etmişlerdir. Lozan Barış Anlaşması ile Boğazların yönetimi, başkanı Türk ve üyeleri diğer devletlerden olan bir komisyona bırakılmıştır. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'yle Boğazların egemenliği Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne bırakılmıştır ve Çanakkale Boğazı tamamen Türk egemenliğine girmiştir.

Görsel 3.6.13 Türk Siperi

Görsel 3.6.14 Anzac Siperi

BİR YOLCUYA

*Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın,
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın,
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.*

*Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda,
Gördüğüm bu tümsek, Anadolu'nda,
İstiklal uğrunda, namus yolunda,
Can veren Mehmed'in yattığı yerdir.*

*Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele,
Mehmed'in düşmanı boğduğu sele,
Mübarek kanını kattığı yerdir.*

*Düşün ki, hasrolan kan, kemik, etin
Yaptığı bu tümsek, amansız, çetin,
Bir harbin sonunda, bütün milletin,
Hürriyet zevkini tattığı yerdir.*

Necmettin Halil ONAN

ŞEHRİMİZİN KOMŞULARI

Neler Öğreneceğiz:

Yaşadığı şehre komşu ve kardeş şehirlerin benzer ve farklı yönlerini öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Şehrimize komşu illerden herhangi birini ziyaret ettiniz mi?
Çanakkale ile benzer ve farklı yönlerini karşılaştırınız.

Görsel 3.7.1

Hem Ege hem de Marmara Denizi'ne kıyısı olan ve tam bir geçiş noktasında yer alan Çanakkale; Edirne, Tekirdağ ve Balıkesir il sınırları ile çevrilidir. Şehrimiz komşu şehirleriyle sosyal, kültürel, iklim, folklor ve dil özellikleri bakımından birçok ortak özelliğe sahiptir. Tüm bu özelliklere bazı örnekler verecek olursak:

Balıkesir'in en önemli tarım ürünlerinden biri olan zeytin üretimi şehrimiz Çanakkale'nin de önemli bir geçim kaynağıdır. Ayrıca her iki bölgede de yemekler büyük ölçüde zeytinyağlı olarak yapıldığından Balıkesir ve Çanakkale'de birbirine benzeyen birçok yemek vardır. Hayvancılık üretim potansiyelinin yüksek olduğu Çanakkale ve komşuları; Balıkesir, Tekirdağ ve Edirne mutfaklarında et ve süt ürünleri sıkça kullanılmaktadır. Oğlak kebabı ve peynir helvası tüm bu şehirlerin ortak lezzetlerinden birkaçıdır. Ayrıca Çanakkale, Edirne ve Tekirdağ'a yerleştirilen Bulgar göçmenleri de bu şehirlerde ortak bir yemek kültürünü oluşturmuştur. Mesela kandili mantı isimli yemek sadece Çanakkale değil; Tekirdağ ve Edirne'de de yapılır.

Turizm açısından da şehrimiz komşu şehirleriyle birçok ortak özeliğe sahiptir. Doğa, deniz, kültür, tarih, el sanatları, ekoturizm alanlarında özellikle Balıkesir ile birçok konuda örtüşmektedir. Kazdağı'nda var olan turizm potansiyeli Çanakkale ve Balıkesir'in ortak milli servetidir. Türkiye'nin en önemli turistik yörelerinden biri olan Kazdağları, her mevsim sunduğu farklı güzelliklerle insanları kendisine hayran bırakmakta ve her iki şehrin turizmine büyük katkı sağlamaktadır. Ayrıca Ege Denizi'ne kıyısı olan Balıkesir ve şehrimiz Çanakkale, deniz turizminden de benzer şekilde yararlanmaktadır.

Görsel 3.7.2 Çanakkale

Görsel 3.7.3 Tekirdağ

olduğu kadar birçok farklı özellikler de vardır. İklimsel açıdan Tekirdağ ve Edirne, şehrimize göre daha karasal bir iklime sahiptir. O yüzden bu şehirlerde kışlar daha sert geçmektedir.

Ulaşım bakımından Edirne ve Çanakkale Türkiye karayollarının en batı noktasında yer alır. Uç noktada yer aldığından şehrimiz, komşu şehirlere göre nüfus ve sanayi gelişimi açısından daha geride kalmıştır. Balıkesir Bursa'ya ; Tekirdağ da İstanbul gibi şehirlere daha yakın mesafededir. Bu yüzden bu şehirlerin nüfusu Edirne ve Çanakkale'ye göre daha fazladır.

Dil özellikleri açısından bölgenin ağız yapısı Kuzey Ege ve Trakya ağız yapısının örneklerini sunmaktadır. Yörenin çok eski çağlardan beri göç alması ve çeşitli halkların birlikte yaşamasından dolayı ortak bir dil yapısı ortaya çıkmıştır.

Şehrimiz bulunduğu konum ile çevresindeki şehirlere etkilenmiştir. Bu durum Çanakkale'ye sosyal ve kültürel açıdan büyük bir zenginlik katmıştır. Tüm bu özellikler bakımından şehrimiz her geçen gün adından bahsettirerek ilgi odağı haline gelmektedir.

Şehrimizin coğrafi konumu ve komşu şehirleriyle olan ilişkisi müziğini ve geleneksel oyunlarını da etkilemiştir. Birçok kültürün kesişme noktasında olan Çanakkale, Batı Anadolu ve Rumeli ezgilerinin buluşma yeri olmuştur. Zeybek havaları, dokuzsekizlik ritim müziği ile oynanan oyun havaları ve Rumeli türküleri, şehrimiz ve komşularının özellikle düğün ve eğlencelerinde kullandıkları ortak ezgiler içerisinde gösterilebilir.

Komşu şehirlerimizle ortak özelliklerimiz

Görsel 3.7.4 Edirne

ÜNİTE

4.

ŞEHRİMİZ ÇALIŞIYOR

- ŞEHRİMİZDE EKONOMİ
- ŞEHRİMİZDE ZANAAT
- ŞEHRİMİZDE TURİZM
- ŞEHRİMİZDEKİ ULAŞIM İMKÂN LARI

GÖRSEL OKUMA KILAVUZU

	→	Tarım
	→	Hayvancılık
	→	Balıkçılık
	→	Sanayi
	→	Ormancılık
	→	Madencilik
	→	Zanaat
	→	Röportaj
	→	Turizm
	→	Okuma Parçası
	→	Ulaşım

Görsel okumanın kullanımı:

 Sanayi Konusunu simgeler.

 “Sanayi” konusunda olduğumuzu gösterir.

ŞEHİRİMİZDE EKONOMİ

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimizin ekonomik faaliyetlerini öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Çanakkale'nin özelliklerini dikkate alarak şehrimizde yapılabilecek ekonomik faaliyetler neler olabilir? Söyleyiniz.

Görsel 4.1.1

Şehrimiz, ekonomik faaliyetler bakımından çeşitlilik gösteren bir bölgede yer almaktadır. Çanakkale'nin sahip olduğu doğal kaynak potansiyeli, ulaşım imkânları, iklimi, toprak verimliliği ve yer altı zenginlikleri şehrimizin ekonomik faaliyetlerinin zenginleşmesine olanak vermiştir.

Şehrimizin ekonomik faaliyetlerini inceleyelim:

Tarım ve Hayvancılık

Şehrimizin en önemli ekonomik faaliyeti tarımdır. Çanakkale topraklarının %33'ü tarım yapılabilecek özelliğe sahiptir. Çanakkale'de tarım yapılan arazilerden sulanabilen arazi oranı, Türkiye genelindeki sulanabilir alanların oranından fazladır. Şehrimizde tarım sektöründe çalışan kişiler, Çanakkale nüfusunun içerisinde %34'lük bir paya sahiptir. Bu payla beraber şehrimizde tarım nüfus oranı ülke genelindeki oranın üzerine çıkmakta ve Çanakkale için önemli bir sektör olan tarımda ürün çeşitliliği çok fazla olmaktadır.

Görsel 4.1.2

Görsel 4.1.3

Şehrimizde yetiştirilen birçok ürün markalaşmıştır. Sebze üretiminde biber, domates, bakla; meyve üretiminde şeftali, üzüm, elma, kiraz, zeytin; tahıl üretiminde yulaf, çeltik gibi ürünler ülke sıralamasında önemli yere sahiptir. Ayrıca hayvancılık faaliyetleri gelişmiş olan Çanakkale’de yem bitkileri üretimi de fazladır.

Görsel 4.1.4

Görsel 4.1.5

Şehrimizin ön plana çıkan tarım ürünlerinin başında zeytin gelir. Üretilen zeytin ve zeytinyağı, tadı ve kalitesi ile fark yaratıp ülke içine ve dünya pazarına satılmaktadır. Çanakkale, her zaman meyve üretiminde de adından söz ettiren bir şehir olmuştur. Bayramiç beyazı ve Bayramiç elması tat, aroma ve lezzet bakımından coğrafi işaret ile tescillenmiştir.

Görsel 4.1.6

Görsel 4.1.7

Çanakkale'de Tarımsal Üretim 2018 TÜİK

ÜRÜN ADI	TÜİK ÇANAKKALE (2018)			TÜRKİYE (2018)			Üretimde Türkiye Sıralaması
	ALAN (da)	ÜRETİM (Ton)	VERİM (kg/da)	ALAN (da)	ÜRETİM (Ton)	VERİM (kg/da)	
Bakla (y. kuru)	6.720	1.858	276	25.294	5.903	233	1
Yulaf (yeşil ot)	209.773	563.779	2.688	2.135.708	2.843.686	1.331	1
Sorgum (yeşil ot)	4.735	20.129	4.251	17.922	66.808	3.728	1
Yem bezelye (y.ot)	16.320	50.118	3.071	104.369	217.106	2.080	1
İtalyan çimi (y.ot)	26.895	125.778	4.677	102.909	448.086	4.354	1
Biber (salçalık)	62.377	218.589	3.504	346.248	1.128.060	3.258	1
Muşmula (döngel)	169	558	32	1.367	4.695	19	1
Şeftali (nektarin)	15.701	30.523	67	79.133	121.475	50	1
Şeftali (diğer)	48.598	116.045	71	384.476	667.982	45	1
Çavdar (yeşil ot)	3.198	8.475	2.650	40.716	59.029	1.450	2
Bakla (hayvan yemi)	4.861	1.386	285	22.428	7.295	325	3
Yem şalgamı	5.500	25.605	4.655	56.909	298.373	5.243	3
Arpa (yeşil ot)	18.215	52.781	2.898	255.517	416.963	1.632	3
Yulaf (dane)	68.163	19.010	301	1.058.020	260.000	246	4
Çeltik	83.468	63.049	755	1.201.372	940.000	782	4
Buğday (yeşil ot)	7.103	17.695	2.491	196.798	348.160	1.769	4
Domates (sofralık)	52.138	378.517	7.260	1.175.095	8.414.920	7.161	4
Armut	3.963	11.621	50	263.893	519.451	45	4

Tablo 4.1.1

Çanakkale'nin tarımsal üretiminde son yıllarda yaygınlaşan organik tarım yapılma oranı her geçen gün artış göstermektedir. Özellikle zeytin, yonca, mısır, üzüm, yulaf, badem, ceviz, biber gibi ürünler organik tarımla en çok üretilen ürünler arasında yer almaktadır. Gökçeada, Ayvacık, Ezine, Eceabat, Bozcaada ve Çanakkale merkez organik bitkisel üretimin yapıldığı ilçelerdir. Bu durumda Çanakkale, Türkiye ve dünya pazarında organik tarım ürünleri ile yakın zamanda tanınır hâle gelecektir. Tüm bu özellikleri ile Çanakkale, kişi başı bitkisel üretim miktarı ile ülke içinde 4. sırada yer alarak önemli tarım şehirleri arasına girmektedir.

Şehrimizde kırsal kesimlerin en önemli geçim kaynaklarından biri de hayvancılıktır. Çanakkale genelinde büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık, arıcılık, balıkçılık ve kümes hayvancılığı faaliyetleri sıkça yapılır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın ilçelere dağılımına bakıldığında: Büyükbaş hayvancılıkta Biga, Yenice ve Çan; küçükbaş hayvancılıkta ise Ayvacık, Gökçeada, Ezine ve Bayramiç ön plana çıkmaktadır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık ağırlıklı olarak süt üretimine yönelik yapılmaktadır. Özellikle keçi sütü üretiminde şehrimiz Türkiye'de ilk 10'a girmektedir. Bayramiç, Ayvacık ve Ezine'nin doğal bitki örtüsü ile beslenen koyun, keçi ve ineklerin sütüyle yapılan Ezine peyniri coğrafi işaretli ürünler arasında yer alır.

Görsel 4.1.8

Görsel 4.1.9

Çanakkale'nin Marmara ve Ege Denizlerine kıyısının olması, bu denizlerin Çanakkale Boğazı ile birbirine bağlanması ve balıkların göç yolu üzerinde olmasından dolayı şehrimiz çok çeşitli deniz canlılarının yaşadığı bir yer olmuştur. Su ürünleri yönünden yüksek bir potansiyele sahip Çanakkale'de balıkçılık önemli bir ekonomik faaliyettir. Elde edilen su ürünlerinin işlendiği tesisler de şehrimiz ekonomisine katkı sağlayan unsurlardandır. Ayrıca şehrimizde deniz ve tatlı su ürünlerine yönelik kültür balıkçılığı da aktif bir şekilde yapılır. Balıkçılık faaliyetlerinden elde edilen ürünlerin büyük kısmı ihraç edilerek ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Görsel 4.1.10 Ayazma Alabalık Çiftliği

Görsel 4.1.11

Bunları Biliyor musunuz?

Ülke genelinde doksan altı tane olan AB onay numarası almış su ürünleri işleme ve değerlendirme tesisinin sekizi Çanakkale'de bulunmakta olup söz konusu tesisler, AB üyesi ülkelere ihracat yapmaktadır.

Şehrimizde yapılan diğer bir hayvancılık türü ise kümes hayvancılığıdır. Et ve yumurta üretimine yönelik yapılan kümes hayvancılığında Biga ilk sıralarda yer alır. Bu ilçeden başka Çan, Gelibolu, Lapseki ve Yenice ilçelerinde de kümes hayvancılığı yapılır.

Zengin bir floraya sahip olan şehrimizde arıcılık faaliyetleri de yapılmaktadır. Kazdağları ve Gökçeada çevresinde üretilen çiçek ballarının kalitesi üst düzeydedir.

SÖZCÜK HAZİNEM

Organik Tarım: İlaç vb. kimyasal maddeler kullanmadan yapılan üretim biçimi, ekolojik tarım.

Sanayi ve Ticaret

Çanakkale'nin Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan ulaşım ağları üzerinde bulunması ve çevre şehirlerdeki 26 milyonluk nüfus potansiyeli (İstanbul-Bursa-İzmir metropolleri) şehrimize eğitim, madencilik, tarım, ulaşım, sanayi ve ticaret için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Çanakkale'de bulunan sanayi kuruluşlarında demir-çelik, seramik, karo ve fayans, metal işleri, dondurulmuş ve kurutulmuş gıda, süt ürünleri, un, yem, çimento, maden cevheri, gıda ürünleri, su ürünleri, zeytinyağı üretimi, ağaç ürünleri ve mobilya üretimi gerçekleştirilmektedir. Sanayi ürünlerinin daha etkili ve toplu halde üretilmesini sağlamak amacıyla şehrimiz merkez ve Biga ilçesinde Organize Sanayi Bölgeleri kurulmuştur. Çanakkale bu sanayi ürünlerini üretebilmek için zengin bir enerji altyapısına sahiptir. Şehrimizdeki rüzgâr türbinleri, güneş panelleri, termik, hidroelektrik ve jeotermal santraller sanayide ihtiyaç duyulan enerjiyi karşılayabilecek potansiyele sahiptir.

Görsel 4.1.12 Seramik Fabrikası

Görsel 4.1.13 Jeotermal Elektrik Santrali Ayvacık/Tuzla

Şehrimiz sanayi tesislerinin ilçelere dağılımı incelendiğinde:

Ayvacık	Zeytinyağı ve süt ürünleri imalatı.
Biga	Demir-çelik, mobilya, et ve süt kombinaları.
Bayramiç	Süt ürünleri ve gıda ürünleri imalatı.
Bozcaada	Üzüm ve üzüm mamülleri.
Çan	Seramik sanayi, et ve süt kombinaları, çimento ve alçı üretimi.
Eceabat	Su ürünleri işletmesi, üzümünden şarap imalatı.
Ezine	Süt ürünleri imalatı, çimento ve hazır beton üretimi, kireç ve alçı üretimi, zeytinyağı imalatı.
Gökçeada	Zeytinyağı imalatı.
Lapseki	Süt ürünleri imalatı, su ürünleri işletmesi, gıda.
Merkez	Su ürünleri sanayisi, çimento ve hazır beton üretimi, inşaat malzemeleri üretimi.
Yenice	Hazır beton üretimi, salça işletmesi, süt ürünleri imalatı.

Tablo 4.1.2

İlçelerin önde gelen sanayi kuruluşları bu şekilde özetlenebilir.

Görsel 4.1.14 Zeytinyağı Fabrikası

Görsel 4.1.15 Çimento Fabrikası

Görsel 4.1.16 Seramik Fabrikası

Şehrimizin genç nüfusa sahip olması, sanayinin ihtiyaç duyduğu iş gücünü bulmasını kolaylaştırmıştır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinin kurduğu merkezler, üretimi kuvvetlendirmeye yönelik araştırma-geliştirme çalışmaları ve teknoloji üreten teknoparklar ile şehrimiz sanayisine büyük ölçüde destek olunmaktadır.

Çanakkale'nin ürettiği ürünler hem iç hem dış ticarete pazara sunulmaktadır. İç ticarete, çevresinde bulunan illerin nüfus potansiyelinin yüksek ve mesafe olarak birbirine yakın bulunması şehrimizin ticari potansiyelini artırmaktadır.

Dış ticaret imkânları yüksek olan Çanakkale'de başlıca ithalat ve ihracat ürünleri şunlardır:

En çok ithal edilen ürünler arasında: ton balığı, seramik malzemeleri, seramik ham maddesi, hurda demir, kaolin kili, rüzgârgülü ve elektrik santral aksamı vardır. En çok ihraç edilen ürünler ise: inşaat demiri, seramik, konserve balık, deniz ürünleri, çimento, dondurulmuş sebze ve meyve, fidan gibi ürünlerdir.

Görsel 4.1.17

OKUMA PARÇASI

BU TOPRAĞIN ÖYKÜSÜ

Şehrimizin önde gelen sanayicilerinden seramik üreticisi İsmail TÜLEK anlatıyor:

Üniversite eğitimim bittikten sonra iş hayatına hemen atıldım. Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki önemli sanayi kuruluşlarında görev yaptım. Çalıştığım yerlerden edindiğim tecrübe ve birikimleri doğduğum köye seramik fabrikaları kurarak taçlandırdım. Bu girişimden sonra her türlü yatırıma yine doğduğum topraklara yapmayı, kendi köyümü kalkındırmayı ilke edindim. İşletmelerimizde yer ve duvar karosu ile büyük ebatta granit üretilmektedir. Şehrimizi bir dünya markası haline getiren seramik sektörüne kattığım fabrikalarda ürettiğimiz mallar yurt içinde, Edirne'den Kars'a kadar Türkiye'nin her bölgesinde satılmaktadır. Tecrübelerimi güvenilir ortaklarla sürdürerek köyümde üretilen seramikleri yurt dışındaki pazarlara da ulaştırdık. Başta Balkan ülkeleri ile başlayan yurt dışı serüvenimiz Avrupa'nın diğer ülkelerine, Kuzey Afrika ülkelerine, Türki Cumhuriyetlere ve Amerika ile Japonya'ya kadar uzanmaktadır. İhracat ağıımız her geçen gün büyümektedir. Bu başarının sırrı ise üretim ve ticari faaliyetleri düzenleyen yasalar ve bürokratik işlemlerin zorluklarına rağmen devletle, tüzel ve gerçek kişilerle olan ilişki ve sorumluluklarda olabildiğince doğru olmak ve dürüst davranmak yatmaktadır. Kullanılan mal, malzeme ve materyallerin cins ve miktarını doğru seçmek, uzman kişiler ve firmalarla çalışılması, iş sahibi ve yönetici olarak iş yerindeki çalışan kadroların nitelikli personelden oluşturulması da önemlidir. Çalışma barışı ve uyumun sağlanması, ücret dengelerinin kurulması, kişilerin doğru kadrolarda çalıştırılması gibi hususlar da iş yerlerinin sürekliliği açısından benim dikkat ettiğim unsurlar arasında yer almaktadır. Fabrikalarda çalışan insanlara istihdam sağladığımız gibi köyümüzün, şehrimizin ve ülkemizin ekonomik kalkınmasını da desteklemekteyiz. Böyle yatırımların bulunduğu çevreye ve dolaylı olarak ilin kalkınmasına önemli maddi ve manevi zenginlikler getireceğine inanmaktayım. Çanakkale, genç girişimcilerin doğru yatırımları ile gelecek vaat eden bir şehirdir.

Ünzüle ULUS AVCI Tarafından Bu Kitap İçin Yazılmıştır.

Görsel 4.1.18

ETKİNLİK

Okuma parçasına göre aşağıdaki soruları cevaplayınız?

1- Parçada, şehrimizi bir dünya markası haline getiren sanayi kuruluşu olarak hangi sektörden bahsedilmektedir?

.....

2- Şehrimizin sanayicisi işletmelerini nereye kurmayı tercih etmiştir? Neden?

.....

3- Açılan fabrikalardaki ürünler nasıl pazarlanmaktadır?

.....

4- Sanayicinin başarısının sırrı nedir?

.....

5- Yapılan yatırımların şehrimiz ve ülkemiz için faydaları nelerdir?

.....

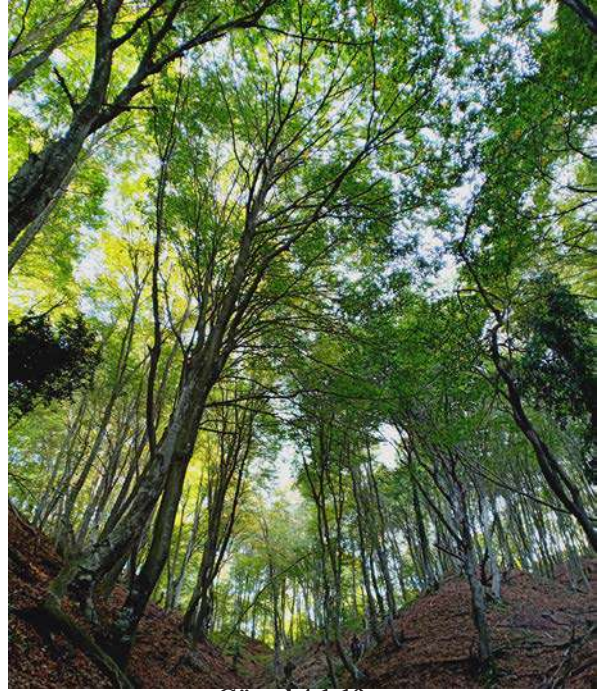
6- Siz bir yatırımcı olsaydınız şehrimize hangi alanda ve nereye yatırım yapmayı düşünürdünüz? Açıklayınız.

.....

Ormancılık

Şehrimiz topraklarının yarısından fazlası ormanlar ile kaplıdır. Orman denilince aklımıza sadece ağaç, maki ve bitki toplulukları gelmemelidir. Orman: İçerisinde ağaçları, birçok hayvan çeşidini, mikroorganizmaları barındıran; çevresindeki hava, su, ışık ve sıcaklık gibi etmenlerle ilişki içerisinde olan bir doğa parçası, yaşayan büyük bir canlı ve organizmadır. Şehrimizin orman varlığı kentimize ekonomik açıdan da katkılar sağlar. Ormanlardan elde edilen ağaçlar; yakacak odun, tomruk, madenlere direk, sanayi ham maddesi ve kağıt yapımında kullanılır. Ayrıca ormanlar çok çeşitli bitkileri içerisinde bulundurur. Ormanlardan toplanan kestane, mantar ve çeşitli otlar hem gıda olarak hem de ilaç ve kimya sanayi ham maddesi olarak tüketilmekte ve bu ürünlerin ihracatı yapılmaktadır. Bunların dışında şehrimizde ormanlar arıcılık ve hayvancılık faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlar olarak da kullanılmaktadır.

Ormanlar ekonomik yararının yanı sıra erozyonu önlemesi, iklimi düzenlemesi, yağmur suyunu tutması, oksijen sağlaması, kirli havayı temizlemesi, birçok bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapması yönlerinden de büyük öneme sahiptir.

Görsel 4.1.19

Görsel 4.1.20

Madencilik

Yer kabuğunun altında ve üstünde yer alan ekonomik değer taşıyan minerallere **maden** denir. Çanakkale maden rezervleri ve çeşitliliği bakımından oldukça zengin bir şehirdir. Özellikle Biga Yarımadası değerli metal yatakları açısından zengin bir bölgedir. Şehrimizde altın, çinko, kurşun, bakır, gümüş, manganez, demir, uranyum, antimuan, arsenik, asbest, barit, linyit, mermer, kireç taşı, kil, kaolin, kuvars, çimento ve tuğla ham maddeleri gibi birçok maden rezervi bulunmaktadır. Bu madenlerin büyük çoğunluğu maden ocaklarında çıkarılmakta ve işletilmektedir. Var olan maden yatakları şehrimizin ekonomisine ve enerji üretimindeki ihtiyaçlarına büyük katkı sağlamaktadır.

ÖNEMLİ MADENLER

Maden Adı	Görünür Muhtemel Mümkün Rezerv (ton)
Bakır, kurşun, çinko	579.600.000
Kaolin	428.779.200
Linyit	126.080.000
Altın	67.320.693
Mermer	28.181.000
Kireçtaşı	14.000.000
Demir	808.000
Barit	91.000

Tablo 4.1.3

Görsel 4.1.21 Taş Madeni. Çan

SÖZCÜK HAZİNEM

Mikroorganizma: Mikroskopla görülebilen organizma.

Mineral: Normal sıcaklıkta doğada katı durumda birtakım maddelerle karışık veya birleşik olarak bulunan veya kimyasal yollarla elde edilen inorganik madde.

Rezerv: Yatağında veya havzasında bulunduğu hesaplanan, henüz işletilmemiş kömür, demir, petrol vb.

ETKİNLİK

Aşağıdaki etkinlikte doğal kaynaklarımız (toprak, su, rüzgâr ve orman) ve şehrimizde bu kaynaklara bağlı olarak yapılan ekonomik faaliyetler verilmiştir. Kavram haritasında verilen boşluklara doğal kaynak ve ekonomik faaliyet ilişkisini yazınız.

Ipek Böcekçiliği

Elma

Büyükbaş Hayvancılık

Seramik

Küçükbaş Hayvancılık

Çimento

Şeker Pancarı

Trekking

Rüzgâr Türbini

Ekoturizm

Sörf

Gastronomi

Yelken Sporları

Termik Santral

Doğa Yürüyüşü

Termal Kaynaklar

Kültür Balıkçılığı

Hidroelektrik Santral

Su Sporları

Botanik

Kış Sporları

Arıcılık

Demir-Çelik Sanayi

Kampçılık

Kerestecilik

Kümes Hayvancılığı

Doğa Yürüyüşü

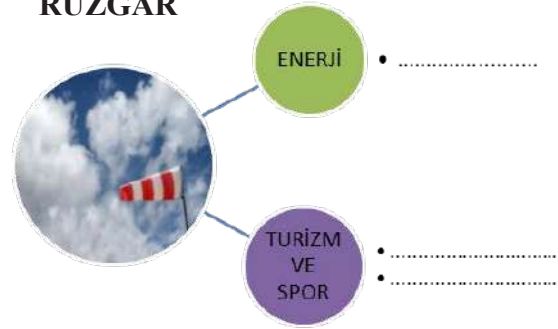
Seracılık

Mobilya İmalatı

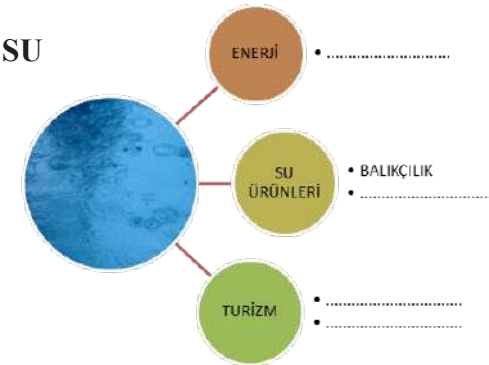
TOPRAK

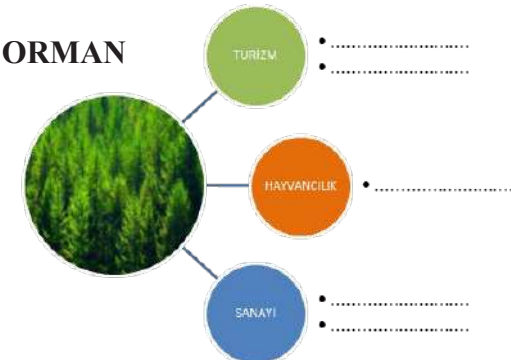
RÜZGAR

SU

ORMAN

ŞEHİRİMİZDE ZANAAT

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimize özgü zanaatları ve üretim alanlarını öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Şehrimizle özdeşleşmiş el sanatları ve zanaatlardan hangilerini biliyorsunuz?

İnsanların gereksinimlerini karşılamak için yaptıkları öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren işlere **zanaat** diyoruz. Şehrimiz bulunduğu konumla, bereketli topraklarıyla, yaşadığı savaşlar ve göç olaylarıyla milletlerin ve medeniyetlerin kültür varlıklarını içerisinde barındırır.

Çanakkale, insanlık tarihinde her zaman önemli merkezlerden biri olmuştur. Şehrimiz, Truva uygarlığından Roma İmparatorluğu'na; Bizans'tan Osmanlı Devleti'ne dayanan birçok millet ve kültüre ev sahipliği yapmıştır.

Kültür insanların tarih boyunca biriktirdiği ve yaşattığı her şeydir. İnsanların millet olarak adlandırılmasını sağlayan en önemli unsur kültürdür. Toplumların geçmişten bu yana yaptıkları ürünler aynı zamanda onların kültürünün bir yansımasıdır. Çanakkale'nin barındırdığı kültürel mirasın el sanatları ve zanaata yansıması bu alanlarda şehrimize çeşitlilik sunmaktadır.

Görsel 4.2.1

Görsel 4.2.2

Şehrimize adını veren, geçmişi MÖ 3000'li yıllara Truva uygarlığına dayanan çanak-çömlekçilik (seramikçilik) bu zanaatların başındadır. Geçmişte ve bugün Çanakkale ekonomisinde önemli bir yere sahip olan seramikçilik, bugün hem geleneksel hem de modern üretim şekliyle fabrikalar ve atölyelerde devam etmekte olup ekonomideki yerini korumaktadır. Geleneksel çömlek üretimi eski usullere göre yapılmakta ve her bir üründe zanaatkârın sanatı ve ustalığından kalan izler günümüze kadar değişmeden gelmektedir.

Şehrimizde çanak-çömlekçilik dışında birçok zanaat vardır. Gelişen sanayi ve teknoloji ile bazı zanaatlar yok olmaya yüz tutmuştur. Bunlardan kispetçilik, Babakale bıçakçılığı, çancılık (el yapımı çan üretimi) zanaatları geleneğin son temsilcileri ile üretimlerini sürdürmektedir. Bu gelenekleri devam ettirecek yeterli çırak ve kalfa yetişmediğinden yüzlerce yıllık kültürümüzün önemli parçalarını ne yazık ki kaybetmekle karşı karşıyayız.

Görsel 4.2.3

Görsel 4.2.4

Yok olmaya başlayan bu zanaatlar hakkında düşünceleriniz nelerdir?
Bu zanaatların yaşatılması için neler yapılabilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SÖZCÜK HAZİNEM

Kispet: Yağlı güreşte pehlivanların giydikleri, belden baldıra kadar uzanan, dar paçalı meşin pantolon.

Görsel 4.2.6

Görsel 4.2.5

Görsel 4.2.7

örücülüğü, demircilik, deve süsleri yapımı, semercilik, ayakkabıcılık ve sabunculuk da yapılan diğer zanaatlar arasındadır.

Bu zanaatların büyük kısmı satışa sunulup şehrimiz ekonomisine katkı sağlamaktadır. Özellikle tarihi bir dokusu olan Aynalı Çarşı ve turizmin yoğun olduğu bölgeler, üretilen bu ürünlerin satışının yapıldığı alanlardır.

Görsel 4.2.10

Görsel 4.2.8

Görsel 4.2.9

ETKİNLİK

Aşağıdaki etkinlikte kilim desenlerine yazılı olan sorulara uygun cevapları vererek doğru çıkışa ulaşınız.

Seramik üretimi
şehrimizin
ekonomisine katkı
sağlar.

DOĞRU

YANLIŞ

Zanaatların
yok olması
kültürümüzün
sürekliliğini olumlu
etkiler

Babakale bıçakçılığının kökeni Selçuklu Devleti'ne kadar dayanır.

DOĞRU

YANLIŞ

DOĞRU

YANLIŞ

Septçilik
zanaatı sadece
Çanakkale'ye
özgüdür

Ayvacık ilçesi
kilimleriyle
ünlüdür.

Cami tezyinatı
şehrimizin önemli
zanaatlarındandır

Şehrimizin en
önemli zanaatı
bakırcılıktır

DOĞRU YANLIŞ

DOĞRU YANLIŞ

DOĞRU YANLIŞ

DOĞRU YANLIŞ

A B

C D

E F

G H

RÖPORTAJ

Babakale Bıçakçılığı

Ülkemizin en batısında yer alan Babakale, Ayvacı ilçemize bağlı bir köydür. Önemli bir zanaat ve kültür mirası olan Babakale bıçakçılığı bu köyde yapılmaktadır. Bu zanaatın son temsilcilerinden Doğan TOSUN ile yaptığımız röportajı okuyarak Babakale bıçakçılığının kültürümüzdeki yerini öğrenelim.

1- Babakale bıçakçılığının tarihi gelişiminden bahsedebilir misiniz? Neden bu köyde bıçakçılık gelişmiştir?

Bıçakçılık mesleği, babadan oğula geçen, nesilden nesile aktarılan bir kültür olarak bize gelmiştir. Bıçakçılıkla uğraşan atalarımızın, Osmanlı Dönemi'nde 1700'lü yıllarda Kazakistan'dan getirilerek Babakale'ye yerleştirildikleri söylenmektedir. Babakale'de ilk zamanlar on sekize yakın bıçakçı dükkânı olduğu biliniyor. Bu köyde bıçakçıların olmasının sebebi kaledeki askerlerin silah ihtiyaçlarının karşılanabilmesi ve üretilen bıçak, kılıç ve kama gibi ürünlerin Mısır'dan Suriye'ye kadar birçok yere gönderilebilmesidir.

2- Siz kaç yıldır bu zanaatı yapıyorsunuz? Kimden öğrendiniz?

Ben 46 yaşındayım. Babam beni üç yaşından bu yana atölyeye yanında getirirdi. O yaşlarda önce oyun ile başlayan süreç daha sonra ustalığa kadar yol aldı. Bu işi öğrenmek için küçük yaşlarda başlamak gerekir diye düşünüyorum. Bunun sebebi vücudun ve elin bu mesleğe yatkın olmasını sağlamaktır. Atalarımız yüzlerce yıldır bu işle uğraştığı için genlerimiz de bu işe yatkın hâle gelmiştir.

Görsel 4.2.11

Görsel 4.2.12

zorundaydı. Geçmişte kılıç, kama, bıçak gibi çeşitli silah malzemesi olarak orduya üretilirken; çoban bıçağı, av bıçağı, kasap(kurban) bıçağı olarak da genel kullanım için üretiliyordu. Yine geçmişteki geleneklerden biri de evlenecek kızlara babaları tarafından çeyiz olarak gümüş işlemeli bıçaklar yaptırılıp çeyizlerine koymaktı. Günümüzde ise geçmişteki kullanım şekillerine yakın kullanım alanları var. Bunun yanında küçük boy bıçaklar meyve ve yemek bıçağı, orta boylar av ve çoban bıçağı ve büyük boylar da kasap bıçağı olarak kullanabiliyor. Ürettiğim bıçakları hem yurt içine hem de yurt dışına satıyorum.

4- Bıçaklar hangi üretim aşamalarından geçiyor? Malzemeler nereden temin ediliyor? Bıçakların kalitesini etkileyen unsurlar nelerdir?

Bıçakların üretimine “yüz” dediğimiz metal bölümden başlıyoruz. Burada kullanılan çelik Fransa’dan gelen krom çelik ve Karabük’ten gelen dövme çelikten yapılıyor. Ben geleneksel olan dövme çeliği kullanmayı tercih ediyorum. Çeliği önce ısıtıyoruz sonra örs üzerinde çekiç ile döverek açıyoruz. Akabinde bıçağın desenlerini ve yazı işlemini yapıyoruz. İkinci aşamada tekrar ısıttığımız çeliğe su veriyoruz. Bu aşamada çelik ne çok sert ne de yumuşak olmalıdır. Su verme ve dövme işlemi bıçağın kalitesini etkileyen en önemli unsurlardandır ve ustalık ister. Daha sonra sap kısmının pirinç ve kalay ile temelini yapıp sapını isteğe göre boynuz, ağaç ve plastikte kaplıyoruz. Genellikle saplarda boynuz kullanıyoruz. Bu boynuzu en az bir sene bekletip ona ateş ile şekil verdikten sonra kullanıyoruz. Son olarak bıçakların kınını ağaç ve deri ile yapıyoruz. Yaptığımız üretim atalarımızdan öğrendiğimiz usullerle devam etmektedir. Büyük boy bir bıçağın yapımı üç gün sürüyor. Küçük boylardan ise günde iki tane yapabiliyorum.

Görsel 4.2.13

3- Ne tür bıçaklar üretiyorsunuz? Üretilen bıçaklar geçmişte ve bugün hangi amaçla kullanılıyor? Bıçakları nerelere satıyorsunuz?

Bıçaklar kabza yapısına göre kulaklı, kulaksız olarak; büyüklüğüne ve işlevine göre ise meyve bıçağı, avcı bıçağı, kurban bıçağı olarak isimlendirilmektedir. Bıçak geçmişte vazgeçilmez bir alettir. İnsanlar yaptıkları işte ve günlük yaşamlarında bıçak taşımak

5-Bıçakların kendine has özellikleri var mı?

Yaptığımız her bıçağın şekli aynıdır sadece boyutları değişir. Her usta bıçağın üzerine anlam ifade eden desenler çizer. Bu desenler aynı zamanda o ustanın imzasıdır. Benim babamın, amcamın ve dedemin yaptıkları bıçaklarda farklı desenler vardır. Yaptığımız bıçaklara “Babakale Bıçağı” olarak marka tescili de aldık.

6-Gelişen teknoloji üretimi etkiledi mi? Geçmişten bugüne değişim ne?

Geçmişte Osmanlı Ordusu'nun ihtiyacı olan kılıç kama gibi silahları üretirken ateşli silahların yaygınlaşması ile günlük hayatta daha çok kullanılan bıçak üretimine ağırlık vermeye başladık. Zamanla on sekiz tane olan bıçakçı dükkanı bugün ikiye kadar düştü. Son yıllarda geleneksel yöntemlerle üretilen el dövmesi bıçaklara talepten artış var. Birçok yabancı ülkeden ve yurt içinden sipariş alıyoruz.

Görsel 4.2.14

Görsel 4.2.15

7-Sizden sonra bu mesleği devam ettirecek kimse var mı?

Bizim mesleğimizde tam anlamıyla usta olabilmek için mesleği başkasına öğretmek, el vermek gerekir. Ben babam ve amcamdan öğrendim mesleği. Oğlum da küçük yaşlardan bu yana atölyeye getirip ona mesleği öğretmeye başladım. Şu anda oğlumun öğrenim hayatı devam ediyor. Küçük yaşlardan bu yana yanımda olduğundan şimdi kendi bıçağını yapmaya başladı. İnşallah oğlum mesleği benden devralırsa meslek devam edecek, tabii bu oğlumun da kararı. Şu anda köyde iki atölye var biri amcam biri ben.

Görsel 4.2.16

Röportaj: Volkan SULANÇ

ŞEHİRİMİZDE TURİZM

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimizin turizm faaliyetleri ve turizm potansiyeli hakkında bilgi sahibi olacağız.

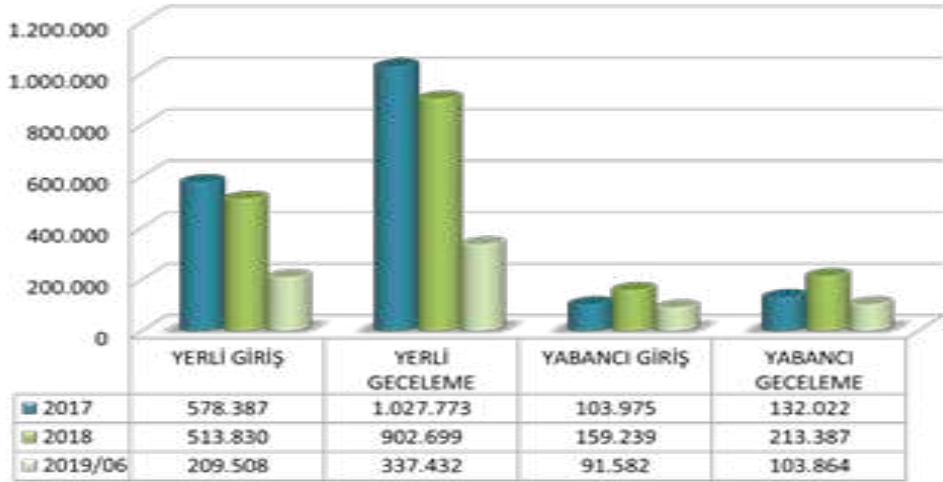
Hazırlık Çalışması:

Turizm faaliyetlerinin şehrimize olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir? Araştırınız.

Kıtalar arası bağlantıyı sağlayan geçit noktalarından biri olan şehrimiz Çanakkale; sahip olduğu köklü tarihi, kültürü, eşsiz boğazı, doğal güzellikleri, insanı ferahlatan havası, zengin biyolojik çeşitliliği ve turizm potansiyeli ile her dönemde ilgi gören bir şehir olmuştur. Tüm bunlardan dolayı tarih boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Kıyı turizminden termal turizme, kültür ve tarih turizminden alternatif turizme kadar çok çeşitli turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildiği şehrimiz, yılın her döneminde ülkemizin ve dünyanın farklı yerlerinden gelen ziyaretçileri ağırlamaktadır.

YERLİ VE YABANCI KONAKLAMA İSTATİSTİĞİ

Grafik 4.3.1 Kaynak: Çanakkale Valiliği Brifing Raporu

Grafik 4.3.2

1. Kültür ve Tarih Turizmi

Görsel 4.3.1

Çanakkale; sahip olduğu zengin bitki örtüsü, iklimi, verimli tarım alanları, madenleri ve önemli su yollarıyla tarih boyunca tercih edilen bir merkez olmuştur. Şehrimizde yerleşim yaklaşık 12000 yıl öncesine dayanmaktadır. Geçmişi bu kadar uzun yıllara dayanan şehrimiz, tarihi ve kültürel açıdan birçok mirası içerisinde taşır. Tam bir kültür mozaığı olarak adlandırabileceğimiz Çanakkale’de birçok tarihi alan, eser ve yapıyı görmek mümkündür. Bu yerlerden bazılarını tanıyalım.

Görsel 4.3.2 Assos Kazı Alanı

Görsel 4.3.3 Assos Kazı Alanı

Tarihi Ören ve Kazı Yerleri

Şehrimiz civarında tescilli iki yüz dört sit alanı vardır. Bu alanlardaki antik kent ve ören yerlerinin bazılarının kazısı yapılmış olup bazılarının ise sadece isimleri ve yerleri bilinmektedir. Gün ışığına çıkacağı zamanı bekleyen bu kentlerden en çok bilinenleri şunlardır: Pionia, Gargara (Zeus Altarı-Ayvacık), Antandros, Lamponia, Polymedion, Armatos, Khrysa, Hamaksitos, Babakale, Tragasaion, Neandria(Ezine), Larisa, Kolonai, Segeion, Ophrynion, Dardanos, Akhilleion, Aianteion, Rhoeteion, Abydos (Merkez-Nara Burnu), Maydos (Eceabat), Sestos (Eceabat), Arisba, Perkote, Lampsakos (Lapseki), Tenedos (Bozcaada), İmbros (Gökçeada), Abarnis, Paisos, Priapos, Koklysis, Skepsis, Gergithion, Kebrene (Bayramiç)...

Troia Ören Yeri

Dünyadaki en ünlü antik kentlerden biri olan Troia'nın tarihi, günümüzden yaklaşık 5000 yıl öncesine dayanır. Çanakkale merkez Tevfikiye köyü sınırları içinde yer alan antik kent, dokuz defa kurulup yıkılmıştır. Tarihi milli park alanlarından olan Troia, UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmıştır. Troia, Çanakkale'nin en çok turist çeken yerlerinden birisidir.

Görsel 4.3.4

Alexandreia – Troas Ören Yeri (Ezine-Dalyan)

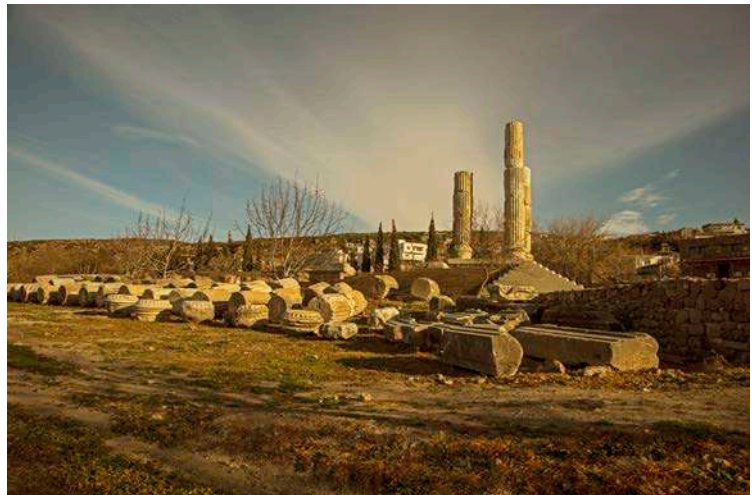

Görsel 4.3.5

Büyük İskender adına MÖ 3000'li yıllarda yapılan kent; planlı mimarisi, hamamı, stadyumu, limanı ve 15000 kişilik tiyatrosu ile dikkat çekmektedir.

Apollon Smintheion Tapınağı (Ayvacık-Gülpınar)

Ayvacık ilçemizin Gülpınar köyünde bulunan bu tapınakta yerleşim, MÖ 5000'li yıllara kadar dayanır. MÖ 200'lü yıllarda yapılan tapındaki eserlerde Homeros'un İlyada ve Odesia Destanı'nda geçen Troia Savaşlarının önemli sahneleri işlenmiştir. Tapındaki farklı mimari tasarım, stil ve heykeltıraşlık özellikleri öne çıkmaktadır.

Görsel 4.3.6

Assos Ören Yeri (Ayvacık-Behramkale Köyü)

Görsel 4.3.7

Ayvacık ilçemizin Behramkale köyündeki Assos Antik Kenti'nin en yüksek noktasına yapılan "Athena Tapınağı" kentin en önemli noktalarındandır. Tarihin ilk felsefe okulu olan Assos'ta dünyanın en önemli filozoflarından Aristoteles ders vermiştir. Hem deniz turizmiyle hem de tarihi yapısıyla Assos önemli turizm alanlarımızdandır.

Bunların dışında Biga Kemer köyünde Parion Antik Kenti kazı alanı, Eceabat ilçesindeki Maydos Kilis Tepe Höyüğü, Gökçeada Yeni Bademli Höyüğü ve Uğurlu köyü höyük kazısı devam eden kazı alanlarındandır.

Görsel 4.3.8 Parion Antik Kenti

SÖZCÜK HAZİNEM

Sit Alanı: Tarih öncesinden günümüze kadar değişik çağların ve uygarlıkların kültür değerlerini temsil eden eser veya kalıntı.

Müzeler

Müzeler; sanat, tarih ve kültür birikimini topluma açan, toplumun eğitimi ve topluma hizmet için var olan, barındırdığı eserlerle evrensel olarak önem arz eden kalıcı kurumlardır. Kentimiz neredeyse bütün müze türlerini içerisinde bulundurarak bir nevi açık hava müzesi olarak da adlandırılır. Şehrimizde; Çanakkale Arkeoloji Müzesi, Çanakkale Kent Müzesi ve Arşivi, Eceabat Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi, Eceabat Bigalı (Çamyayla) Atatürk Evi Müzesi, Yenice Türk Evi Özel Etnografya Müzesi, Ayvacık Adatepe Zeytinyağı Müzesi, Gelibolu Traktör Müzesi, ÇOMÜ Yer Bilimleri Müzesi, Çanakkale Deniz Müzesi, ÇTSO Çanakkale Evi, Gelibolu Tershanesi Piri Reis Müzesi, Bozcaada Müzesi, Seramik Müzesi ve Troya Müzesi gibi çok sayıda müze mevcuttur. Şehrimizin önemli kültür ve tarihi alanlarından olan müzeler, çok sayıda ziyaretçi olarak Çanaakkale turizminde önemli bir yere sahiptir.

Görsel 4.3.9 Troya Müzesi

Bu müzelerden 2018 yılında hizmete giren Troya Müzesinde; Troas Bölgesi Arkeolojisi, Troya'nın Tunç Çağı, İlyada Destanı, Troya Savaşı, Antik Dönem'de Troas ve İlion, Doğu Roma ve Osmanlı Dönemi, Arkeoloji Tarihçesi, Troya'nın İzleri gibi başlıklarla anlatılan eserler sergilenmektedir. Dünya kültürel mirasında önemli bir yere sahip Troya Müzesi, 33.000 m2 açık ve 11.314 m2 kapalı alanıyla yerli ve yabancı turistleri ağırlamaktadır.

Görsel 4.3.10 Piri Reis Müzesi

Görsel 4.3.11 Troya Müzesi

Kaleler

Tarih boyunca boğazları, konumu ve stratejik önemi nedeniyle sürekli tehdit altında olan şehrimizde savunma önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu nedenle çeşitli dönemlere ait birçok kale inşa edilmiştir. Kaleler ziyaretçi çeken önemli tarihi unsurlar içerisinde yer almaktadır. Şehrimizdeki bazı kaleler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

1	Babakale Kalesi	Sultan 3. Ahmet (1723)
2	Bigalı Kalesi	III. Selim-II. Mahmut (1807-1820)
3	Bozcaada Kalesi	Venedik Dönemi
4	Çamburnu Kalesi	Sultan Abdülmecid 1839-1861
5	Çimenlik Kalesi (Kale-i Sultaniye)	Fatih Sultan Mehmet (1462)
6	Çimpe Kalesi	Osmanlı'nın Rumeli'de aldığı ilk kale (1352)
7	Gelibolu Kalesi	Bizans Dönemi
8	Kilitbahir Kalesi	Fatih Sultan Mehmet (1462)
9	Kilye Kalesi	-
10	Kumkale Kalesi	IV. Mehmet (1657-1659)
11	Mecidiye Kalesi	Sultan Abdülmecid (1839-1861)
12	Nara Kalesi	III. Selim-II. Mahmut (1807-1820)
13	Seddülbahir Kalesi	IV. Mehmet (1657-1659)
14	Sestos (Akbaş) Kalesi	Arkaik, Pers, Roma Dönemleri

Tablo 4.3.1

Görsel 4.3.12 Bozcaada Kalesi

Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı

Her ne kadar adı Gelibolu olsa da aslında Eceabat ilçesinin hemen hemen tamamını kapsar. 1973 yılında kurulan Milli Park, “Birleşmiş Milletler Milli Parklar ve Koruma Alanları” listesinde yer almaktadır. Günümüzde ise “Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı” içerisinde yer almaktadır. Tarihi Alan sınırları içerisinde; yüzotuzbeş sivil mimarlık örneği, elli anıtsal yapı, kırkbeş Türk Şehitliği, yirmi Türk Anıt ve Kitabesi, otuzdört yabancı mezarlık ve anıt, bir ilçe merkezi, sekiz köy, bir liman, iki feribot iskelesi, üç kamp alanı, dört kale, oniki tabya, otuzbir arkeolojik sit alanı, beş kentsel sit alanı bulunmaktadır.

Görsel 4.3.13 Mehmetçik Anıtı

Bu alan Birinci Dünya Savaşı'nın en kanlı çarpışmalarının yaşandığı Gelibolu Yarımadası içerisinde yer almaktadır. Açık hava müzesi özelliğinde bulunan bu alanın her köşesinde tarihin izlerini görmek mümkündür. Binlerce insanın hayatını yitirdiği Çanakkale Savaşlarının yapıldığı yer olan Gelibolu Yarımadası; muharebe alanları, tabyalar, kaleler, toplar, siperler, cepheler, burçlar, batık gemiler, anıtlar, mezarlar ve savaşa ilgili yüzlerce başka kalıntıdan oluşan geniş bir yelpazeyi içerisinde barındırır. Yarımada'da sadece Türk Şehitlikleri değil; İngiltere, Fransa, Yeni Zelanda ve Avustralya mezarlıkları da bulunmaktadır. Her yıl nisan ayında, Avustralya ve Yeni Zelanda civarından binlerce turist Çanakkale'ye gelerek ölen askerleri için bir anma töreni düzenler. Gelibolu Tarihi Yarımadası barındırdığı tarih, şehitlik, mezarlıklar ve sayısız hikayesi ile Türk ve dünya tarihinin en önemli noktalarından biridir. Bu özellikleri ile yalnızca Türkiye'den değil dünyadan da binlerce turisti ağırlamaktadır.

Görsel 4.3.14 Soğanlıdere Şehitliği /Eceabat

Görsel 4.3.15

Burada ziyaret edilebilecek yerlerden bazıları şunlardır: Çamburnu Kalesi, Kilitbahir Kalesi ve köyü, Namazgâh Tabyası, Rumeli Mecidiye Tabyası ve Şehitliği, Soğanlıdere Şehitliği, Şahindere Şehitliği, Fransız Anıt Mezarlığı, Çanakkale Şehitler Abidesi, Seddülbahir Kalesi, Bigalı Kalesi, Sargıyeri Şehitliği, 57. Piyade Alayı Şehitliği, Ertuğrul Tabyası, Helles Burnu Anıtı, Çanakkale Destanı Tanıtım Merkezi, Mehmetçiğe Derin Saygı Anıtı, Lone Pine Mezarlığı ve Anıtı, Kesikdere Şehitliği, Zığındere Nuri Yamut Anıtı, Conkbayırı Atatürk Zafer Anıtı, Yahya Çavuş Anıtı, Anzak Koyu...

Görsel 4.3.16 Şahindere Şehitliği

Diğer Tarihi Yapılar

Köklü bir geçmişi olan şehrimiz Çanakkale; Antik Çağ'dan Roma'ya, Bizans'tan Osmanlı Devleti'ne kadar birçok uygarlık ve devleti bünyesinde barındırmıştır. Bu uygarlık ve devletlerden kalan daha önce bahsettiğimiz eser, yapı ve mekanlardan başkaları da mevcuttur. Bunlardan bazıları şunlardır:

Kemerdere Roma Su Kemerini, merkez köylerden Civler'in Kemerdere Mahallesi'nde yer alır. Kemer yaklaşık 2000 yıl önce Roma Dönemi'nde su gereksinimi karşılamak için yapılmıştır. Kemer tamamen doğal taştan yapılmıştır. Günümüze kadar ayakta kalmayı başarabilmesi taş işçiliğinin ne kadar iyi yapıldığının bir göstergesidir.

Görsel 4.3.17

Halim Bey Konağı Biga ilçemizde yer alır. Bu konak 1900'lü yılların başında yapılmıştır. İçerisinde yöre insanının yaşantısını barındıran objelerin yer alması ve mimarisi ile geçmişin sosyokültürel izlerini barındırır. Konak bugün müze olarak hizmet vermektedir.

Hadımoğlu Konağı Bayramiç ilçemizedir. Konağın yapım tarihi 1796 yılıdır. Konağın içerisindeki süslemeler, Topkapı Sarayı'nda III. Selim'in dairesini yapan ustalar tarafından yapılmıştır. Bugün Türk Evi Etnografya Müzesi olarak hizmet vermektedir.

Görsel 4.3.18

Çanakkale Savaşları ile özdeşleşmiş türküde adı geçen Aynalı Çarşı, 1890 yılında yapılmıştır. Çanakkale merkezde yer alan ve turistlerin en çok ziyaret ettiği alanlarından biri olan Aynalı Çarşı, hem tarihiyle hem de yerel ve el sanatları ürünleriyle kentin cazibe noktalarından biri olmuştur.

Görsel 4.3.19

Görsel 4.3.20 Rum Evleri /Bozcaada

Bunların dışında merkez ilçede yer alan Saat Kulesi, Gelibolu'da Osmanlı'dan kalan tersane, Gökçeada, Bozcaada ve Ayvacık ilçelerimizde yer alan geleneksel mimarinin korunduğu tarihi Rum taş evleri, Bayramiç ilçesinde bulunan Mehmet Akif Ersoy Evi önemli tarihi yapılar arasında sayılabilir.

2. Deniz ve Kıyı Turizmi

Şehrimizin Bayramiç, Çan ve Yenice ilçeleri dışında diğer ilçelerimizin hepsinin denize kıyısı bulunmaktadır. Başta merkez ilçe olmak üzere Eceabat, Gelibolu, Lapseki, Biga, Ayvacık, Ezine, Gökçeada ve Bozcaada denize kıyısı olan ilçelerimizdir. Bu kıyılarda yer alan eşsiz koy ve sahiller şehrimizi kıyı turizmi bakımından oldukça popüler hale getirmektedir.

Merkez ilçede Çanakkale Boğazı kıyılarında yer alan Dardanos ve Güzelyalı önemli yazlık alanlara ve plajlara sahiptir.

Görsel 4.3.21 Güzelyalı Plaj

Çanakkale'nin Avrupa kıyılarında yer alan Eceabat ilçemizin hem Ege Denizi'ne hem de Çanakkale Boğazı'na kıyısı bulunmaktadır. Kabatepe Orman Kampı , Küçük Anafartalar Köyü Sahili, Küçük Kemikli ve Büyük Kemikli Burnu, Suvla Koyu yüzülebilecek ve su altı dalışı yapılabilecek alanlardır.

Çanakkale'nin Avrupa kıyılarında yer alan Gelibolu ilçemiz; sakin ve huzurlu sahilleri, su altı dalış imkânları ve rüzgâr sörfü imkânı ile son yıllarda ziyaretçi sayısını artırmaktadır. Gelibolu'da bulunan Saros Körfezi, Kömür Limanı, Bebek Kayalıkları, Hamza Koy, Güneyli Köyü Plajı, Gelibolu Deniz Feneri önemli koy ve plajlardır.

Lapseki ilçemizde yer alan Çardak, Dalyan ve Adatepe Plajları hem doğallığı bozulmamış kumsallarıyla hem de kampçılık için elverişli koşullarıyla önemli plaj alanları arasında yer almaktadır.

İlçemiz Biga'da da kıyı turizmine elverişli alanlar bulunmaktadır. Kepekli ve Gürece köylerinin alt kısımları arasında kalan Uzundere Kemer Köyü Sahili, Kara Biga, Şahmelek Koyu o bölgede denize girilebilecek alanlar arasında yer alır.

Görsel 4.3.22 Hamzakoy/Gelibolu

Görsel 4.3.23 Sivrice Koyu /Ayvacak

plajlardır.

Ezine Çanakkale'nin en uzun plajlarından Geyikli Plajı'nı içerisinde barındırır. Bu plaj Bozcaada İskelesi'nden başlayarak Odunluk İskelesi'ne kadar uzanır. Ezine ilçesinde Mavra Adası önemli dalış noktaları arasında yer alır. Kumburun, Yeniköy (Papaz Plajı), Tavaklı İskelesi, Dalyan Plajları genellikle yerli turistlerin tercih ettiği plajlar arasında yerlerini almaktadır.

Mavi bayraklı plajları ve el değmemiş koyları ile deniz turizmi bakımından potansiyeli en yüksek alanlardan bir tanesi Ayvacık ilçemizdir. Doğal, sakin, temiz koy ve plajlara sahip olan Ayvacık; konaklama bakımından da birçok tesisi barındırır. Kadırga Koyu, Assos Liman Plajı, Assos Yeşil Liman, Assos Koruoba Sahili, Assos Sivrice, Assos Sokakağzı, Küçükkuyu , Aklıman Koyu önemli koy ve

Görsel 4.3.24 Ayazma Plajı/Bozcaada

Görsel 4.3.25 Habbele Plajı/Bozcaada

Türkiye'nin üçüncü büyük adası olan Bozcaada; Çanakkale ilçeleri arasında, içinde köy barındırmayan tek ilçedir. Bozcaada sahip olduğu eşsiz plajları, tarihi ve coğrafi yapısı sayesinde çok sayıda yerli ve yabancı turist ağırlamaktadır. Çanakkale'nin en önemli turizm merkezlerinden biri olan Bozcaada'nın en çok bilinen plajı Ayazma Plajı'dır. Ada'nın etrafı boylu boyunca deniz turizmine elverişli alanlarla çevrilidir. Ada'da; Habbele Koyu, Mermer Burnu, Akvaryum Koyu, Sulubahçe Koyu, Beylik Koyu, Çayır Koyu, Tuz Burnu, Liman Koyu, Değirmenler Koyu gibi birçok koy ve plaj bulunmaktadır.

Görsel 4.3.26 Tuz Gölü/Gökçeada

Görsel 4.3.27 Kaşkaval Burnu Peynir Kayalıkları

Huzur ve sakinliği ile tanınan Gökçeada, Türkiye'nin en büyük adasıdır. Gökçeada büyük ve küçük birçok koya sahiptir. Bunların en ünlüsü olan Yıldız Koyu ülkemizin Su Altı Milli Parkı'dır. Laz Koyu, Gizli Liman, Yuvalı Koyu, Aydıncık (Eşelek) Sahili, Tuz Gölü, Marmaros Şelalesi, Kaşkaval Burnu (Peynir Kayalıkları) görülmesi gereken yerler arasındadır.

3. Termal Turizm

Termal turizm; şifalı su kaynakları bulunan turistik mekânlarda, bazı hastalıkların tedavisi ve sağlığın korunması amacıyla konaklama, dinlenme ve eğlenme ihtiyaçlarının karşılandığı turizm çeşididir.

Ezine-Kestanbol ve Alakeçili Kaplıcaları, Çan-Bardakçılar ve Tepeköy Kaplıcaları, Biga-Kırkgeçit Kaplıcası, Ayvacık-Küçükçetmi (Afrodit) Kaplıcası, Bayramiç- Külçüler Kaplıcası, Yenice-Hıdırlar Kaplıcası, Ayvacık-Tuzla Kaplıcası Çanakkale'yi termal turizm açısından ön plana çıkaran termal kaynaklar arasında yer almaktadır.

Görsel 4.3.28 Tuzla Kaplıcası/Ayvacık

Çanakkale'de Çan ilçesinde üç tane; Biga, Ezine ve Bayramiç ilçelerinde birer tane olmak üzere toplam altı tane termal tesis bulunmakta olup, 2016 yılı itibarıyla söz konusu tesislerin toplam yatak kapasitesi 626'dır.

Bunları Biliyor musunuz?

Ayvacık'ta bulunan Afrodit Kaplıcası adını mitolojideki güzellik tanrıçasından almaktadır.

Efsane'ye göre cüzzam hastalığına yakalanan Afrodit, güzelliğine tekrar kavuşmak için İda Dağı'nda (Kazdağı) şifa aramaya çıkar. İda Dağı'nda gezerken bir kurdun suyun çıktığı mağaraya girdiğini görür. Mağaradaki şifalı sularla her gün yıkanan Afrodit cüzzam hastalığından kurtularak eski güzelliğine kavuşur.

4. Alternatif Turizm

Bu turizmin içerisine doğa sporları, eko-turizm, trekking, bitki inceleme (botanik), kuş gözlemciliği gibi kitlesel turizm çeşitlerine alternatif aktiviteler girer. Alternatif turizm yılın her ayında ve bölgenin her alanında aktivite yapmayı hedefleyen bir turizm çeşididir. Alternatif turizm çeşitlerinden eko-turizm; doğayı koruma amaçlı, yerel halkın kültürüne saygılı ve yerel halka katkı sağlamayı amaçlayan, küçük gruplarla yapılan turizm çeşididir. Çanakkale sahip olduğu doğal güzellikleri, zengin bitki örtüsü ve elverişli iklim koşulları ile eko-turizm potansiyeli yüksek olan şehirler arasında yer almaktadır. Çanakkale’de kuş ve yaban hayatı gözlemciliği, doğa yürüyüşü, tarım ve çiftlik turizmi gibi pek çok eko-turizm imkânı bulunmaktadır. Bozcaada; sahip olduğu üzüm bağları, kekik tarlaları, ada halkının evleri ve bağ evleri ile eko-turizm aktivitelerine uygun bir ilçemizdir.

Gökçeada’daki halkın bağcılık, zeytincilik ve arıcılık gibi alanlarda organik tarıma yönelmesiyle Ada’daki yaşam farklı alternatiflerle renklenmeye başlamıştır. Bu durum organik tarım adası olan Gökçeada’nın eko-turizm potansiyelini de oldukça artırmaktadır.

Kazdağı; sahip olduğu derin vadi ve kanyonları, jeolojik yapısı, iklim ve bitki çeşitliliği, flora ve fauna zenginliği ile görülmeye değer eşsiz bir doğa turizmi merkezidir. Ülkemizin havası en temiz bölgelerinden biri olan Kazdağı, dünyada sadece bu alanda yetişen otuz bir çeşit endemik bitki türüne ev sahipliği yapmaktadır. Bu bakımdan bitki inceleme (botanik) turizmine elverişlidir.

Görsel 4.3.29

Görsel 4.3.30

Şehrimizde sıklıkla doğa yürüyüşleri ve bisiklet turları da gerçekleştirilmektedir. Kazdağları, Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı, Troya Tarihi Milli Parkı, Ayazma Pınarı Tabiat Parkı ve Gökçeada Çanakkale’de doğa yürüyüşüne ve bisiklet turlarına uygun parkurların bulunduğu alanlardan bazılarıdır. Bozcaada, Gökçeada, Kalkan-Kazdağları ise atlı doğa yürüyüşü için uygun alanlar arasındadır.

Şehrimizde, denizin sağladığı birçok alternatif turizm imkânları da bulunmaktadır. Şehrin denizi; sörf, uçurtma sörfü, su altı dalış, sportif olta balıkçılığı, yelken sporları gibi farklı su sporları açısından Çanakkale ziyaretçilerine birçok fırsat sunmaktadır.

Görsel 4.3.31

Görsel 4.3.32

Görsel 4.3.33

Görsel 4.3.34

Deniz canlılarının Akdeniz ve Karadeniz arasındaki geçiş yolu olan Gökçeada, Bozcaada ve Saros Körfezi'ni dalış sporları ile olta balıkçılığının yapıldığı yerler arasında sayabiliriz.

Cittaslow (sakin şehir) unvanı ile dünyanın ilk ve tek sakin adası olan, farklı kültürleri barındıran Gökçeada ve özellikle yabancı turistlerin rağbet gösterdiği Bozcaada, uçurtma sörfü ve rüzgar sörfü meraklılarının gözde mekânlarından birisidir.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Türkiye'nin ilk su altı parkının Gökçeada'da olduğunu biliyor muydunuz? Gökçeada Sualtı Milli Parkı Karadeniz ve Akdeniz arasındaki göç yolu üzerinde olduğu için Akdeniz foku, su kaplumbağası, Triton, vatoz, Pina, Yunus, İspemeçet Balinası ve zengin balık çeşitlerinin görülebildiği özel bir alan. Milli parkta belirli kurallar dahilinde gezilebiliyor ve su altı dalışı yapılabiliyor.

Troia Tarihi Milli Parkı sınırları içinde bulunan Menderes Deltası, Lapseki ilçesinde bulunan Çardak Lagünü, Gelibolu ilçesinde bulunan Kavak Deltası, Gökçeada'da bulunan Tuz Gölü, Araplar Boğazı/Skamender Vadisi, Kumkale Sazlığı ve Hoyrat Gölü gibi yerler Çanakkale'de farklı kuş türlerinin gözlemlenebileceği alanlar arasında yer almaktadır.

Gökçeada Keklik Örnek Avlağı ve Kalkım Yaban Domuzu Örnek Avlağı, yerli ve yabancı turistlerin ilgi gösterdiği yerler arasında bulunmaktadır.

Görsel 4.3.35

Çanakkale, sahip olduğu tarımsal ürün çeşitliliği, yeme-içme alışkanlığı ve zengin mutfağı ile gastronomi turizmi potansiyeli bakımından oldukça yüksektir. Şehrimiz, zeytinyağı ile bütünleşen mutfağını deniz ürünleri ile çeşitlendirerek farklı tatlar arayan ziyaretçilerine ev sahipliği yapmaktadır. Ezine peyniri, Bayramiç beyazı ve Bayramiç elması gibi Çanakkale'ye ait yöresel tatlar coğrafi işaret ile tescillenmiş olup gastronomi turizminin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

SÖZCÜK HAZİNEM

Trekking: Dağ yürüyüşü

5. İnanç Turizmi

Çanakkale, tarih boyunca birçok milletin ve kültürün bir arada yaşadığı ve farklı inançların ev sahipliği yaptığı bir şehirdir. Surp Kevork Ermeni Kilisesi, Bozcaada ve Gökçeada Rum Ortodoks Kiliseleri, Mekor Hayim Sinagogu Musevi ve Hristiyan inancına ait yapılarıdır. Gelibolu'da yer alan Büyük Camii, Ayvacık'ta Hüdavendigâr Camii, Ezine Aslıhanbey Camii, Sefer Şah Camii, Abdurrahman Camii, merkez ilçede yer alan Fatih Camii, Tıflı Camii, Yalı Camii, Kayserili Ahmet Paşa Camii, Arap İbrahim Paşa(Kurşunlu) Camii, Biga Çarşısı Camii Osmanlı Devleti Dönemi'nden kalan tarihi değeri olan camilerdir.

Çanakkale Deniz ve Kara Savaşlarının anısına yapılmış 55 yerli anıt ve şehitlik, 35 yabancı anıt ve mezarlık, kaleler, tabyalar gibi tarihi yapıları içerisinde bulunduran Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı inanç turizmi açısından büyük bir potansiyel oluşturmaktadır. Her yıl bölgeye 40.000 ile 300.000 arasında ziyaretçi ağırlamaktadır. Bu durum bölgeye inanç turizmi açısından yoğun bir talep oluşturmaktadır.

Görsel 4.3.36 Bayraklı Baba Anıt Mezarı

Mehmet Efendi Türbesi, Bayraklı Baba Anıt Mezarı, Çilehane, Namık Kemal Mezarı bunlardan bazılarıdır.

Gelibolu'da yer alan yapımı 17. yüzyıla dayanan en geniş arazi ve en büyük semahaneye sahip Gelibolu Mevlevihane'si dünyanın en büyük mevlevihanesidir. Bu özelliğinden dolayı şehrimizin önemli inanç turizmi alanları arasına girer.

Görsel 4.3.37

Okulların tatil olmasına iki hafta kala öğretmenimiz sınıfta Çanakkale'ye bir gezi planladıklarını söyledi. Daha önceden bu şehri hiç görmemiştim o yüzden çok heyecanlandım. Tarih ve Türkçe derslerimizde Çanakkale Zaferi anlatılırken birgün o toprakları ziyaret etmenin hayalini kurardım. Evet şimdi o hayalim gerçekleşiyor ve ben çok mutluyum.

Nihayet büyük gün geldi çattı. Hepimiz otobüsteki yerlerimizi aldıktan sonra yolculuğumuza başladık. Otobüsümüz Tekirdağ, Malkara ve Keşan üzerinden Kuru Dağı'na geldiğinde yol kenarındaki "Çanakkale İl Sınırı" tabelasını görünce herkeste bir sevinç çığlıkları anlatamam.

Gelibolu Yarımadası başlayınca Çanakkale köyleri ve kasabaları da görülmeye başladı. Deniz kenarında çok şirin gözükten Eceabat ilçesine vardıktan sonra vatan kalbinin attığı topraklara geldiğimizi işte o zaman anladım. Otobüsümüzle Eceabat'tan arabalı vapura binerek Avrupa kıtasından Asya kıtasına doğru yolculuğumuza devam ettik. Yarım saatlik bir yolculuktan sonra otelimize yerleşip dinlenmek için odalarımıza çekildik. Otelimiz denize bakıyordu ve odamızın penceresinden bakınca "Dur Yolcu " yazısı görünüyordu.

Sabah çok erkenden başladık güne. Mâlum iki günde gezeceğimiz çok güzel yerler vardı. İlk durağımız Truva oldu. Truva, Çanakkale'ye 32 km uzaklıkta bir antik kent. Yol boyunca uzanan Çanakkale Boğazı'nın eşsiz manzarası eşliğinde rehberimizin söylediklerine kulak verdik. Truva'nın öncelikle tarihinin 5000'li yıllar öncesine dayandığını, tarihin en önemli ve tanınan antik kentlerinden biri olduğunu öğrendik. Çok çeşitli költürlere ev sahipliği yapmış Troia yani Truva "Truva Atı Efsanesi" ile de dünyaca ün kazanmış.

Truva'nın hemen ardından Assos Antik Liman'a doğru yola koyulduk. Rehberimiz Assos Antik Liman'da iki saatlik serbest zamanımız olduğunu ve sonrasında antik kenti gezeceğimizi söyledi. O iki saatlik zamanda ise neler yapmadık ki? Balıklar yiyip, meşhur Assos dondurmasının tadına baktık. Kıyı boyunca yürüyüşler yaptık. Deniz kenarındaki kayalıklarda oturup buraya bir de yaz tatilinde gelmenin ve o masmavi berrak denizine girmenin hayallerini kurduk. Aslında hava denize girmek için sıcaktı fakat bizim bunu gerçekleştirecek vaktimiz yoktu. Antik Liman'daki sürenin dolmasıyla Assos ören yerine gitmek için tekrar otobüslerimize bindik. Kıvrımlı ve eşsiz manzaralı beş dakikalık bir mesafeden sonra Behramkale köyünde araçtan indik. Burası tarihi dokusu iyi muhafaza edilmiş köylerden biriymiş. Zaten sit alanı kapsamında koruma altında. Farklı medeniyetler yüzyıllarca izlerini bırakmış, Rum tarzı taş evleri, Arnavut sokakları ile günümüze kadar gelmiş.

Antik Kent'e doğru yürümeye başladık. Yol; takıcılar, hediyelik eşya ve karadut satıcılarıyla dolu. Onlara da bir göz atıp buz gibi karadut suyundan da içtikten sonra Antik Kent'e girişimizi yaptık. Assos Antik Kenti'nin geçmişi MÖ 6. yüzyıla dayanıyormuş. Rehberimiz kentin tarihinden ve yapısından bahsetmeye devam ederken ben o muhteşem sütunların arasında ve hayatımda gördüğüm en güzel deniz manzarası eşliğinde hayallere daldım. Ayrıca Assos'un asıl öneminin ünlü filozof Aristo'nun burada açtığı okuldan geldiğini öğrendim. Bu yüzden dünyada bilim tarihi olarak çok önemli bir yermiş.

Assos'tan ayrılıp bugünkü gezimizin son durağı olan Zeus Altarı ve Adatepe köyünü görmek için tekrar yola çıktık. Bir yanımda zeytin ağaçları bir yanımda masmavi deniz eşliğinde Adatepe köy yoluna girdik. Adatepe meşhur Kazdağları'nın o zeytin ağaçları arasında kurulu bir köy. Çınar ağacı altındaki taş kahvede kahvelerimizi içip köyün sokaklarını gezmeye başladık. Birbirinden renkli bahçeler ve ustalık eseri taş evlerle yine görsel bir şölen yaşadık. Ailelerimize hediye olarak bir kısmımız zeytinyağı aldık. Ne de olsa zeytinyağı cenneti buralar, gelmişken almamak olmazdı. Köyü gezdikten sonra çam ağaçları ve kekik kokuları eşliğinde yaklaşık bir km'lik bir orman yolunda yürüdükten sonra Zeus Altarı'na vardık.

Zeus Altarı'nın bulunduğu nokta Edremit Körfezi'ne hakim, inanılmaz güzellikte bir manzaraya sahip. Mitolojiye göre Zeus tam da bu noktadan izlemiş Truva Savaşlarını. Biz de bu güzel seyir keyfinden yararlandıktan sonra artık Çanakkale'ye dönüş için tekrar bindik aracımıza. Şehre giderken yol üzerindeki Ezine ilçesine uğrayıp rehberimizin tavsiye ettiği bir mekandan meşhur Ezine peynirlerimizi de aldık. Yolumuza devam edip rüya gibi bir günden sonra ertesi gün acaba daha nereler göreceğiz merakıyla hepimiz güzel bir uykuya daldık.

Sabahleyin günümüze, rehberimizin gezeceğimiz yeni yerler hakkında bilgi vermesiyle başladık. Önce Çanakkale'nin merkezinde bulunan, 1461 yılında Fatih Sultan Mehmet Han döneminde yapılmış Çimenlik Kalesi'ne gittik. Kale'yi hızlıca gezdikten sonra şarkılara konu olan Aynalı Çarşı'ya geçtik. Tam 1890 senesinde yaptırılan Çarşı, Çanakkale Savaşı'nda bombalanıp harabe haline dönmüş, 1967 yılında yenilenecek şu an olduğu duruma gelmiş. El yapımı hediyelik eşyaların satıldığı tarih kokan çok güzel bir kapalı çarşı Aynalı Çarşı. Çarşı'nın kapısında hatıra fotoğraflarımızı da çektiirdikten soran yine şehir merkezinde bulunan Truva Atı'nı görmeye gittik. Efsaneye göre Truvalı Paris'in, Sparta Kralı'nın karısı Helen'i kaçırması ile iki şehir savaşa tutuşur. Yıllarca devam eden savaş Truva lehine neticelenir. Spartalılar barış hediyesi olarak Truva'ya tahta bir at heykeli gönderirler. Şehrin kapıları açılır ve at içeri girer. Ancak aslında bu sinsi bir intikam planıdır ve atın içi Spartalı askerlerle doludur. Karanlıktan sonra herkes uyurken askerler attan çıkıp, herkesi katlederler ve Truva'yı düşürürler. Çanakkale'de Kordon'da sergilenen Truva Atı da işte bu hikayeyi konu alan Brad Pitt'in oynadığı Troy filminde kullanılan at. Filmin kendisi Malta ve Meksika da çekilmiş, sonra da çekimlerde kullanılan at Çanakkale'ye hediye edilmiş. Bu güzel hikayeyi de öğrendikten sonra tekrar deniz otobüsüne binerek Gelibolu Yarımadası Milli Parkı'na doğru yola çıktık.

Eceabat'a varıp buradan yolumuza devam ettik. Önce Kilitbahir Kalesi 'ne gittik. Fatih Sultan tarafından İstanbul'un Fethi'nde Bizans'a boğazdan gelecek yardımı kesmek için yaptırılmış. Çanakkale Boğazı'nın en dar bölgesine karşılıklı olarak Çimenlik Kalesi (Çanakkale tarafı) ve Kilitbahir Kalesi (Gelibolu tarafı) yapılmış. Kilitbahir Kalesi'nden sonra Namazgâh Tabyası'nın hemen ardından sıra Seyit Onbaşı'nın da tabyası olan Rumeli Mecidiye Tabyası'nı gezdik. Tarihi Yarımada'da adım başı durmanız gerekiyor. Çünkü her yerde bir şehitlik ya da anıt karşınıza çıkıyor. Gelibolu Çanakkale Şehitler Abidesi'ne doğru yolumuza devam ettik. Çanakkale Şehitler Abidesi, kahramanca çarpışıp şehit düşen askerlerimizin anısına yapılmış. Anıtın yanına vardığımızda yükseklikten resmen başımız döndü. Bu kadar görkemli bir yapı daha önceden hiç görmemiştim. Bu güzelim topraklarda şehitlerimiz bizim için canla başla nasıl savaşmışlar diye düşünürken rehberimiz yola devam etmemiz gerektiğini söyledi. " İlk Şehitler Anıtı" nın olduğu Seddülbahir'e geldik. Bu anıt Çanakkale Savaşları sırasında ilk olarak şehit düşen beş subay ve seksen bir erimiz adına dikilmiş. Seddülbahir Kalesi'ni de gördükten sonra Çanakkale Destanı Tanıtım Merkeziyle gezimize devam ettik. 2012 yılında açılan bu merkez 8600 metre karelik alanda ziyaretçilere ileri teknoloji simülasyon yöntemleri ile Çanakkale Savaşı'nın önemli anlarını yaşıyor. Rehberimiz bizim adımıza önceden rezervasyon yaptırdığı için hiç zorlanmadan içeri girdik. On bir tane odaya sahip olan tanıtım merkezinin her odasında savaşın önemli olaylarını sanki yaşıyormuşçasına, iliklerimizde hissederek izledik. Gezimizin belki de en ilgi çeken yeri bu merkez olmuştu sanırım. Salondan çıktığımızda hepimizin gözleri dolu doluydu. Artık gezimizin son durağı burasıydı. Uygun bir yerde bir şeyler yiyip dönüş yoluna çıktık. İki günlük gezimizde muhteşem güzellikte ve anlamı derin olan yerler gördük. Adeta bir film setinde gibi hissettim kendimi. Çok sevmişim bu şehri. Belki ileride bu güzel topraklarda, Çanakkale'de, yaşamamın bir fırsatını bulurum dedim..Belli mi olur? **Elif DEMİR DENİZ Tarafından Bu Kitap İçin Yazılmıştır**

ETKİNLİK

Aşağıdaki görsellerin altına şehirimizdeki turizm türlerinden uygun olanı yazınız.

**İnanç Turizmi, Alternatif Turizm, Termal Turizm,
Deniz ve Kıyı Turizmi, Kültür ve Tarih Turizmi**

ŞEHİRİMİZDEKİ ULAŞIM İMKÂN LARI

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimizin ulaşım ve iletişim imkânlarını tanıyacağız.

Hazırlık Çalışması:

Şehrimizde bulunan ulaşım imkânlarının yaşadığımız şehre ne gibi etkileri vardır?

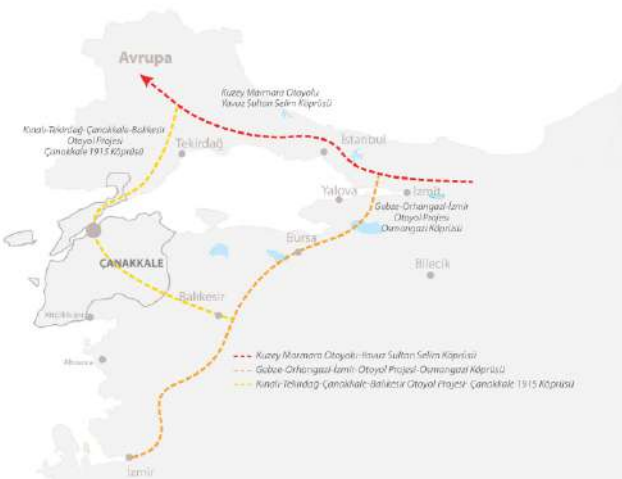

Görsel 4.4.1

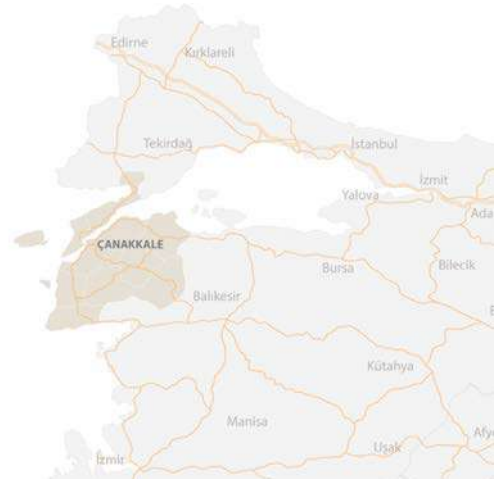
Türkiye'nin en batı noktasında bulunan şehrimiz, ulaşım bakımından dezavantajlı bir pozisyonda görünse de çevresinin metropollerle kuşatılmış olması, Marmara ve Ege Denizi kıyısında yer alması son yıllarda şehrimize ulaşım ile ilgili yatırımları artırmıştır. Bu yatırımlar sayesinde şehrimizde ulaşım daha avantajlı bir hale gelmiştir.

Şehrimiz; karayolları ile Bursa'ya 271 km, Balıkesir'e 199 km, Tekirdağ'a 188 km, Kocaeli'ye 399 km İstanbul'a 320 km ve İzmir'e 326 km uzaklığa sahiptir. Nüfus bakımından yoğun olan bu şehirlere

kara yolu ile yakın mesafede bulunması şehrimizin ticaretine olumlu katkı sağlamaktadır. Yeni yapılan projelerden biri olan Kınalı-Tekirdağ-Çanakkale-Balıkesir ve Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyol Projeleri ve bunları birbirine bağlayacak olan Çanakkale 1915 Köprüsü, mesafeleri daha yakın hâle getirip şehrimizin ekonomik ve sosyokültürel yönlerden gelişimini hızlandıracaktır.

Görsel 4.4.2

Görsel 4.4.3

Çanakkale'nin ulaşım imkânlarından en önemlilerinden bir diğeri de deniz ulaşımıdır. Çanakkale merkez, Kepez, Karabiga, Eceabat, Gelibolu, Ezine-Geyikli yük yeri, Bozcaada, Gökçeada, Küçükkuyu, Lapseki, Çardak ve Kabatepe'de iskele ve limanlar bulunur. Buralarda yolcu ve yük taşımacılığı yapılır. Çanakkale merkezden Kilitbahir, Eceabat, Gökçeada ve Bozcaada'ya günlük feribot seferleri ve aynı zamanda Gökçeada ve Bozcaada'ya deniz otobüsü seferleri yoğun bir şekilde yapılmaktadır. Kepez, Karabiga, Ezine ve Biga'da bulunan liman ve özel limanlar ticaret gemilerinin sefer yaptığı yerlerdir. Kepez Limanı'nı uluslararası yolcu gemileri de ziyaret etmektedir. Bu yolcu gemileri Çanakkale'nin turizmine katkı sağlamaktadır. Küçükkuyu Limanı'ndan Yunanistan'ın Midilli Adası'na feribot seferleri imkânı da mevcuttur. Bu yüzdendir ki sahip olduğu su yolları, turizm ve ticaret açısından şehrimizin Türkiye'de önemli bir yer edinmesini sağlamıştır.

Görsel 4.4.4

Görsel 4.4.5

Görsel 4.4.6

1995 yılında hizmete giren Çanakkale Havalimanı bugün ulusal ve uluslararası hava trafiğine hizmet vermektedir. Şehrimizden Ankara ve İstanbul'a düzenli seferler yapılmakta ve kalkan uçaklar yaklaşık bir saatte bu iki şehre ulaşabilmektedir. Böylelikle Türkiye'nin en büyük iki şehrine ulaşım imkânı zaman açısından son derece kısalmıştır. Çanakkale Havalimanı dışında Gökçeada'da bulunan iç hatlarda ulaşım sağlayabilen sivil havalimanı da mevcuttur.

Görsel 4.4.7

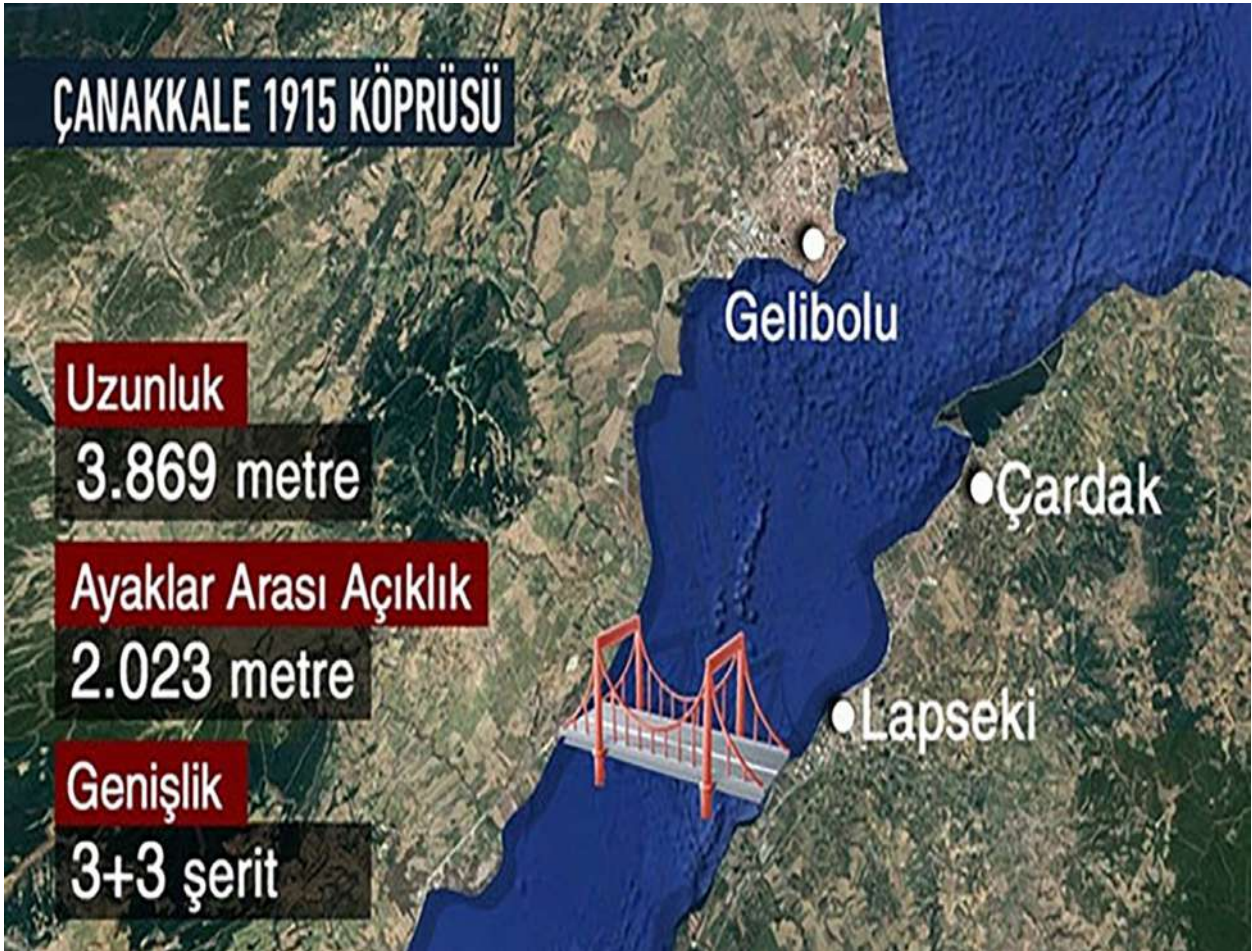

Görsel 4.4.8

Bunları Biliyor musunuz?

Çanakkale 1915 Köprüsü tamamlandığı zaman ayaklar arasındaki 2023 metre mesafe ile dünyanın ayak açıklığı en uzun köprüsü olacaktır. Depreme ve rüzgâra dayanıklı tasarımı ile de dünyada farklılık yaratan bir proje olmayı başaran köprü; 36 metre genişlik, 6 şeritli yol ve köprü ile bütünleşecek otoyol, tünel ve viyadükler ile Çanakkale ve Türkiye'nin ulaşım hatlarının önemli geçiş noktalarından biri olacaktır.

Görsel 4.4.9

ÜNİTE

5.

ŞEHİRİMDE BEN

- ŞEHİRİMİZDE KÜLTÜR VE SANAT
- ÇANAKKALE'NİN TARİHİ VE KÜLTÜREL MİRASI
- ŞEHİRİMİZİN YETİŞTİRDİĞİ KİŞİLER
- ÇANAKKALE KÜLTÜRÜ
- ŞEHİRİMİZE ÖZGÜ YÖRESEL DİL ÖZELLİKLERİ
- ÇANAKKALE'DE MEDYA
- ÇANAKKALE'DE MÜZİK
- ŞEHİRİMİZİN ÖNEMLİ GÜNLERİ
- ŞEHİRİMİZDE SOSYAL VE KÜLTÜREL FAALİYETLER
- ŞEHİRİMİZDE SPOR

GÖRSEL OKUMA KILAVUZU

Kültür ve Sanat

Tarihi ve Kültürel Mekanlar

Tarihi Şahsiyetler

Elsanatları

Yemek Kültürü

Dil Özellikleri

Okuma Parçası

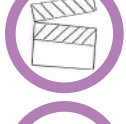
Yerel Yayıncılık

Müzik Kültürü

Kurtuluş Günleri

Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Spor

Görsel okumanın kullanımı:

Tarihi ve kültürel mekanları simgeler.

“Tarihi ve Kültürel Mekanlar” konusunda olduğumuzu gösterir.

ŞEHRİMİZDE KÜLTÜR VE SANAT

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimizde gerçekleştirilen kültür ve sanat faaliyetlerini öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Şehrimizdeki kültür ve sanat etkinliklerine katıldınız mı?

Katıldıysanız neler hissettiniz? Arkadaşlarınız ile paylaşınız.

Çanakkale yöresi, kültür ve sanat imkânları gelişmiş bir yerdir. Şehrimizin, bulunduğu coğrafya itibarıyla göç yolları üzerinde yer alması, mitolojik kalıntıları içermesi ve topraklarında tarihimize iz bırakan savaşların yaşanması gibi birçok özelliğe sahip olması Çanakkale'yi çeşitli kültürlerin etkileşim alanı haline getirmiştir. Çok kültürlü yapısı, tarihi varlıkları ve doğal güzelliklerinin yanında çağdaş toplum yapısı ve renkli sosyal hayatı da şehrimizdeki kültürel zenginlikleri destekler niteliktedir.

Görsel 5.1.1

Kütüphaneler

Çanakkale ilinde 2019 yılı verilerine göre on üç kütüphane bulunmaktadır. İl merkezi de dahil olmak üzere bütün ilçelerde halk kütüphanesi bulunmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinin fakülte kütüphaneleri ve ilçe kütüphaneleri şehrimizde hizmet vermektedir. Belediyelere ait kütüphaneler de şehrimizde bulunmaktadır.

Kütüphane Sayısı	Kitap Sayısı	Okuyucu Sayısı	Üye Sayısı
13	215.738	273.377	28.419

Tablo 5.1.1

Görsel 5.1.2

ÇOMÜ Merkez Kütüphanesi

ÇOMÜ Merkez Kütüphanesi 1993'te Anafartalar Kampüsünde faaliyete başlamıştır. 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren Terzioğlu Yerleşkesi'ndeki binasına taşınmıştır. 2014 yılında yapılan ek bina ile toplam 8000 metrekarelik alanda araştırmacılara hizmet vermektedir. ÇOMÜ Merkez Kütüphanesi 1000 kişilik oturma alanı ve 17 km raf uzunluğu ile ülkemizin en önemli araştırma kütüphaneleri arasında yer almaktadır. Kütüphanedeki kitaplar, açık raf sistemi kullanılarak sınıflandırıldığı gibi kütüphanenin web sitesinden katalog tarama ile online olarak da kolayca ulaşılabilecek şekilde tasarlanmıştır. ÇOMÜ kütüphaneleri bir merkez kütüphane, üç fakülte kütüphanesi ve dokuz kitaplıktan oluşmaktadır.

Görsel 5.1.3

Çanakkale Mehmet Akif Ersoy İl Halk Kütüphanesi

Görsel 5.1.4

Çanakkale İl Halk Kütüphanesi 23 Nisan 1955'te açılmıştır. 1986 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığının aldığı binaya taşınmıştır. Günümüzde geçici binasında şehir halkına hizmet vermektedir. Açık raf sistemi mevcut olan kütüphanede ödünç kitap verme ve e-kitap uygulamaları da bulunmaktadır. Kütüphane, her cumartesi okul öncesi çocuklara aileleriyle birlikte katılabilecekleri çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemektedir.

Şehrimiz tarihi ve turistik mekânlar açısından oldukça zengindir. Bu mekânların bazıları ile ilgili kısa bilgiler hazırlanmıştır.

Bilim Merkezleri

ÇOMÜ Astrofizik Araştırma Merkezi ve Ulupınar Gözlemevi (ÇAAM)

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Astrofizik Araştırma Merkezi Ulupınar Gözlemevi 2001 yılında kurularak 2002 yılından beri resmen hizmet vermektedir. Çanakkale'de "Radar Tepesi" denilen alanda Ulupınar yakınlarında yer almaktadır. Merkezin amacı, astrofizik alanında etkinlikler planlamak ve etkinlikleri yürütmektir. Ulupınar Gözlemevi'nde üç robotik teleskop ve bir meteoroloji istasyonu yanında kütüphane, atölye, sınıf ve konferans salonu da bulunmaktadır.

Görsel 5.1.5

Botanik Bahçesi ve Herbaryum Uygulama ve Araştırma Merkezi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Botanik Bahçesi (CBB)'nin kuruluş çalışmalarına 2013 yılında başlanmıştır. Bahçe, Terzioğlu Yerleşkesi içerisinde bulunmaktadır.

Çanakkale Botanik Bahçesi Herbaryumu (CBB) üniversitenin biyoloji bölümünde yer almaktadır. Herbaryumun açılış çalışmaları 2009 yılında başlayıp 2015'te tamamlanmıştır. Çanakkale Botanik Bahçesi Herbaryumu (CBB) içerisinde yaklaşık 25.000 kurutulmuş bitki örnekleri bulunmaktadır.

Görsel 5.1.6

Görsel 5.1.7

ÇOMÜ (AÇASAM) Atatürk ve Çanakkale Savaşları Araştırma Merkezi

Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı bir birim olarak 1992 yılında kurulmuştur. Mustafa Kemal Atatürk'ün Çanakkale Savaşları'ndaki etkisini ve Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırmak merkezin en önemli amaçları arasındadır. Merkez, Çanakkale Savaşları ile ilgili

Görsel 5.1.8

yazılmış belgeleri toplayarak değerlendirmek, arşivlemek ve belgelerin gelecek kuşaklara doğru bir şekilde ulaşmasına öncülük etmektedir. Yurt içi ve yurt dışından elde edilen kaynakları çeşitli platformlarda belgelendirerek tarihimizin şanına yakışır bir bilinç oluşturmak, ulusal ve uluslararası boyutta bilimsel iş birliği yapmak merkezin önemli işlevleri arasındadır. Yetişkinler ve çocuklara yönelik çıkardıkları dergiler aracılığıyla kültürel alanda da hizmet vermektedirler.

Eğitim ve Sanat Merkezleri

ÇOMÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü

ÇOMÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk Sanatları Bölümü 2001-2002 eğitim-öğretim yılında açılmıştır. Bölümde çini, tezhip, ebru, minyatür, hat vb. sanat dalları öğretilmektedir. Geleneksel Türk Sanatları Bölümüne öğrenciler özel yetenek sınavı ile alınmaktadır. Bölüme seçilen öğrenciler temel eğitimden sonra yeteneklerine göre sanat dallarından birini seçerek uzmanlaşmaktadırlar. Bölümde, uygulamalı atölye dersleri ile geleneksel sanatlarımızın gelecek kuşaklara aktarılması hedeflenmektedir.

Görsel 5.1.9

ÇOMÜ El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi

ÇOMÜ El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ESAM), şehrimizde geçmişten beri yapılan ve günümüzde unutulmaya yüz tutmuş olan el sanatlarını yaşatmak, tanıtmak ve çağdaş metotlarla güncelliğini korumak amacıyla kurulmuştur. Çanakkale'ye özgü el sanatlarının üretilmesinin yanında çeşitli etkinliklerle şehrimizin tanıtımını da yapmaktadır.

Tevfikiye Kültür Sanat Merkezi (Tevfikiye Arkeo-Köy Galeri)

Troia ören yerine çok yakın olan Tevfikiye köyü, Çanakkale Valiliği tarafından 2017 yılında açık hava müzesine dönüştürülmüştür. Tevfikiye köyü, Troia dönemini hatırlatan mitolojik havasıyla arkeo-köy olarak çeşitli atölyeler, arkeolojik kazılar ve organik köy hayatının dikkat çekici yönleri ile ulusal ve uluslararası boyutta ilgi çeken bir yer olmuştur.

Görsel 5.1.10

Görsel 5.1.11

COMÜ İÇDAŞ Kongre Merkezi

Çanakkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi yerleşkesi içerisinde yer alan İÇDAŞ Kongre Merkezi 1500 kişi oturma kapasiteli, dört seminer salonu, sergi salonu, çalışma salonu, koro prova salonu gibi birçok mekânı ile kültürel ve sanatsal faaliyetlere ev sahipliği yapmaktadır.

Görsel 5.1.12

ÇTSO Kongre ve Fuar Merkezi

Görsel 5.1.13

ÇTSO Kongre ve Fuar Merkezi, Bursa yolu üzerinde Organize Sanayi Bölgesi içerisinde bulunmaktadır. Eğitim-konferans salonları, açık-kapalı sergi salonu, fuar alanları gibi çeşitli mekânları ile kongre ve tanıtım faaliyetlerinin yapıldığı alanlardan biridir. Şehrimizin ekonomisine, sosyal ve kültürel etkinliklerine ev sahipliği yapmaktadır.

Sinemalar

Çanakkale modern toplum yapısı ile öne çıkan şehirler arasında yer almaktadır. Şehir halkı sanata, sinemaya ve tiyatroya ilgi göstermektedir. Şehrimizin tarihi ve birçok özelliği, filmlere konu olmasını sağlamıştır. Çanakkale Belediyesi başta olmak üzere birçok yerel ve özel kurum kuruluşlar tiyatro ve sinema etkinliklerine öncülük etmektedir.

Şehrin merkezinde, kordonda bulunan Truva Atı ,başrollerini Brad Pitt, Eric Bana'nın oynadığı Truva filminden sonra Çanakkale'ye armağan edilmiştir.

Görsel 5.1.14

KÜLTÜRE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER		
KONU	ÇANAKKALE	
	2018	2019
KÜTÜPHANE	13	13
MÜZE SAYISI	9	9
TİYATRO SALON SAYISI	2	2
SİNEMA SALON SAYISI	19	12
KONSERVATUAR SAYISI	1	1
YAYINLANAN GAZETE SAYISI	38	39

Tablo 5.1.2

Tarihi ve Turistik Mekânlar

Balaban Mesire Yeri

Balaban, Çanakkale- Çan yolu üzerinde Kirazlı köyünün arkasında bulunmaktadır. Köy, doğal güzelliklerinin yanında Mustafa Kemal Atatürk'ün İran Şahı Rıza Pehlevi Hazretleri ile 25. 06. 1934 tarihinde çınar ağacının altında kahve içtiği yer olarak da bilinmektedir. Balaban Lokantasında yapılan oğlak çevirme ve Balaban suyu da yerin tercih edilme sebeplerindendir.

Görsel 5.1.15

Mehmet Akif Ersoy Evi

İstiklal Marşı'mızın yazarı Mehmet Akif'in babası Tahir Efendi'nin 1873 ile 1877 yılları arasında Bayramiç Karşıyaka Cami'nde imam hatiplik yaptığı bilinmektedir. Milli şairimizin çocukluğunun geçtiği iki katlı ev restore edilerek müzeye çevrilmiştir. Müzede şair Mehmet Akif Ersoy' a ait eşyalar, şiir ve yazılar sergilenmektedir.

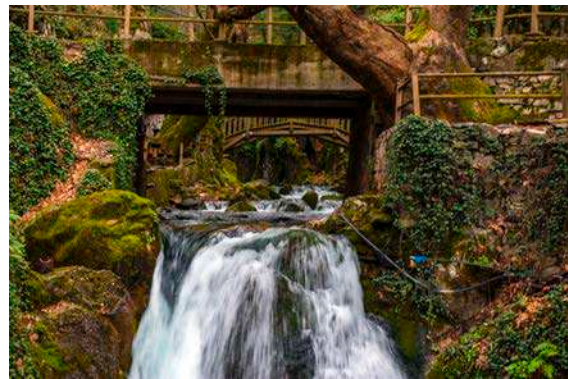
Görsel 5.1.16

Ayazma Pınarı Tabiat Parkı

Bayramiç'e 23 kilometre uzaklıkta Evciler köyünde Kazdağları eteklerinde yer alır. Ayazma'da bir şelale ve bir gölet bulunmaktadır. Troia Savaşlarına neden olan dünyanın ilk güzellik yarışmasının İda'da, bugünkü Ayazma'da, yapıldığına inanılmaktadır. Kazdağı Milli Parkı içerisinde yer alan Ayazma, mesire alanı olarak tercih edildiği gibi zengin bitki ve hayvan türleri, endemik bitkileri, iklimi ve mitolojisi ile de ilgi odağı haline gelmiş yerler arasındadır.

Görsel 5.1.17

Görsel 5.1.18

SÖZCÜK HAZİNEM

Herbaryum: Kurutulmuş bitki örneklerinin belli bir sistemle düzenlenerek saklandığı yerdir. Kurutulmuş bitki müzesi.

ÇANAKKALE’NİN TARİHİ VE KÜLTÜREL MİRASI

Neler Öğreneceğiz:

Çanakkale’nin tarihi ve kültürel mekânlarını öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Şehrimizde bulunan tarihi ve kültürel mekânlar hangi amaçlarla yapılmıştır? Araştırınız.

Görsel 5.2.1 Troia Müzesi Lahit

Çanakkale’de yaşamış uygarlıklardan kalan nesnelere, yapılar ve tarihi mekânlar şehrimizin tarihine ışık tutmaktadır. Çanakkale; bulunduğu konum itibarıyla ticari ve ekonomik gelişmelere sahne olmuş, istilalara açık hale gelmiştir. Bu özelliğinden dolayı şehri korumak için kaleler, ticaret için tersane ve limanlar inşa edilmiştir.

SÖZCÜK HAZİNEM

Lahit: Duvarları taştan ya da tuğladan, üstü taş bir kapakla örtülü mezar.

İstila: Bir ülkenin topraklarını silah gücüyle ele geçirme.

Hazire: Cami, türbe, tekke vb. yerlerde çevresi parmaklıklarla çevrili mezar yeri.

Han: Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı.

Rölyef: Kabartma.

Bonet: Tahkim edilmiş bir tesisin köşesinde çıkıntı meydana getirecek biçimde yükseltilmiş siper.

Kale-i Sultaniye (Çimenlik) Kalesi

Fatih Sultan Mehmet tarafından 1462 yılında, Boğaz'ın güvenliğini sağlamak amacıyla en dar yerine yaptırılmıştır. Kalenin kuzey cephesi 139 m, batı cephesi 101 m, doğu cephesi 98 m'dir. Anadolu Yakası'nda merkez Fevzi Paşa Mahallesi'ndedir.

Görsel 5.2.2

Kilitbahir (Boğazın Kilidi) Kalesi

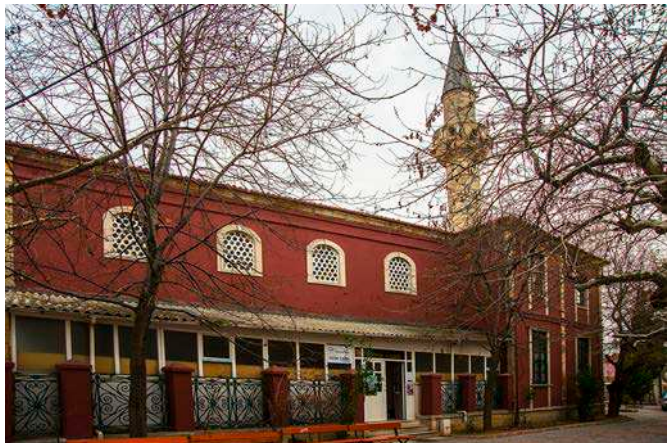

Görsel 5.2.3

Boğazın Avrupa Yakası'nda Eceabat ilçesinin Kilitbahir köyünde bulunmaktadır. Yonca biçiminde inşa edilen Kale, Fatih Sultan Mehmet tarafından 1462 yılında yaptırılmıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde onarılmıştır.

Merkez Fatih Camii

Cami-i Kebir (Büyük Camii) diye de adlandırılan Fatih Camii merkez Fevzi Paşa Mahallesi'ndedir. Fatih Sultan Mehmet 1462 yılında Çimenlik Kalesi ile birlikte bu Camii'yi yaptırmıştır. Camii'nin haziresinde sadrazamlara ait türbeler de yer almaktadır.

Görsel 5.2.4

Aynalı Çarşı

Evliya Çelebi, Seyahatnamesi'nde şehrin çarşısında sekiz yüz adet dükkân olduğunu ve Çarşı'nın Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırıldığını yazmıştır. Aynalı Çarşı'nın bugünkü binası 1890 yılında II. Abdülhamid'in izni ile Yahudi tüccar İlya Halyo tarafından yaptırılmıştır.

Görsel 5.2.5

Bunları Biliyor musunuz?

ÇANAKKALE TÜRKÜSÜ

“Çanakkale içinde Aynalı Çarşı
Ana ben gidiyom düşmana karşı
Of gençliğim eyvah”

Eski yıllarda Aynalı Çarşı'da atlar için koşum ve süs eşyası satan dükkânlar yer almıştır. 'Ayna' adı verilen at gözlüklerinin burada satılmasından dolayı çarşıya “Aynalı Çarşı” ismi verilmiştir. Askerlerin vakti zamanında çarşıya çıktıklarında cep aynaları satın almaları da çarşının halk arasında bu şekilde anılmasına neden olmuştur.

Görsel 5.2.6

Saat Kulesi

Merkez Kemal Paşa Mahallesi'nde yer alan Saat Kulesi, 1897 yılında II. Abdülhamit döneminde yapılmıştır. Dört katlı olan kulenin üst kısmında kubbeli bölüm bulunur. Dördüncü katında bulunan saat kadranları saatin kaç olduğunu gösterirken saat başında kulenin çanı çalmaktadır.

Çanakkale Öğretmenevi (Taş Mektep)

Görsel 5.2.7

Askerî Hastane

Çanakkale merkez Cevat Paşa Mahallesi'nde bulunan Askerî Hastane, 1871 yılında padişah Abdülaziz döneminde yapılmıştır. Çanakkale Savaşları sırasında yaralıları tedavi eden hastane 1918 yılında Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra kapatılmıştır. 1923 Lozan Antlaşması ile yeniden açılmıştır. Burada bulunan birliğin Gelibolu'ya nakledilmesinden sonra hastane terk edilmiştir.

Görsel 5.2.8

Çanakkale Deniz Müzesi

Çanakkale merkez Fevzi Paşa Mahallesi Yalı Caddesi'nde bulunan Deniz Müzesi'nin yapısı 1810 yılında belediye binası olarak inşa edilmiştir. 1956 yılında askerîyeye devredilip Merkez Komutanlığı olarak kullanılmaya başlamıştır. Günümüzde Deniz Müzesi olarak hizmet vermektedir.

Görsel 5.2.9

Yalı Hanı

Çanakkale merkez Fetvane Sokak ile Yalı Caddesi arasında yer alan Yalı Hanı, 1887 yılında yapılmıştır. Han olarak hizmet veren yapının alt bölümleri ahır, hizmet odaları olarak; üst kattaki odaları ise otel odaları şeklinde kullanılmıştır. Günümüzde Yalı Hanı'nda kahve sanat atölyeleri ve sivil toplum kuruluşlarının büroları bulunmaktadır.

Görsel 5.2.10

Çanakkale Şehitler Abidesi

Şehitler Abidesi, Gelibolu Yarımadası'nda, Ecaabat ilçemizde Eski Hisarlık Burnu'nda yer almaktadır. Çanakkale Savaşları'nda şehit düşen tüm askerlerin anısına yapılmıştır. 1954'te başlatılan proje yarışması ile temelleri atılan Abide'nin yapımı, 1960 yılında tamamlanarak ziyarete açılmıştır. Günümüzde de halen çevre düzenlemeleri devam etmektedir. Şehitlikte Çanakkale Muharebeleri sırasında isimleri

Görsel 5.2.11

Görsel 5.2.12

tespit edilebilmiş 59.408 şehidimiz bulunmaktadır. Sembolik şehitlikte 45 metre uzunluğunda kabartma rölyefler, Meçhul Asker Mezarı ve Mustafa Kemal Atatürk'ün 1934'te müttefik askerlere söylediği sözlerden oluşan kitabe bulunmaktadır. 18 Mart Çanakkale Zaferi ve Şehitleri Anma Günü törenleri burada yapılmaktadır.

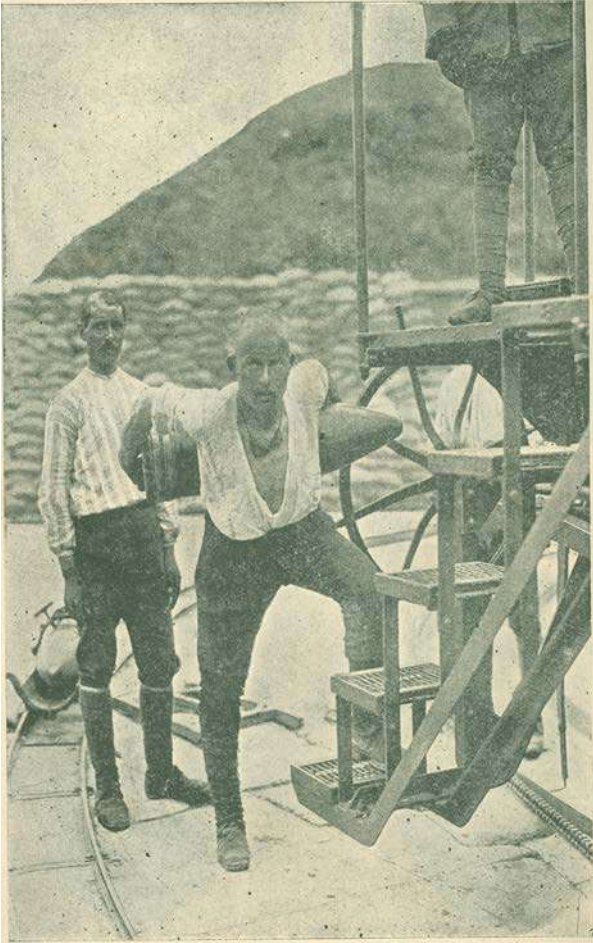
57. Piyade Alayı Şehitliği

1992’de Kabatepe-Conkbayırı yolu kenarında yapılmış bir şehitlikdir. 19. Tümen’e bağlı olan 57. Alay Yarbay Hüseyin Avni tarafından kurulmuş bir alaydır. Düşman ilk çıkartma yaptığında Arıburnu’nda Anzak askerlerini karşılayarak geri püskürten Türk askerlerinden oluşan bir birliktir. Mustafa Kemal’in emriyle bölgeye gelerek savaş sonuna kadar kahramanca savaşmış ve tamamına yakını şehit düşmüş bir birliktir. Şehitliğin girişinde, sol tarafta, 1994’te 108 yaşında iken vefat eden Hüseyin Kaçmaz’ın bronz heykeli bulunmaktadır. Şehitlikte, 57. Alay şehitlerinin isimleri yazan mermer plakalar, şadırvan, açık namazgâh ve anıt bulunmaktadır. Bu şehitlik sembolik olarak yapılmıştır. Gerçek 57. Alay Şehitliği Yarbay Hüseyin Avni Bey’in mezarı karşısında bulunan Çatal Dere Vadisi içerisinde bulunmaktadır.

Görsel 5.2.13

Seyit Onbaşı Heykeli

Görsel 5.2.14

Seyit Onbaşı Heykeli Rumeli Mecidiye Tabyası’nda bulunmaktadır. 18 Mart 1915’te Deniz Muharebeleri sırasında İtilaf Devletleri Donanması tarafından açılan ateşte şehit düşen askerlerimizin anısına yapılmıştır. Askerlerimizin defnedildiği alana daha sonra Mecidiye Şehitliği denilmiştir. Seyit Onbaşı, düşman saldırısından kurtulunca 276 kiloluk mermiyi Niğdeli Ali’nin de yardımıyla sırtında taşıyarak topa yerleştirmiş ve üçüncü ateşlemede Ocean Zırhlısını dümeninden vurmuştur. Savaşın seyrini değiştiren bu kahramanlığı sembolize etmek için ve burada şehit düşen kahraman askerlerimizin anısına bu noktaya Seyit Onbaşı’nın mermiyi taşıdığı heykeli yapılmıştır.

Görsel 5.2.15

Troia Ören Yeri

Destanlara ve filmlere konu olan Troia, Çanakkale merkez Tefikiye köyü içerisinde yer almaktadır. Mitolojideki yeri, coğrafi oluşum süreci ve doğası ile Troia, dünyadaki en ünlü antik kentlerden birisidir. Doğal afet ve savaşlarla on kez yıkılmış ve yeniden kurulmuş olan Troia, üst üste kurulan şehirlerin oluşturduğu on altı metrelik bir höyük içerisinde yer almaktadır. Troia’da görülen dokuz farklı

Görsel 5.2.16

Görsel 5.2.17

kültür katmanı,

kesintisiz olarak 3000 yıldan fazla bir zamanı göstermektedir. Troia; Anadolu, Ege ve Balkanların bulunduğu bu coğrafyada yerleşmiş olan uygarlıkların eserleri ile harmanlanmış kültürel ve tarihi bir zenginlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ören yerinde yapılan kazılar ile Troia yerleşim alanının %8 ‘i kazılmış durumdadır. Kazılar sırasında yasa dışı yollarla yurt

dışına kaçırılan birçok tarihi eser çeşitli müzelerde sergilenmektedir.1998 yılında UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası Listesi’ne alınmıştır. 2018 yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “Troia Yılı” ilan edilerek antik kentin çeşitli etkinliklerle ulusal ve uluslararası tanıtımı yapılmıştır.

Asos Ören Yeri

Edremit Körfezi kıyısında Behremkale köyünde bulunmaktadır. M.Ö. 2000’li yıllarda Lelegler tarafından kurulan antik kent, M.Ö. 8. yüzyılda Midilli Adası’ndan gelen İonlar tarafından ele geçirilmiştir. Antik kentin en yüksek yeri Athena Tapınağı’nın bulunduğu yerdir. Tiyatrosu yaklaşık 2500 kişilik bir kapasiteye sahiptir. Aristoteles M.Ö. 348 yılında ilk felsefe okulunu burada açmıştır. Antik kent, 20 metre yüksekliğe kadar ulaşan sekiz kule ve on iki kapının bulunduğu 4 km uzunluğundaki surlarla çevrilidir. Dayanıklılığı ile bilinen andezit taşı kentin inşasında kullanılmıştır.

Görsel 5.2.18

Görsel 5.2.19

Görsel 5.2.20

Anadolu Hamidiye Tabyası (Gelibolu Minia)

Çanakkale il merkezinde bulunan tabyalar II. Abdülhamit zamanında yaptırılmıştır. Çanakkale Deniz Savaşları sırasında Türk ve Alman askerler tarafından kullanılan Tabyalar, 2006 yılına kadar askeri amaçla kullanımını sürdürmüştür. Hamidiye Tabyaları günümüzde restore edilerek şehrimizin önemli tarihi, kültürel ve sosyal alanları arasında yer almaktadır. Açık hava müzesi olarak tasarlanan alanda, denize paralel uzanan on bonet ile Çanakkale Savaşlarının farklı sunum şekillerini görmek mümkündür. Çanakkale Boğazı'nın Marmara Denizi'nden Ege Denizi'ne kadar uzanan bölümlerinin minyatürü de Tabya içerisinde bulunmaktadır.

Görsel 5.2.21

ETKİNLİK

BULMACA: Aşağıda konu ile ilgili verilen bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

A. Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmış, o dönemde şehre de ismini veren Anadolu Yakası'ndaki yapı.

B. Fatih Sultan Mehmet'in yaptırdığı cami.

C. Tevfikiye köyü içerisinde yer alan antik kent.

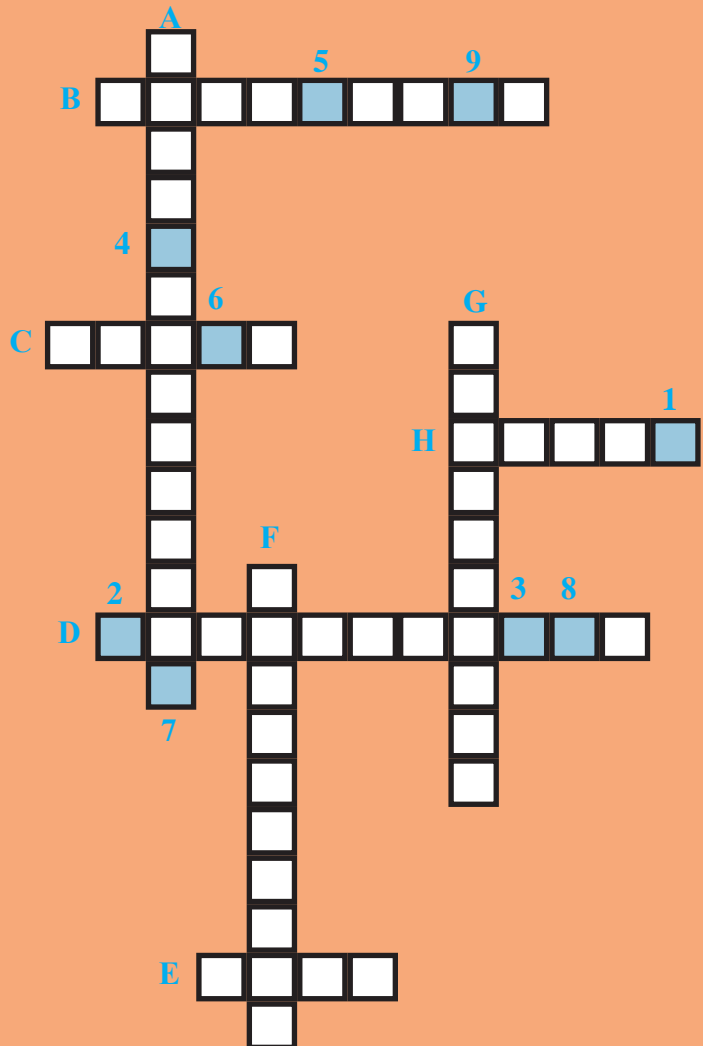
D. Padişah II. Abdülhamid'in izni ile yapılan çarşı.

E. Ayvacık ilçesinin Behramkale köyünde bulunan antik kent.

F. Padişah II. Abdülhamit döneminde yapılan, zamanı öğrenmemizi sağlayan yapı.

G. Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılan ' Boğazın Kilidi ' anlamına gelen Avrupa Yakası'ndaki yapı.

H. Duvarları taştan ya da tuğladan, üstü taş bir kapakla örtülü mezar.

Bunları Biliyor musunuz?

ŞEHRİMİZİN İLKLERİ

1. Dünyada ilk güzellik yarışması Eris, Hera, Athena ve Afrodit arasında İda Dağı'nda yapılmıştır. Yarışmada birinci olan Afrodit'in yardımıyla Paris aşık olduğu Helen'i kaçıtır ve bu olay Troya Savaşı'nın çıkmasına neden olur.

2. Dünyanın ilk savaş hilesi Troia savaşlarında gerçekleşmiştir. Troia şehrine saldıran Akhalalar, şehri alamayacaklarını anlayınca bir hile aracı olarak Troia Atı'nı Troialılara hediye ederler. Troialılar tahta atı içeri alarak eğlenmeye başlarlar. Gece tahta atın içinden çıkan askerler şehrin kapılarını açarak Akha askerlerini içeri alırlar ve Troia Kralı'nı öldürürler. Troia şehrini ele geçirirler. Bu olay dünyadaki ilk savaş hilesi olarak tarihe geçer.

3. Dünyanın ilk boğaz köprüsü Persliler tarafından 674 tane kürekli geminin yan yana bağlanmasıyla bir köprü haline getirildi. Gemileri bir birlerine bağlamak için ise papirüsten ve keten kenevirinden ipler yapıldı ve kullanıldı. Daha sonra bu köprünün rahat kullanılabilmesi için uygun büyüklükte kalaslar kesildi. Gemilerin üzerine bu kalaslar döşenerek toprak ile örtüldü ve kenarlarına korkuluklar yapıldı. 1 milyon 700 bine yakın asker ve at bu köprüyü geçmiştir.

4. Dünyada ilk kez bir boğaz yüzülerek geçildi. Abydos ve Sestos antik kentleri arasındaki boğaz, Abydos kralının oğlu Leandros tarafından ilk kez yüzülerek geçilmiştir.

5. İlk dünya haritası Piri Reis tarafından Gelibolu'da çizildi. Piri Reis'in çizdiği haritada Avrupa ve Afrika'nın batı kıyıları ile Güney Amerika'nın doğu kıyıları yer almaktadır. Harita Piri Reis tarafından Kristof Kolomb'a ait bir haritanın da bulunduğu birçok kaynaktan da yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu harita, 16. yüzyıl Avrupa ve Müslüman denizcilerinin coğrafya bilgilerini içeren değerli bir tarihi belge olarak arşivlerdeki yerini almıştır.

6. Dünyanın ilk felsefe okulu Aristo tarafından Assos'ta kuruldu. Günümüzde Assos felsefeciler için hala önemini korumaktadır. 2000 yılından bu yana Assos'da felsefe toplantıları düzenlenmektedir.

Kaynak: Ahmet KAŞIKÇI

ŞEHRİMİZİN YETİŞTİRDİĞİ KİŞİLER

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimizin yetiştirdiği ünlü kişileri, eserlerini ve hizmet alanlarını öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Şehrimizin yetiştirdiği değerli şahsiyetlerden hangilerini biliyorsunuz? Bildiklerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Şehrimizin yetiştirdiği ve ülkemiz için önemli faaliyetlerde bulunmuş birçok kişi vardır. Bu kişiler yaptıkları faaliyetlerle ülke ve dünya kültür mirasına sanat, edebiyat, müzik, spor ve bilim gibi alanlarda önemli katkılar sağlamışlardır. Tarihi şahsiyetlerden Piri Reis; Çanakkale Savaşları ve Kurtuluş Savaşı'nda kahramanlık gösteren Köprülü Hamdi Bey, Ezineli Yahya Çavuş; Türk siyasi tarihinde önemli işler yapan Tevfik Rüştü ARAS, Abdülhak Adnan ADIVAR, Ömer MART; Çanakkale'nin ilk kadın milletvekili Zekiye GÜLSEN; ilk kadın tarih öğretmeni ve ilk defa yılın öğretmeni seçilen Fatma Refet ANGIN; ülke ve şehir ekonomisine büyük bir katkı sağlayan İbrahim BODUR, Hüseyin Akif TERZİOĞLU, Selahi AKSOY; toplumsal ve sanat alanında şehrimizi birçok ilk ile tanıştıran Reşat TABAK; roman yazarı Kemal BİLBAŞAR, yönetmenlerden Metin ERKSAN ve dünya çapındaki ödülleriyle Nuri Bilge CEYLAN; seslendirme sanatçılarından Adalet CİMCÖZ; tiyatroculardan Aliye UZUNTAĞAN, Ertuğrul BİLDA, Suna KESKİN, Ercan BOSTANCIOĞLU; bestekâr Teoman ALPAY, ses sanatçılarından Saniye CAN; gazeteci Güngör MENGİ; sporcularımızdan Şaika ERCÜMEN, Derya CAN; şairlerimizden Ece AYHAN bahsedebileceğimiz önemli isimler arasında yer almaktadırlar.

Piri Reis

Piri Reis 1465–1470 yılları arasında Gelibolu'da dünyaya gelmiştir. Piri Reis, amcası Kemal Reis'in gemilerinde korsanlık yaparak ve devlet hizmetinde bulunarak tüm seferlere katılmıştır. Venedik'le yapılan deniz savaşlarında, Mısır'ı fethetmek için yapılan deniz seferlerinde ve büyük fetihlerde padişahlarla birlikte bulunmuştur. "Bahriye" adlı kitabını Sultan Süleyman'a sunmuştur. Kızıldeniz ve Umman Denizi ile Basra Körfezi donanmalarında bulunan Piri Reis, Kahire'de 1554 yılında hayata gözlerini kapamıştır.

Eserleri: Kitab-ı Bahriye, Dünya Haritası

Abdülhak Adnan ADIVAR

"Bilim, gerçeklikler arasındaki bağıntıların tümüdür."

Adnan Adıvar, 1881 senesinde Gelibolu'da dünyaya gelmiştir. Yazar Halide Edip Adıvar'ın eşidir. Adnan Adıvar, Cumhuriyet Dönemi'nin ilk bilim tarihçisi, I. Meclis'in ise ilk sağlık bakanıdır. I. Dünya Savaşı'ndan sonraki işgal senelerinde kurulan gizli direniş cemiyetlerinden Karakol Cemiyeti'nin kurucularından biridir. 1919'da Osmanlı Mebusan Meclisi seçimini kazanarak İstanbul Mebusu seçilmiştir. 1946'da İstanbul Milletvekili olarak mecliste tekrar yerini almıştır. 1 Temmuz 1955 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybedene kadar ilim çalışmalarını sürdürmüştür.

Hüseyin Akif TERZİOĞLU

1876 yılında Girit Hanya'da doğmuştur. Girit'te Rum baskıları sonucunda Ada'dan gemiyle ayrılan aile Lapseki'ye yerleşmiştir. Lapseki'de iş hayatına atılan Hüseyin Akif Bey daha sonra Çanakkale merkezde tuğlacılık, kerestecilik ve zahirecilik işleriyle uğraşmaya başlamıştır. Çanakkale Şefkat Yuvasındaki çocuklara bağışlarda bulunmuş, 1950-1951 yıllarında Bulgaristan'dan gelen göçmenlere ve 1939 Erzincan Depremi'nde zor durumda kalan depremzedelere yardım elini uzatmıştır. Çanakkale'de kimsesiz, yoksul ve başarılı çocukların barınma, eğitim, kültür ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması için Hüseyin Akif Terzioğlu Şefkat Yuvası Vakfını kurmuştur. Taşınmaz mallarının büyük bir bölümünü vakfetmiştir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi ve çeşitli eğitim kurumlarına ismi verilmiştir. 2 Kasım 1971 tarihinde vefat etmiştir.

Reşat TABAK

Reşat Tabak 1925 yılında Çanakkale'de doğmuştur. Çanakkale Kurşunlu Askerî Silah Fabrikası'nda torna ustalığı, uçaksavarda da motor makinistliği yapmıştır. 1948'de özel tamirhanesini açmıştır. 1959 yılında Çanakkale'nin ilk sineması olan Emek Sinemasını yaptırmıştır. 1968 yılında Çanakkale Belediye Başkanı olarak seçilmiştir. 1973 yılında Çanakkale şehir içi otobüs işletmesini başlatmıştır. Trafik sinyalizasyon sistemi ilk kez onun döneminde kurulmuştur. 1972 yılında Troia Festivali'nin uluslararası düzeyde yapılmasını sağlamıştır. Hüseyin Akif Terzioğlu ve Şefkat Yuvası'nın kurulmasını sağlamış olup; Atikhisar Barajı'nın yapılması, şehrin ihtiyacı olan suyun buradan karşılanması projesinin yaratıcısı olmuştur. 1987 yılında hayata gözlerini kapatmıştır.

Teoman ALPAY

Teoman Alpay 1932 yılında Çanakkale'de doğmuştur. Ankara Radyosunun açtığı ud sınavını kazanarak, saz sanatçıları arasına katılmıştır. Ankara Radyosunda Türk Müziği Yayınları Şefliği, Erzurum Radyosu Müdürlüğü yapmıştır. Alpay'ın 'Nasıl Geçti Habersiz, O Güzelim Yıllarım' isimli eseri 1972 yılının şarkısı seçilirken, sonraki yıllarda 'Gökyüzünde Yalnız Gezen Yıldızlar', 'Buruk Acı', 'Sarmaşık Günleri' eserleri de dereceye girmiştir. Teoman Alpay'ın 'Kalbimi Kıra Kıra' isimli eseri 1997'de İstanbul FM dinleyicileri tarafından en beğenilen eser seçilmiş ve Teoman Alpay, Atatürk Kültür Merkezinde Altın Plaket Ödülü almıştır. Alpay'ın ayrıca 'Samanyolu', 'Sevmekten Kim Usanır', 'Nasıl Geçti Habersiz' gibi birçok sevilen eseri bulunmaktadır. Eserlerinin birçoğu Türk sinemasında da hayat bulmuştur. Teoman Alpay 23 Şubat 2005 tarihinde vefat etmiştir.

Zekiye GÜLSEN

“Kadınlar, erkekler bize mâni oluyorlar demeyi bıraksınlar. Bahane aramasınlar, çalışsınlar.”

Çanakkale'nin ilk kadın milletvekili ve öğretmen olan Zekiye Gülsen, 1918 yılında Lapseki'de doğmuştur. Çocukluğu, 1. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarında geçmiştir. Okul öncesi öğretiminin ilk örneğini Ankara'da “Özel Gülsen Anaokulu” adı ile açmıştır. İlkokula gidemeyen engelli çocukların eğitimi için Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümünde açılan sınıfın öğretmenliğini yaparak bu uygulama ile Türkiye’de bir ilk gerçekleştirmiştir. Münih Üniversitesinde de Özel Eğitim ve Pedagoji dalında öğrenimine devam edip Ankara’da kurucu müdür olarak, devlete ait olan ilk anaokulunu Zübeyde Hanım Anaokulunu kurmuştur. Çanakkale'nin ilk kadın milletvekilliği ve sonrasında da Lapseki Belediye Başkanlığı görevinde bulunan Zekiye Gülsen, 95 yaşında hayatını kaybetmiştir.

Eserleri: Yamalı Bohçam (2002), Yollar Yıllar İzler (2005)

İbrahim BODUR

“Bir ülkenin sanayileşmeden, bir değer yaratmadan, üretmeden, yalnız tüketmekle kalkınması mümkün değildir.” Dr. H. İbrahim BODUR

Hacı İbrahim Bodur 1928’de Çanakkale’nin Yenice ilçesinde doğmuştur. İstanbul Robert Kolejinde ekonomi ve edebiyat bölümlerini bitirmiştir. İş İdaresi İhtisasını (MBA) Amerika’da tamamlayıp ülkemize dönmüştür. Türkiye’nin ilk pamuk iplik fabrikasını kurmuş ve burayı 1956’ya kadar yönetmiştir. Çanakkale Çan’daki seramik fabrikaları dünyanın önde gelen seramik tesisleri arasındadır. Kale Grubu kurucusu ve onursal başkanı olmuştur. 1976 senesinde İSO Meclis Başkanı seçilmiş olup İstanbul Sanayi Odasının ve Türkiye Sanayici İş Adamları Derneğinin (TÜSİAD) kurucuları arasında sayılmaktadır. İbrahim BODUR, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Üstün Hizmet Madalyası ve Ödülü, Çekoslovakya ve İtalya Devlet Nişanları, İtalya Seramik Derneği tarafından verilen Uluslararası Aldo Villa Ödülü’nü kazanmıştır. Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Çanakkale 18 Mart Üniversitesi tarafından Fahri Doktora Ödüllerine de layık görülmüştür. Sosyal ve kültürel aktivitelere katılmış, vakıflara hizmet etmiş, yardım ve yatırımlar yapmıştır. Okullar, liseler, yurtlar yaptırarak verdiği burslarla eğitimi desteklemiştir. İbrahim Bodur 2016 senesinde vefat etmiştir.

Ercan BOSTANCIOĞLU (Ateşböceği Ercan)

Ateşböceği Ercan karakteri ile tanınan Ercan Bostancıoğlu, 1936 senesinde Lapseki’de dünyaya gelmiştir. İlkokulda iken Karagöz oynatmaya başlamasıyla tiyatroya olan ilgisi ortaya çıkmıştır. Ercan Bostancıoğlu, Kabataş Erkek Lisesinden ve Gazetecilik Enstitüsünden mezun olmuştur. 1970 ve 1980’li senelerde TRT kanalında şov programları hazırlamış ve sunmuştur. 1990’lı senelerde ise dizi ve filmlerde rol almaya başlamıştır. Ercan Bostancıoğlu bugüne kadar Fakir Şarkıcı, Üç Kağıtçılar, Cennet Mahallesi, Perili Ev, Süper Babaanne, Yahşi Cazibe, Kadın Avcıları, Kahraman Hamamcı gibi birçok projede rol almıştır.

Nuri Bilge CEYLAN

“Hayat, çok daha küçük ayrıntıların büyük roller üstlenebileceği şaşırtıcı ayrıntılarla doludur.”

“Bakmayı bilirsek hayat çok renklidir, insan manzarası dünyanın en zengin manzarasıdır. Yan masaya bakın, orada mutlaka bir hikâye vardır.”

Nuri Bilge Ceylan, 1959 senesinde Çanakkale’de dünyaya gelmiştir. Nuri Bilge Ceylan, 1978 senesinde Boğaziçi Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümünden mezun olmuştur. Mimar Sinan Üniversitesinde sinema eğitimine başlamış ve eğitimini yarıda bırakmıştır. Filmleri:

- 1995 Koza: Cannes Film Festivali’nde Yarışmaya Seçilen İlk Türk Kısa Film,
- 1999 Mayıs Sıkıntısı: Altın Portakal Ulusal Film Yarışması En İyi Yönetmen Ödülü,
- 2000 Mayıs Sıkıntısı: Avrupa Film Ödülleri Discovery-Prix Fipresci Ödülü,
- 2003 Uzak: Cannes Film Festivali’nde Büyük Jüri Ödülü, Altın Portakal Ulusal Film Yarışması En İyi Senaryo Ödülü, Altın Portakal Ulusal Film Yarışması En İyi Yönetmen Ödülü,
- 2006 İklimler: Altın Portakal Ulusal Film Yarışması En İyi Yönetmen Ödülü,
- 2008 Üç Maymun: 61. Cannes Film Festivali’nde En İyi Yönetmen Ödülü,
- 2009 Cannes’da Ana Yarışmada Jüri Üyeliği,
- 2011 Bir Zamanlar Anadolu’da: Cannes Film Festivali Büyük Jüri Ödülü,
- 2014 Kış Uykusu: Cannes Film Festivali’nde Altın Palmiye Ödülü,

Diğer Filmleri: Kasaba, Ahlat Ağacı

Şahika ERCÜMEN

“Suyun altı nefes aldığım yer.”

16 Ocak 1985 tarihinde Çanakkale’de doğan Şahika Ercümen, ünlü serbest dalışçı ve su altı hokeyi oyuncusudur. Serbest dalış alanında Türkiye rekorunu elinde bulunduran ve ülkemizi temsil eden önemli bir isimdir. Ayrıca diyetisyenlik de yapmaktadır. Şahika Ercümen, su altı ile ilgili birçok sosyal sorumluluk projesinde de gönüllü olarak yer almaktadır. Reklam filmleri, özel günler ve engellilere yapılan projelerde seminerler vermektedir. Derin dalış kategorisindeki Türkiye rekorlarının hepsi kendisine ait olup başarılı çalışmalarına devam etmektedir.

Aldığı Ödüller:

- 2002 Yılın Sporcusu Ödülü, Çanakkale
- 2003 Türkiye Şampiyonu Su Altı Navigasyonu
- 2003,2004,2005 Türkiye Şampiyonu (Serbest Dalış Takımıyla)
- 2006 Türkiye Şampiyonu (Su Altı Hokeyi Takımıyla)
- 2006 Türkiye Rekoru Serbest Dalışta, İspanya
- 2007 Türkiye Rekoru ve Türkiye Şampiyonluğu
- 2008 Avrupa Üçüncüsü Su Altı Hokeyi Takımıyla, İstanbul
- 2011 Dünya Rekoru Serbest Dalış 110 Metre Buz Altı Yatay Dalışında, Avusturya
- 2013 Dünya Rekoru 61 Metre Paletsiz Değişken Ağırlık, Van/Türkiye
- 2014 Senesinde Tek Bir Nefes İle 91 Metre Dünya Rekoru

ÇANAKKALE KÜLTÜRÜ

Neler Öğreneceğiz:

Yaşadığım şehrin somut olmayan kültürel mirasını öğreneceğim.

Hazırlık Çalışması:

Yaşadığımız şehrin yerel kültür özellikleriyle ilgili neler biliyorsunuz?

SÖZCÜK HAZİNEM

Pomak: Rumeli’de Bulgarca konuşan bir Türk ve Müslüman topluluğu.

Boşnak: Bosna halkından ya da bu halkın soyundan olan kimse.

Zembil: Öteberi taşımakta, koymakta kullanılan örme, yassı sepet, meyve sepeti.

Bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi özelliklerin bütününe kültür denir. Kültür; bir toplumun kimliğini oluşturur, onu diğer toplumlardan farklı kılar. Halk oyunları, yemekler, geleneksel giyim kuşam ve el sanatları kültürün bazı öğeleridir. Masallar, destanlar, türküler, efsaneler, niniler, deyişler ve maniler de sözlü kültürü oluşturur. Şehrimiz kıtalar arası bir geçiş noktasında olduğu için birçok kültürün kesişim noktasındadır ve çok zengin bir kültürel dokuya sahiptir.

Halk Oyunlarımız

Halk oyunları; çok eski dönemlere kadar uzanan bir olayı, bir sevinci, bir üzüntüyü ifade eden müzikli veya müzik aleti olmaksızın tek kişi ya da gruplar halinde icra edilen ölçülü ve düzenli hareketlerdir.

Çanakkale deyince akla ilk gelen oyun türü zeybek ve karşılamadır. Zeybek oyunu, davul-zurna veya yöresine göre klarnet, bağlama; kadınlarda ise def, darbuka, leğen gibi sazlarla eşlik edilerek oynanan bir türdür. Şehrimiz genelinde en baskın karaktere sahip zeybek harmandalıdır.

Bu oyuna ait figürler şehrimizde var olan diğer zeybek oyunlarını etkilemiştir. Zamanla Çanakkale’ye yerleşen farklı topluluklar, geldikleri yerlerden getirdiği kültürel zenginliklerle şehrimizin oyun repertuarını oldukça genişletmiştir. Çerkezler, Pomak, Boşnak vb. toplulukların kendilerine özgü oyunları özellikle düğünlerde sergilenmektedir. Halk oyunları gösterilerinde klarnet, keman, davul gibi çalgılar tercih edilmektedir.

Çanakkale’ de kayıt altına alınan halk oyunlarından bazıları şunlardır;

Erkek Oyunları	Kadın Oyunları
Harmandalı	Karşılama
Yandım Ayşe/Karyolamın Demiri	Harmandalı
Gaba Güvem	Yandım Ayşe/Karyolamın Demiri
Alay Havası	Hora/Sirto/Kasap
Karşılama	Çiftetelli
Hora/ Sirto / Alay/ Mendil Havası/ Kasap	Siğirtme/Sekme
Ada Havası	Nina
Edremit Zeybeği/Edremit Havası	Sıra Oyunu
Çiftetelli	Gel Efendim Gel)
Süzme/Sekme	Pınarın Başında

Tablo 5.4.1

Göçlerle gelen toplulukların oynadıkları halk oyunlarından bazıları ise şunlardır:

Pomak-Muhacir Oyunları	Çerkez Oyunları	Boşnak Oyunları	Türkmen Semahları
Alaybey	Teperrüş	Fala Bogu	Samah
Ölümden Dönerken	Kumuk/Dönme	Sarhoş Ali	Yozarı
Kalamaki/Galamatya	Vuj		Özne/Özle
Staviyaltu Ustuvalka			Armut Ağacı
Dağlar Dağladı Beni (Gelibolu- Değirmenduzu)			
Arabaya Taş Koydum (Gelibolu-Bayramic)			

Tablo 5.4.2

Görsele 5.4.1

Görsele 5.4.2

Geleneksel Giyim

Çanakkale'nin coğrafi olarak geçiş noktasında olması ve bölgede yaşayan yerli halkın dışında çeşitli göçlerle gelen yörük, Türkmen, Pomak, Çerkez ve gacallar gibi farklı gruplara ev sahipliği yapması şehrimizin geleneksel giyim kuşamını renkli bir hale getirmiştir.

Görsel 5.4.3

Görsel 5.4.4

Görsel 5.4.5

Geleneksel giyim özelliklerine şehrimizin kırsal bölgelerinde hala rastlanmaktadır. Kadın giyiminde şalvar, peştamal, atkı gibi giysiler kullanılır. Köylerde kadınlar renkli bir şalvar üstüne gömlek giyerler. Gömlek beyaz ya da farklı renklerin olduğu basmadan yapılır. Başlarına ise yemeni takarlar. Erkekler genellikle dizden yukarısı bollaşan pantolon giyerler. Başlarına takke takarlar. Ayaklarında yün tozluk vardır.

Şehrimizin kırsal kesiminde geleneksel giyimde daha çok yörük, türkmen, pomak ve gacal kıyafetleri hâkimdir. yörük ve türkmen kıyafetleri birbirine benzerlik gösterse de kadınların baş bağlamalarında farklılıklar vardır. En gösterişli kadın kıyafetleri ise pomaklara aittir.

Görsel 5.4.7

Görsel 5.4.6

Çanakkale Yemekleri

Birçok destansı ve tarihi olaya ev sahipliği yapmış bereketli topraklara sahip Çanakkale; yemek kültürü bakımından da oldukça zengindir. Şehrimiz; yerleşik kültürlerin yanı sıra, yörük, Türkmen, muhacir, Roman, Çerkez, Pomak ve Rum topluluklarıyla aynı sofralarda oturmuş ve birbirleriyle etkileşim içine girmişlerdir.

Muhacirlerin beslenmesinde oldukça yer tutan hamur işleri, yörük ve Türkmenlerin kırsal yaşam biçimlerine uygun yabani otlu yemekleri, Rumların mutfağında özel bir yer tutan deniz ürünleri ve sebze ağırlıklı yemekleriyle çok çeşitli bir mutfak kültürü meydana gelmiştir. Bu zengin yemek kültüründe hamur işleri önemli yer tutmaktadır. Pirahu, mafiş, lokma, kuskus, göceli mantı, akıtma, tavuklu mantı, Çerkez katmeri, yufka pilavı, dızman, kalburdan çekme, kaymaklı kırma, simit lokumu, metez ve onlarcası sayabileceğimiz hamur işleri arasındadır.

Sebze, yabani otlar ve zeytinyağının sıkça kullanıldığı şehrimiz mutfağında; patlıcan, fasulye, bezelye, börülce, ıspanak, pırasa gibi sebzeler ve melki mantarı önemli bir yer tutar.

Bakla çorbası, ekşimik ıslaması, ovmaç gibi çorbaların dışında hem sebzeli hem de hayvansal ürünlerle yapılan çok sayıda çorba, şehrimiz sofralarında yerini almaktadır. Yine şehrimiz kültürünün çok önemli bir ögesi olan köy hayırlarında yapılan keşkek yemeği vazgeçilmezler arasındadır.

Görsel 5.4.8 Piruhi

Görsel 5.4.9 Kardala

Görsel 5.4.10 Mafiş

Görsel 5.4.11 Bölürce Köftesi

Görsel 5.4.12 Melki Köftesi

Şehrimizin mutfağında deniz ürünleri de kullanılmakta olup özellikle sardalya balığı çok önemli bir yer edinmiştir.

Son olarak tatlılarına örnek verecek olursak: Peynir helvası ile un, irmik, basma, yumurta helvaları, akaşı / sütlaç, kabak tatlısı, samsa, kuşburnu, baklava, topalak tatlısı / şekerpare, kalburdan çekme tatlısı, pelte, zerde, erik yahnisi ve hanımgöbeği şehrimizin tatlılarına örnek olarak gösterilebilir.

DUR YOLCU! ÇANAKKALE'DEN BUNLARI YEMEDEN AYRILMA

Peynir helvası,
Asma yaprağında sardalye,
Lüfer pilavı,
Koruk suyu,
Efibadem kurabiyesi,
Oğlak çevirme,
Zeytinyağını,
Tarhana kuskus ve kesme,
Köy hayırlarında keşkek,
Bozcada'da damla sakızlı kahve içmeden, damla sakızlı kurabiye, damla sakızlı dondurma ve domates reçeli,
Gökçeada Zeytinli'de dibek kahvesi içmeden ve muhallebi,
Assos ve Babakale'de deniz ürünleri,
Biga köftesi,
Bayramiç helvası ve elması,
Gelibolu'da tuzlanmış ve konserve balık,
Ezine peyniri,
Umurbey'de şeftali ve kiraz,
Kösedere domatesi **YEMEDEN GİTME!**

Görsel 5.4.13 Peynir Helvası

Sözlü Kültür Ürünleri

Kuşaktan kuşağa söz aracılığıyla aktarılan anonim ürünler, sözlü geleneğimizi oluşturur. Halk hikâyeleri, efsaneler, türküler, bilmece ve atasözleri bu geleneğin ürünleridir. Çanakkale ve ilçeleri sözlü kültür geleneği bakımından zengin olmasına karşın günümüzde iç kesimler ya da dağlık yörelerdeki köyler dışında bu ürünlerin çok kullanılmadığını görüyoruz.

Seyirlik Oyunlar

Çanakkale’de günümüzde Karagöz ve Meddah gelenekleri yoktur. Kukla ise, el kuklası olarak bebek adıyla varlığını sürdürmektedir. Seyirlik oyunlar, şehrimizin bazı köylerinde sünnet düğünlerinde gerçekleştirilmektedir. Sünnet düğünleri dışında kadınlar arasında kız isteme günlerinde eğlenmek amacıyla oynanan seyirlik oyunlar vardır. Ancak zamanla bu oyunlar azalmaya başlamıştır.

Çanakkale Efsaneleri ve Masalları

Çanakkale’de sözlü anlatım türleri içinde masalların ve efsanelerin önemli bir yeri vardır. Şehrimiz, masal ve efsane kültürü bakımından oldukça zengindir.

KARYOLAMIN DEMİRİ

Çanakkele Çan halkı arasında efsaneleşen bir türkü de “Karyolamın Demiri”dir. Bu türkü ile ilgili yaşanmış bir olayın efsaneleşmiş şekli şöyledir:

Çan’ın köylerinden Şerbetli köyünde Ayşe isminde bir kızın düğünü olacaktır. Bütün hazırlıklar tamamlanır. Geline çeyiz olarak da demir karyola alınır. Demir karyola dilden dile dolaşır. Bütün gözler demir karyoladadır. Düğün üç gün üç gece devam eder. Davullar, zurnalar çalınır. Aksilik bu ya düğüne misafirlerin geleceği gün olan ikinci gün damat ölür. Köyü yas bürür. Düğün mateme döner. Gelin Ayşe’nin iki gözü iki çeşme olur. Demir karyola düğüne uğursuzluk getirmiştir. Sağdıçlar Ayşe’ye ağıt yakar. Gün gelir ağıt türkü olur. Bu türkü yörede yanık yanık söylenir. Bu türkü aynı zamanda kadınların zeybek ahenginde oynadığı bir oyundur.

Çanakkale Türküleri

Türküler, anonim halk şiirinin en eski türlerinden biridir. Türküler, toplumun duygularının ezgiye dökülmesidir. Şehrimizde farklı kültürlerin birlikte yaşaması türkülerimizi de çeşitlendirmiştir. Çanakkale türkülerinde daha çok Batı Anadolu ezgileri, zeybek havaları ve karşılama müziklerinin birbirine geçtiğini görmekteyiz. “Evreşe Yolları Dar, Yatma Yeşil Çimene, Karyolamın Demiri, Pınar Baştan Bulanır, Karanfilin Moruna, Çemberimde Gül Oya” türküleri yörede en yaygın söylenen Çanakkale türküleridir.

Evreşe Yolları Dar

Evreşe Yolları Dar	Bana bakma benim yarım var
Evreşe Yolları Dar	Yeğimin cebinde
Yeni fırın yaptırdım	Mavi boncuk nazarlık
Doldurdum ekmekleri	Benim yare hediyem
Gel beraber yiyelim	Bir ufacık gerdanlık
Yaptırdım corekleri	Evreşe yolları dar
Evreşe yolları dar	Bana bakma benim yarım var

Çanakkale’de Maniler

Mani geleneği özellikle şehrimiz ve ilçelerinde bütün canlılığı ile hala yaşamaktadır. Maniler, yoğun olarak Hıdrellezde kullanılır. Hıdrellez dışında kına gecelerinde de kadınlar arasında söylenen türkülerin çoğu da mani bağlantılı türkülerdir. Çanakkale manilerinde aşk, ölüm, evlilik, kıskançlık, tabiat sevgisi, özlem gibi temalar işlenmiştir.

Yöremizde sevda ve ölüm duygusu bir manimizde şöyle işlenmiştir:

**“Sarı gülüm kalburda
Çok işin var sabırda
Ölürsek bir ölelim
Çift koysunlar tabuta.”**

Delikanlının evlenme isteği ve zamanını soran genç kızın duyguları, Çanakkale manilerinde şöyle dile getirilmektedir:

Deniz dibi engindir	Sarı saman ak saman,
Dalyancılar zengindir	Sarılalım bir zaman,
Anne beni evlendir	Sormak ayıp olmasın,
Bu kız benim dengimdir.	Düğünümüz ne zaman.

Manilerde tabiat güzellikleri de dile getirilir. Gelibolu yöresinden derlenmiş maniler:

**Sürünmeler her yerde
Suyu berrak derede
Yare sümbül menekşe
Topladım tepelerde**

**Elim soktum zeytine
Zeytinin irisine
Ben kendimi sakladım
Yiğidin birisine**

Çanakkale’de Bilmeceler

Çocuklar ve yetişkinler arasında bilmece sorma geleneği özellikle şehir merkezine uzak dağ köylerinde hala devam etmektedir. Örneğin Yenice ilçemiz Armutcuk köyünde çocukların kendi aralarında oynadıkları, karşılıklı bilmece sormaya dayanan oyunları vardır. Bu oyunlar bir tür bilmece yarışmasıdır. Katılanlar yan yana dizilir. En baştaki oyuncu bir bilmece sorar, sağındaki, bilmecenin cevabını bilmek zorundadır. Bilmiyorsa, en sona geçer ve sıra onun sağındakine gelir. Bilmeceyi bilen yer ister ve başa geçer. En çok başa geçebilen oyuncu, oyunu kazanır ve en az başa geçen ya da hiç geçmeyen oyunculara ceza verilir. Oyun yetişkinler arasında da oynanmaktadır. Bilmece oyunu, iki takımla da oynanır. Kimi zaman çok bilmece bilen iki kişinin yarıştığı da olur.

ETKİNLİK

Şehrimizde sorulan bilmeceleri uygun kelimelerle cevaplandırınız.

Kelimeler: Zeytin, süpürge, yumurta, testi, yılan, top, un elemek

Bilmeceler	Cevap
Pişirirsen aş olur. / Pişirmezsene kuş olur.	
Karşıdan baktım kara kayış. / Yanına vardım kaçtı kayış.	
Alçacık yerden kar yağar.	
Dışı katık. / İçi kütük.	
Dışı var içi yok. / Dayak yer suçu yok.	
Et dedim met dedim. / Var kapıya yat dedim.	
Ağzı var dili yok. / Karnı var bağırsağı yok.	

ETKİNLİK

Çanakkale’de atasözleri daha çok şehrin iklim, çevre ve ekonomik özellikleriyle ilgili ön plana çıkmaktadır. Aşağıda verilen atasözlerinin hangi özellik için söylendiğini bulunuz.

Çanakkale’de Atasözleri

	İklim	Ekonomik	Çevre Eğitimi
Bulut geçerken, hava nemlenir.			
Ağaç sevgisi evlat sevgisidir.			
Harmanı yakmak isteyen orağa erişemez.			
Güneşli havada şenlik olur.			
Dumanlı dağlar yağmursuz kalmaz.			
Dumanlı havada çoban sürüsünü yitirir.			
Bakkal isen azdan başla, çiftçi isen tarlayı üçle.			
Kurumuş ağacın suyu olmaz.			
Kazanmayınca kazan kaynamaz.			
Ağaç dumanlı havada kesilmez.			

El Sanatları

Seramik (Çanak-Çömlekçilik)

Şehrimizde öne çıkan en önemli el sanatlarından biri seramikçilik. Çanakkale on sekizinci yüzyıl ortalarından on dokuzuncu yüzyıl başlarına kadar önemli bir seramik merkezi olmuştur. Şehrimizde geçmişten günümüze, işlevsel araç-gereçlerin yanı sıra, süs ve dekoratif amaçlı eşyalar da üretilmiştir. Genellikle çukur tabak, kase, kup, sürahi, testi ve vazolar yapılmıştır. Günümüze ulaşan en ustalıkla desenler tabaklarda görülür. At ve ördek başlı testiler, simit testi başta olmak üzere kâse ve çanaklar da Çanakkale seramiğinin en karakteristik formlarıdır. Ayrıca yelkenli/gemi, balık ve eski mimarı yapıları evler, kullanılan diğer yaygın desenler arasındadır

Görsel 5.4.14

ETKİNLİK

Aşağıdaki görsellerde seramik yapımının aşamaları verilmiştir. Görsellere bakarak seramik imalatının, ham maddeden üretime giden aşamalarını doğru şekilde görsellerin yanındaki kutucuğa yazınız.

Yönerge: Görsellerin yanındaki kutucuklara 1,2,3,4,5, ve 6 rakamlarını yazınız.

ETKİNLİK

Şehrimizdeki el sanatlarını tanıtan bir afiş tasarlayınız.

*Bunları Biliyor musunuz?***İSMAİL BÜTÜN**

İlk ustası babası Ahmet Usta olan İsmail Bütün, ilkokul çağlarından itibaren seramik atölyelerinde çalışmıştır. 16 yaşında çarkta çamura şekil verecek donanımına sahip hale gelen İsmail Bütün, askerlik sonrasında Çanakkale Seramik Fabrikalarında yine seramik ustası olarak yirmi yıl çalıştıktan sonra 1983 yılında emekli olmuş ve seramik atölyelerinde geleneksel seramik üretimine devam etmiştir. Çok sayıda çırak yetiştiren İsmail Bütün halen Çanakkale Belediyesi'nin GMKA (Güney Marmara Kalkınma Ajansı) desteği ile açtığı Anı Eşya Üretim Merkezinde, Çanakkale seramiklerini üretmeye devam etmektedir. Burada üretilen geleneksel Çanakkale seramiklerinin bir bölümü, Seramik Müzesinde sergilenmektedir.

Kıspet Yapımı

Yağlı güreşin en önemli unsurlarından biri olan kıspet deriden yapılmış özel bir yağlı güreş giysisidir. Yapımı oldukça zor olan bu giysinin son ustalarından İrfan Şahin Biga ilçemizde yaşamakta ve mesleğini burda icra etmektedir.

Görsel 5.4.15

Görsel 5.4.16

*Bunları Biliyor musunuz?***İrfan ŞAHİN**

1942 yılında Çanakkale, Biga Eğridere'de doğmuştur. İlkokulu bitirdikten sonra Mersin'de astsubay okuluna başlamış ancak ekonomik nedenlerle eğitimini yarıda kesip evine dönmek zorunda kalmıştır. İçindeki meslek edinme arzusunu dönemin ve bölgenin popüler mesleği olan saraçlıkla örtüştürmüştür. Bir arkadaşının aracılığı ile yaşamını tamamen değiştirecek olan Mustafa (Turabi) ustanın yanında işe başlamıştır.

Yağlı güreşle ilişkisi olan herkesin yakından tanıdığı ve saygı duyduğu İrfan ŞAHİN kıspet yapımına yaklaşık 43 yıl boyunca emek vermiştir. İrfan Şahin sahip olduğu el sanatları geleneği bilgisini Uğur Kesen (Samsun), Mehmet Derse (Biga), Murat Boncuk (Manisa) gibi isimleri yetiştirerek genç kuşaklara aktarmıştır. Bu sayede geleneğin sürmesine büyük katkı sağlamıştır.

Babakale Bıçakçılığı

Ayvacak ilçemize bağlı ülkemizin en batısındaki Babakale köyü, bıçakçılığıyla ünlenen bir köydür.

Görsel 5.4.17

Sepet Örucülüğü

Biga Ağaköy’de geçmişte hasır ve zembil dokumacılığı oldukça yaygın ve köyün temel geçim kaynakları arasında yer almıştır. Günümüzde daha çok sepet, çerezlik ve çeşitli aksesuar ürünleri yapılmaktadır. Köyde hasır ve zembil yapımı köye 1951 yılında Bulgaristan’dan gelen muhacirlerden öğrenilmiş ve günümüze kadar devam ettirilmiştir.

Görsel 5.4.18

Görsel 5.4.19

Sabun Yapımı

Yemeklik kullanıma uygun olmayan zeytinlerden elde edilen yağ, içinde su bulunan bir kazana atılarak kaynatılır. Soğuk su ile kostik karıştırılarak belli bir süre bekletilir, hamur hâline gelince kalıplara dökülür ve kullanıma hazır hale gelir. Bu yolla üretilen sabunlar doğal ve geleneksel özelliğini korumaktadır.

Görsel 5.4.20

Görsel 5.4.21

Halıcılık

Şehrimizde yaygın olan bir diğer el sanatları halıcılıktır. Ayvacık halıları olarak bilinen ve adını Ayvacık ilçemizden alan halı ve kilimler , ülkemizde ve uluslararası alanda oldukça tanınmaktadır. Çan, Lapseki, Ezine ve Bayramiç ilçelerimizde de halı dokumacılığı yapılmaktadır. Halılar genellikle çeşitli ebatlarda ve kilim desenli olarak dokunur. Baskın renk kırmızıdır. Sekiz kollu ve sekizgen içine alınmış yıldız, kare ve dikdörtgen motifler kullanılır.

Görsel 5.4.22

Bez Dokuma

Şehrimizde el dokuması bez üretimini yapan köylerimizden biri Bayramiç ilçemize bağlı Dağahmetçe köyüdür. Köyde geçmişte bez dokuma oldukça yaygın iken günümüzde dört beş aile bez dokumaya devam etmektedir.

Görsel 5.4.23

Görsel 5.4.24

ŞEHRİMİZE ÖZGÜ YÖRESEL DİL ÖZELLİKLERİ

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimize özgü dil özelliklerini öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Şehrimizdeki farklı ağız özellikleri hakkında araştırma yapınız. Araştırmalarınızı arkadaşlarınız ile paylaşınız.

Bilindiği gibi her yazı dili ülkede var olan değişik ağızlardan beslenir. Ülkemiz; doğusu, batısı, kuzeyi ve güneyi ile pek çok farklı ağız özelliğine sahiptir. Bu yönüyle Çanakkale ağızı da kendine has özellikler taşımaktadır.

Çanakkale'nin hem Kuzey Ege'de hem de Trakya'da sınırları bulunmaktadır. Şehrimizin mevcut olan bu konumu birçok kültürel, sosyal, siyasal olayların etkileşim ve geçiş alanı olmasını sağlamıştır.

Kültürel etkileşimin yansımalarının en çok görüldüğü alanlardan biri de konuşulan dildir. Tarihsel süreçte şehrimize gelen Balkan göçleri ile göçmenlerin konuşma şekilleri, Trakya halkının kullandığı dil yapısı ve Anadolu insanının sahip olduğu yerli konuşma yapısı ile şehrimizdeki konuşma dili zenginleşmiş ve hepsinin harmanlaması olan bir konuşma yapısı ortaya çıkmıştır. Şehrimizin dil yapısı Ege ve Trakya'dan etkilenmiş, Trakya benzeri ama daha çok Kuzey Ege ağız özellikleri gösteren bir hâl almıştır.

Şehrimizin konuşma dilinde sıkça kullanılan cümle örnekleri:

“ Sabah kalkıyorum, kahvaltımı yapıp okula gidiyorum” cümlesinde fiildeki –yor ekindeki “r” harfi genellikle yutulmaktadır Kalkıyorum yerine kalkıyorum, gidiyorum yerine gidiyorum olarak söylenmektedir.

“ Sen bugün bu yemeği yaktın?” cümlesindeki gibi soru cümleleri vurgu ile yapılmaktadır.

“Ayrabolu'ya gitti, hayran içip, ayran kaldı; ayran ayran döndü” cümlesi Trakya şivesinin en bilinen örnek cümleleri arasında yer alır. Yazı dilinde var olan “h” harfi bazı cümlelerde düşmüştür. Bazı ünlüyle başlayan kelimelerde ise “h” harfi türetilerek kullanılmıştır. Çanakkale, dil özellikleri bakımından Trakya ağızından etkilenmiştir. Özellikle Trakya'ya yakın ilçe ve köylerde “h” harfinin kullanımı Trakya yöresinin kullanımına benzemektedir.

“ Beni aradığında okula geliyomuştun ama sonra vazgeçip sinemaya gidiyolamıştı. .” fiil çekimlerinde bazen örnekte görüldüğü gibi katmerli birleşik çekimlere başvurulmaktadır.

Türk dili şive ve ağızlar bakımından zengin bir dildir. Türkiye Türkçesinin çok zengin ağız varlığına sahip olduğu bilinmektedir. Bu ağız özellikleri kendi yöresinde canlı olarak kullanılmalıdır. Böylece dil zenginliği korunarak gelecek nesillere aktarılabilir. Yöresel dil varlıklarına sahip çıkmak önemli iken bu özellikler yazı diline doğrudan geçirilmemelidir. Bölgenin ağız özelliklerini yazıda kullanmak dile zarar vermektedir.

OKUMA PARÇASI

Şehrimize Ait Yerel Konuşma Örnekleri**Ezine - Aladağ köyü Kiremitoba (yörük yerleşimi)****Kiremitoba, okur-yazar, dul, iki çocuklu. (Yaş 87)**

Şimdi efendim, bu adamlā geçimi, bütün hayvanatmıştı. Keçi, geyun, sığır gibi. Bunlā, bahar geldi mi Gaz Dağı'na -yaylaya- gidiyolarmıştı; bütün malları toparlayıp. Gış geldikten sonra, buraya gelip, çadırlarda yaşıyolarmıştı bunlā. Hee!

Bi müddet sona, Kazdağı yasak olmuş. Bunlar, dağa gidemedikten sona, buraya başlamışlā ifak ifak ev yapmya; evet. Bi parça işte lençberliğe başlamışlā; bağ-bahçe gibilerden. Sona sona mallar da azalmış; yapması gücelmiş.

Şimdilik işte bi parça -olduğu gadā- garnını doyuruyim diye, herkez ifak toprağa sarılmış; lençberlik yapıyo.

Nasradın Hoca, ovanın orta yerine, bi kapı dikiltilmiş. Hee! Bi de kilit asmış buna. Görenlē: Hoca! Bu ne yav? Ovanın orta yerine, sen bi kapı dikilttin. Bi de kilit astın demiş. İlk eveli kapıyı yapalım; sonra da duvarını çeviririz demiş.

Eceabat - Alçitepe köyü (muhacir)**Romanya-Silistre-Tutrakan-Çanakçılar Köyü, ilkokul, dul, beş çocuklu. (Yaş 73)**

Adamın birisinin, elma bahçesi varmış derenin kıyısında. Elma düşmüş suya. Dere de akarak gidermiş. Birisi de derenin kıyısında gelirke, bulmuş elmayı. Yakalamış, ısırmış. Isırınca, az şe yapmış yani: Sahibisi bulmadan... Bu 'elal mı olur, 'aram mı olur? Gideyim demiş, bunun bulayım sahibisini.

Bayramiç - Kutluoba köyü (yerli)**Kutluoba, üç yıllık eğitim mezunu, evli, üç çocuklu (Yaş 75)**

Bu masalı... Biz bunu... Tarihi bi masal. Gaz Dağı'mız vā şurda. Annelēmiz, hep unu bize... İşte "tın tın kabacık" masalı vā ya; onları aňladırıldı. işte.

Birisi, çocuk... Şe yapmış: Evlenmiş. Gız çociyi vāmişti yanında. Üveymiş anne. Osanmış: İlle bunu atam, ille bu dağa atam bunu. Götümüşlē, Gaz Dağı'na atmışlā çociyi.

Çociyi burda, sonra babası aramağa çıkmış ema u: Çakallānan, urdakı mahluklālan arkadaş olmuş. Urda yaşıyomuş. Bubasını görünce kaçıyomuş. Görünmüyomuş bubasına. Artık kaçarkana düşmüş.

(Urda bi -Gaz Dağı'nda; urda- bi yer var. Ayazma'ya giderler. Urda güzellik yarışması olur; elma yarışması olur. U, tarihi bi yer. Urda bi "arı daşı" diyolar. Böyle varıl varıl, arı orda girip çıkıyo. U arı daşının burda -gittik de-: Şuruyı düşmüş u gız didilē. Adı unun Gaz Dağı diğimiş şimdi: Gız Dağı.)

(Bize öyle anladırıldı.)

Kaynak: Ömer GÖZÜKIZIL (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Birimi)

ÇANAKKALE SÖZLÜĞÜ

Aba: Abla	İnge: Yenge
Ayak Yolu: Tuvalet	Mari: Kadınlara özgü seslenme ünlemi
Babiç: Ayakkabı	Maşinga: Kuzine
Buba: Baba	Yasıl(-mak): Sakinleşmek
Böyük: Büyük	Kızan: Çocuk
Ceryan: Elektrik akımı	Koğucu: Dedikoducu
Çinte: Minder	Mapus: Hapishane
Çıkla: Bohça yapmak	Mısmıl: Düzgün iş yapmak
Dada: Çocuk	Nacak: Balta
Dandik: Değersiz	Peşkir: Havlu
Ditmek: Parçalara ayırmak	Pırkalamak: Kurcalamak
Gödek: Pişi	Lençber: Çiftçi
Güve(ği): Damat	Sıkılcım: Baskı
Hışdınma: Sesini çıkarmamak	Sini: Tepsi
Kak: Kurutulmuş elma, armut	Süsmek: Toslamak
Karamık: Böğürtlen	Urba: Giysi
Löküs: Lüks	Ünük: Gırtlak
Iscak: Sıcak	Yüklük: Yorgan dolabı
İrezil: Rezil	Yastaç: Üzerinde yufka açılan tahta, sini.

ÇANAKKALE'DE MEDYA

Neler Öğreneceğiz:

Çanakkale'ye özgü yerel yayıncılığın zaman içerisindeki gelişimini ve bugünkü durumunu öğreneceğim.

Hazırlık Çalışması:

Yerel yayıncılık deyince aklınıza ne geliyor?

Şehrimizde, gelişmeleri haberdar eden birçok gazete, dergi, televizyon kanalı ve internet sitesi bulunmaktadır. Bunlar dışında belediye ve sivil toplum kuruluşlarının hazırladığı çeşitli gazeteler ve dergiler de mevcuttur. Şehrimizdeki yerel medyanın gelişimine bakacak olursak:

Şehrimizde, 1934'te Çanakkale Halkevi tarafından yayınlanan "Anafarta" mecmuası çıkartılmıştır. 1946 yılında ise "Gençlik" dergisi yayımlanır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Çanakkale'de yerel basının fazla gelişemediği, birkaç gazete ve dergi ile sınırlı kaldığı görülmektedir. 1947 yılında Özel İdare Müdürlüğüne "Çanakkale" gazetesi yayımlanır. 1950'li yıllarda Çanakkale basınında bir hareketlik görülür. 1955 yılında haftalık "Halk" gazetesi Cahid GÜVEN tarafından çıkartılır. 1979 yılına gelindiğinde Çanakkale'de Güven Türker "Köylü", Hüseyin Oktay "Demokrat Çanakkale", Hüseyin Uluarslan "Çanakkale'nin Sesi", Murteza Esen "Anafartalar", Turhan Narler "Devrim", Dursun Sakızlı "Kale" gazetelerini çıkarmışlardır. Bu gazeteler ekonomik nedenlerle 1979 yılında birleşerek "Çanakkale Birlik" gazetesi olarak çıkar fakat gazetenin yayın hayatı kısa sürer. Birlikten ilk ayrılan Hüseyin Oktay ve Nejat Tabak "Burası Çanakkale" gazetesini yayımlar. 1984'te Güven Türker "Çanakkale Haber" 1987'de Turhan Narler "Çanakkale Olay" gazetelerini çıkarırlar.

Bugün "Ton TV" olarak yayın hayatını sürdüren "Olay TV" adlı televizyon kanalı, Çanakkale'nin ilk yerel kanalı olarak Turhan Narler'in girişimiyle kurulur. Ardından "Kanal 17" televizyonu, "Ton Radyo" "Boğaz FM" ve "Mega 17" radyosu yayın hayatına başlar.

Günümüzde Çanakkale basınında aktif yayın yapan gazeteler: Kalenin sesi, Gündem, Olay, Kalem, Boğaz gibi gazeteler mevcuttur. Ayrıca süreli yayınlardan Çanakkale Aktüel dergisi Troia dergisi, Anafarta dergisi gibi dergiler de şehrimizin yerel medya unsurlarına örnek gösterilebilir. Bütün bunların dışında Çanakkale'deki gelişmeleri aktaran internet haber siteleri de vardır.

Görsel 5.6.1

Görsel 5.6.2

Görsel 5.6.3

Görsel 5.6.4

Görsel 5.6.5

Görsel 5.6.6

Görsel 5.6.7

Görsel 5.6.8

ÇANAKKALE'DE MÜZİK

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimize ait müzik kültürünü öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Şimdiye kadar katıldığınız düğünlerde, eğlencelerde ve konserlerde daha çok hangi enstrümanlar kullanılıyor?

Şehrimiz Çanakkale, sahip olduğu tarihi değerler ve kültürel özellikleri ile çok zengin bir müzik kültürünü de içinde barındırmaktadır. Çeşitli zamanlarda şehrimize göçle gelen farklı topluluklar müzik kültürümüzü zenginleştirmiştir. Gelen kültürler gelenek, görenek ve alışkanlıklarını doğal olarak sürdürmüş, aynı zamanda yerleşik halkı etkilemiş ve onlardan etkilenmişlerdir. Bütün bunlar sonucu şehrimizde Kuzey Ege, Trakya ve Güney Marmara kültürel özelliklerinin bir araya gelmesiyle Batı Anadolu ve Trakya-Rumeli ezgilerinin kaynaştığı bir müzik kültürü ortaya çıkmıştır.

Çanakkale Halk Müziği Gelibolu ve Biga Yarımadası olarak iki bölge içinde değerlendirilebilir. Bu bölgeler halk müziği kültürü bakımından birbirinden farklılıklar göstermektedir. Genel olarak Balkanlar ve Trakya müzik kültürünün etkisinde kalan Gelibolu Yarımadası'nda başta "karşılama" olmak üzere "hora-horo" gibi oyunlu müzikler ve Trakya bölgesinin müzik geleneğini yansıtan türküler yer alır. Biga yarımadasında ise başta zeybek olmak üzere, güvende, bengi, alay havası ve karşılama türlerini sıkça görmek mümkündür.

Şehrimizin müzik kültürünü belirleyen bu türlerin yanında Bayramiç, Ezine ve merkez ilçe çevresinde yaşayan Türkmen kültürüne ait semahlar, Çan, Biga ve Gelibolu çevresindeki Pomak ve Biga'da yaşayan Çerkez topluluklarının müzik kültürleri, Çanakkale Halk Müziği'nin çok kültürlü yapısının ne kadar renkli olduğunu göstermektedir. Bu renkli yapı içerisinde, Çanakkale müzik kültürünü zenginleştiren bir diğer etken de Roman topluluklarının kendilerine özgü müzik gelenekleridir.

Çanakkale müziklerinde kullanılan enstrümanlara bakacak olursak:

Şehrimizde en çok kullanılan enstrümanların başında klarnet ve davul gelmektedir. Hem düğün ve eğlencelerde hem de yöresel müziklerde kullanılan klarnet, 20. yüzyılın başlarında zurnanın yerini almıştır. Günümüzde Çanakkale merkez, Bayramiç, Biga, Ezine, Yenice gibi yerlerde, klarnet çalanların büyük bölümünün babalarının aynı zamanda zurna çalıcısı da olduğu bilinmektedir. Çanakkale'de klarnet-davul yanında;

Görsel 5.7.1

kanun, keman, ud ve darbuka gibi çalgıların da kullandığını görebiliriz.

Bütün bunlar dışında:

Daha çok Türkmenlerin kullandığı bağlama; köy düğünlerinde özellikle kadınların kullandıkları def, zil; Çerkezlerin düğünlerinde ya da müzikli eğlencelerinde kullandıkları akordeona eşlik eden pheçiç(peçiç) ve Gökçeada'da “dill damak” adı verilen tiz sesli bir çalgı da şehrimizde kullanılan diğer enstrümanlar içinde yer almaktadır.

Şehrimiz Çanakkale'de bu zengin müzik kültürünün devam etmesi ve yeni kuşaklara aktarılması adına farklı çalışmalar yapılmaktadır. ÇOMÜ, Çanakkale Belediyesi, Halk Eğitim Merkezi, çeşitli dernek, cemiyet, kuruluş ve sivil girişimcilerin katkılarıyla gerçekleştirilen konser ve sanatsal aktiviteler müzik kültürümüzün tanıtılması ve yaşatılması adına önemli faaliyetlerdir.

Görsel 5.7.2

Görsel 5.7.3

Çanakkale Türküsü

Ezgisi, sözleri ve taşıdığı anlam yönüyle hepimizin gönlünde farklı bir yeri olan “ Çanakkale Türküsü” tarihte acılarla dolu bir dönemin duygularının en içten şekliye anlatıldığı hâlidir. Çanakkale Türküsü savaştan bitip düşmüş vatani için düşmana karşı korkusuzca kendini siper eden askerlerin türküsüdür. Çanakkale Şavaşları'nın simgesi haline gelen türkünün Kastamonu yöresine ait olduğu bilinmektedir.

Türkünün ne zaman yazıldığına dair net bir bilgi yoktur. Savaştan önce mi yoksa sonra mı yazıldığı hakkında farklı görüşler vardır. Bazı belgelerde savaşa hazırlanan askerlerin benzeri bir türküyü söyledikleri belirtilmektedir. Emrullah Nutku'nun Çanakkale Sultanisinde (Lisesi) yatılı okuyan 1903 doğumlu kardeşi Seyfullah'ın savaş başlamadan İstanbul'da'ki annesine gönderdiği 29 Eylül 1914 tarihli aşağıdaki mektubu bu görüşü destekler niteliktedir.

Sevgili Anneciğim,

Canımıza tak diyen iki yıllık gurbet hayatından artık kurtuluyoruz. Sana ve aileme kavuşacağım için seviniyorum. Mektebimizi alıyorlar., hastane olacakmış, bizi de İstanbul'daki mekteplere dağıtacaklarmış. Hocalarımızın çoğu da askerlik hizmetine gidiyorlar, büyük sınıflar da gönüllü yazılacaklarmış. Bugün Türkçe hocamız sınıfa geldi, ama çok kalmadı, bize veda etti. Bize; "Zamanı gelince cephede yapılacak vatan hizmetinin mektepte yapılan hizmetten kutsi olduğunu" söyledi.

Birkaç günden beri Çanakkale sokaklarından askerler geçiyor. "Çanakkale içinde Aynalıçarşı, Anne ben gidiyorum düşmana karşı" şarkısını söylüyorlar. At üstünde zabıter, top arabaları, mekkare ve deve kervanları sokağımızı doldurdu. Harp olacakmış. İngiliz ve Fransız harp filoları boğazın dışında dolaşıyormuş. Buraları bombardıman edeceklermiş. Bu bombardımanı görmek isterdim, ama yakında Çanakkale'den ayrılacağız. Ama size kavuşacağım ben.

Beybabamın, sizin ellerinizi öper kardeşlerime selam ederim.

Oğlunuz Seyfullah.

Bu mektuba bakıldığında türkünün savaştan önce de bilindiği vurgulanmaktadır. Müzikolog Mahmut Ragıp Gazimihal de asıl türkünün bir ağıt olduğunu ifade ederek, Çanakkale Savaşları sırasında yeniden hatırlandığını ve zamana uygun dizeler katılarak yeniden güncellendiğini belirtmektedir.

Çanakkale Türküsünün Sözleri

Çanakkale içinde vurdular beni
 Ölmeden mezara koydular beni
 Of gençliğime eyvah
 Çanakkale içinde aynalı çarşı
 Ana ben gidiyom düşmana karşı
 Of gençliğim eyvah
 Çanakkale içinde bir uzun selvi
 Kimimiz nişanlı kimimiz evli
 Of gençliğim eyvah
 Çanakkale üstünü duman bürüdü
 On üçüncü firka harbe yürüdü
 Of gençliğim eyvah
 Çanakkale içinde toplar kuruldu
 Vay bizim uşaklar orda vuruldu
 Of gençliğim eyvah
 Çanakkale içinde bir dolu testi
 Analar babalar umudu kesti
 Of gençliğim eyvah

Görsel 5.7.4

ŞEHRİMİZİN ÖNEMLİ GÜNLERİ

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimizde belirli günlerde yapılan anma ve kutlama günlerini öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Şehrimizin anma ve kutlama günü etkinlikleri şehrimizin ekonomisini ve bireylerin kişisel gelişimini sizce nasıl etkilemektedir? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Çanakkale’de yılın belli günlerinde fuarlar, festivaller, şenlikler, anma günleri, kurtuluş günleri, tarımsal ürünleri tanıtmaya gibi çeşitli sanatsal ve kültürel aktiviteler düzenlenmektedir. Bu etkinliklerin en önemlisi 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Deniz Zaferi etkinlikleridir. Bunun dışında 25 Nisan Çanakkale Kara Savaşları Yıldönümü kutlamaları ve 10 Ağustos Anafartalar Zaferi de şehrimizde çeşitli etkinliklerle kutlanmaktadır. Bu etkinliklere yurt içinden ve yurt dışından birçok ziyaretçi katılmaktadır. Böylece şehrimizin ve kültürümüzün tanıtımı sağlanmaktadır.

Aşağıda şehrimizin önemli sanatsal/kültürel etkinliklerinden bazıları hakkında bilgi verilmiştir:

18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Deniz Zaferi

Şehrimizde her yıl 18 Mart Çanakkale Zaferi ve Şehitleri Anma Günü törenleri; devlet protokolü, Çanakkale halkı ve ulusal / uluslararası misafirlerimizin katılımıyla çeşitli etkinlikler çerçevesinde kutlanmaktadır. Kutlamalar Cumhuriyet Meydanı, kordon, Çimenlik Kalesi, Şehitlikler ve Tarihi Alanda planlanan resmi törenlerle gerçekleştirilmektedir. Boğazda gemilerin resmi geçişi ve gösteri uçaklarının uçuşları, özellikle SOLOTÜRK-Türk Yıldızlarının gösterileri ilgi çekici görsel şölenlerdendir.

Görsel 5.8.1

Görsel 5.8.2

Görsel 5.8.3

Çanakakle Kara Savaşları Anma Törenleri (Anzak Günü)

Şehrimizde 24-25 Nisan tarihleri Anzak Günü olarak kabul edilmektedir. Anzak, Avustralya ve Yeni Zelanda askerlerinden oluşan ordunun (Australian and New Zealand Army Corps) baş harflerinin kısaltılması ile oluşturulmuş bir kelimedir. Anzak Günü Avustralya ve Yeni Zelanda tarafından kutlanan ulusal anma günüdür. Anzak Günü'nde şehrimize gelen Anzak askerlerinin torunları tarafından, 25 Nisan 1915'te Gelibolu'da karaya çıkan Avustralya ve Yeni Zelandalı askerlerin anma töreni yapılmaktadır.

Görsel 5.8.4

Tören Gelibolu Yarımadası'ndaki Anzak Koyu'nda hazırlanmaktadır. Anzakların torunları geceyi Anzak koyunda çeşitli etkinliklerle geçirirler. 25 Nisan sabahı 05.30'da , şafak vakti geleneksel ayin yapılmaktadır.

Bunları Biliyor musunuz?

Mustafa Kemal Atatürk'ün Anzak Annelerine yazdığı mektup:

“ Bu memleketin topraklarında kanlarını döken kahramanlar! Burada, dost bir vatanın toprağında-sınız. Huzur ve sükûn içinde uyuyunuz. Sizler, Mehmetçiklerle yanyana koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz. Evlatlarınız bizim bağrımızdadır. Onlar bu toprakta canlarını verdikten sonra, artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK, 1934

Troia Festivali-Güzellik Yarışması

Troia Festivali şehrimizde ilk kez 1963 yılında yapılmıştır.1992'de Uluslararası Troia Festivali adını almıştır. 10 Ağustos tarihinde başlayan festival bir hafta boyunca çeşitli etkinliklerle kutlanmaktadır. Tiyatro, müzik, söyleşi, sergi, konserler, yarışmalar, spor etkinlikleri gibi kapsamlı organizasyonlar yapılmaktadır. Etkinlik alanları olarak halk bahçesi, özgürlük parkı, çimenlik kalesi, amfi tiyatro, konferans salonları gibi bütün kent festival etkinlik alanı olarak kullanılmaktadır. Festival kapsamında Bayramiç Ayazma'da geleneksel güzellik yarışması yapılarak şehrimizin mitolojik değerleri de korunmaktadır.

Sardalya Festivali

Gelibolu ilçemizde her yıl temmuz ayı içerisinde geleneksel Sardalya Festivali düzenlenmektedir. Çeşitli kültür ve sanat etkinliklerinin yanında dış ülkelere gelen misafirler de ağırlanmaktadır. Festivalde sardalya kebabı yapılarak festival boyunca halka dağıtılmaktadır.

Gökçeada Film Festivali

Gökçeada Film Festivali 1998'den beri yapılmaktadır. Ağustos ayının son günlerinde bir hafta sürecek şekilde yapılan festivalde filmler açık havada izlenmektedir. Sinema oyuncuları, yönetmenleri ve birçok misafirin katıldığı festivale her yıl ilgi artmaktadır.

Köy Hayırları

Çanakkale'de bahar aylarında birçok ilçede köy hayırları yapılmaktadır. Köylerde yapılan bu hayırlara çeşitli yerlerden insanlar katılmaktadır. Kazanlarla pişirilen yemekler tüm köye ve gelen misafirlere dağıtılmaktadır. Geleneksel hayır yemekleri; keşkek, nohutlu-etli pilav ve komposto şeklindedir. Şehrimizde yapılan köy hayırları köy içinde ve komşu-çevre köylerden katılanlar arasındaki kaynaşmayı sağlamakta, etkileşimi arttırmakta yani kültürümüzün sürdürülmesinde önemli katkılar sunmaktadır.

Bu hayırlardan en ünlüsü Yenice'de düzenlenen İssız Cuma Hayrı, Kültür ve Tarım Fuarı'dır. Fuarda ziraat ve hayvancılık alanında yapılan yarışmalar vatandaşlar tarafından çok ilgi görmektedir. Yörede çiftçilikle uğraşanlar ve üretici firmalar stant açarak çeşitli sunumlar yapmaktadırlar. Ayrıca Bayramiç-Muratlar köy hayrı da şehrimizdeki meşhur köy hayırları arasındadır.

Görsel 5.8.5

Görsel 5.8.6

Görsel 5.8.7

Yağlı Güreşler

Geleneksel Türk sporlarından biri olan yağlı güreşler şehrimizin çeşitli ilçelerinde her yıl yapılmaktadır. Sporcular vücutlarını yağlayarak rakibin kendisini yakalamasını veya tutmasını zorlaştırmaktadır. Fiziki güç ve strateji gerektiren bu spor şehrimizde çeşitli ilçelerde haziran ve temmuz aylarında yapılmaktadır. Kepez, Lâpseki, Çardak, Geyikli, Biga, Çan yağlı güreş etkinliklerin yapıldığı yerler arasındadır.

Görsel 5.8.8

Görsel 5.8.9

Deve Güreşleri

Tarih boyunca ulaşım alanında ve yük taşıma işlerinde kullanılan develer Anadolu kültürünün önemli değerlerindedir. Günümüzde deve güreşleri organizasyonları ile devecilik kültürü yaşatılmaya çalışılmaktadır. Çanakkale merkez olmak üzere Ayvacık, Bayramiç, Biga, Çan, Çardak, Ezine, Geyikli, Karacaören, Lapseki, Umurbey gibi yerlerde genellikle kış mevsiminde geleneksel deve güreşleri festivalleri yapılmaktadır. Deve güreşleri festivallerinde halk bazı ticari alışverişler yapabilmekte ve müzik, halk oyunları ve çeşitli aktivitelerle kültürel bir etkileşim olmaktadır. Kültür turizmi açısından bu festivaller ile şehrimizin tanıtımı da yapılmaktadır.

Görsel 5.8.10

Görsel 5.8.11

Panayırlar

Şehrimizin ilçelerinde farklı temalarla panayır etkinlikleri yapılmaktadır. Çan ilçesinde eylül ayının ilk haftasında üç gün süren hayvan ve emtia panayırı yapılmaktadır. Emtia panayırı ile ilçe, ekonomik ve sosyal alanda hareketlilik kazanmaktadır. Çan'da haziran ayının ilk üç günü de yaz panayırı yapılmaktadır. Lapseki ilçesinde de eylül ayında Güz Panayırı ile ilçede çeşitli etkinlikler yapılmaktadır. Bozcaada'da her yıl 26 Temmuz tarihinde Ayazma Panayırı yapılmaktadır. Biga ilçesinde haziran ayında Yaz Panayırı, eylül ayında Güz Panayırı olarak yılda iki kez panayır yapılmaktadır. Yaz ve Güz Panayırlarına Biga ilçesinden, köylerden ve çevre ilçelerden birçok kişi katılmaktadır. Kalkım-Akçakoyun Köy Panayırı ilimizin meşhur panayırları arasındadır.

Görsel 5.8.12

Görsel 5.8.13

Hıdırellez

Hıdırellez, halk arasında Hızır ve İlyas Peygamberlerin yeryüzünde buluştukları gün olarak bilinmekte ve mevsimlik bayramlarımız arasında yer almaktadır. Hızır ve İlyas sözcükleri birleşerek halk ağzında hıdırellez şeklini almıştır. Şehrimizde Hıdırellez 6 Mayıs tarihinde kutlanmaktadır. Hıdırellez gününden önce evler temizlenir ve yeni kıyafetler, yiyecek malzemeler alınarak alışveriş yapılır. Böylece baharın gelişi doğanın canlanması bir bahar bayramı olarak hıdırellez şeklinde kutlanmaktadır

Görsel 5.8.14

Şehrimizde 5 Mayıs akşamı gül dallarına: para, yüzük, düğme vs. asılır. Hava karardığında ateş yakılarak üstünden atlanır. Gül dalına bırakılan nesnelere sabah erkenden toplanır. 6 Mayıs sabahı erken kalkılır; akan su kenarına dilekler, yere şekil olarak veya kâğıda çizilerek suya bırakılır. İlimizde yaşayan insanlar geleneklerine göre bu bayramı coşku ile kutlamaktadırlar.

Bayramiç'in bazı köylerinde Hıdırellez günü şifalı aktığına inanılan Menderes Çayı'ndan su doldurulur, piknikler yapılır, nohut ile mayalanmış simit ekmekleri yapılarak dağıtılır. Lâpseki'de Hıdırellez şenlikleri 6 Mayıs'ı takip eden ilk pazar günü Üçtaşlar mevkiinde yapılmaktadır. Halk, Hıdırellezden bir akşam önce büyük bir ateş yakarak üzerinden atlar ve dua eder.

Kurtuluş Günleri

Görsel 5.8.15

Çanakkale merkez ve ilçeler, düşman işgalinden kurtuluşun yıldönümlerini çeşitli organizasyon ve etkinliklerle kutlamaktadır.

Çanakkale- 26 Kasım

Ayvacık -21 Eylül

Bayramiç- 20 Eylül

Biga- 18 Eylül

Bozcaada- 20 Eylül

Çan -23 Eylül

Eceabat- 26 Ksım

Ezine - 22 Eylül

Gelibolu – 26 Kasım

Gökçeada – 17 Ekim

Lapseki – 25 Eylül

Şenlikler (Festival ve Fuarlar)

ETKİNLİĞİN YERİ	ETKİNLİĞİ DÜZENLEYEN KURULUŞ	ETKİNLİĞİN ADI	ETKİNLİĞİN TARİHİ
Merkez	Çanakkale Belediye Başkanlığı-CABİNİN-Troya Kültür Derneği	Uluslararası Çanakkale Bienali	Değişiklik göstermektedir.
	Çanakkale Belediye Başkanlığı	23 Nisan Tahta At Çocuk Şenliği	23-24 Nisan
	Çanakkale Belediye Başkanlığı	Uluslararası Troia Festivali	09-13 Ağustos
Merkez-Kepez	Kepez Belediye Başkanlığı	Geleneksel Kepez Yağlı Pehlivan Güreşleri	19 Mayıs
	Kepez Belediye Başkanlığı	Kayısı Festivali	Temmuz ayının ilk haftası
Ayvacık - Merkez	Ayvacık Belediye Başkanlığı	Geleneksel Ayvacık Panayırı	26-29 Mayıs
Bayramiç	Bayramiç Belediye Başkanlığı	Deve Güreşi Festivali	Ocak ayının 2. haftası
	Bayramiç Belediye Başkanlığı	Hayvan ve Emtia Panayırı	17-20 Mayıs / 27-30 Ağustos
	Bayramiç Belediye Başkanlığı	İda (Kazdağı) Kültür ve Sanat Etkinlikleri	Ağustos ayının ilk haftası
Biga-Merkez	Biga Belediye Başkanlığı	Biga Kültür ve Sanat Festivali	07-14 Haziran
	Biga Kaymakamlığı ve Belediye Başkanlığı	Biga Kurtuluş Şenlikleri	18 Eylül
	Biga Ticaret ve Sanayi Odası	Biga Tarım ve Hayvancılık Fuarı	26-28 Eylül
Biga-Karabiga Beldesi	Karabiga Belediye Başkanlığı	Karabiga Priapos Deniz Festivali ve 1 Temmuz Kabotaj Bayramı Kutlama Töreni	Her yıl temmuz ayının ilk haftası

ETKİNLİĞİN YERİ	ETKİNLİĞİ DÜZENLEYEN KURULUŞ	ETKİNLİĞİN ADI	ETKİNLİĞİN TARİHİ
Bozcaada - Merkez	Bozcaada Belediye Başkanlığı	Bozcaada Uluslararası Ekolojik Belgesel Film Festivali (BİFED)	30-31 Ekim/1-2 Kasım
	Bozcaada Belediye Başkanlığı	Uçurtma Şenliği	14-15 Haziran
	Bozcaada Belediye Başkanlığı	Bozcaada Kültür Sanat ve Bağbozumu Festivali	Eylülün ilk haftası
	Bozcaada Belediye Başkanlığı	4. Bozcaada Yarı Maraton ve 10 km Koşusu	10 Mayıs
	Bozcaada Belediye Başkanlığı Tarafından Düzenlenmektedir.	Yerel Tatlar Festivali	12-13-14 Eylül
Çan - Merkez	Çan Belediye Başkanlığı	23 Eylül Kurtuluş Günü Etkinlikleri	Her yıl 23 Eylül
	Çan Belediye Başkanlığı	Eylül (Güz) Panayırı	6-7-8 Eylül
	Çan Belediye Başkanlığı	Haziran (Yaz) Panayırı	3-4-5 Haziran
	Çan Belediye Başkanlığı	Çan Belediyesi Yağlı Pehlivan Güreşleri	Her yılın haziran ayı
Ezine - Merkez	Ezine Belediye Başkanlığı	Emtia ve Hayvan Panayırı	01-04 Eylül
	Ezine Belediye Başkanlığı	Ezine'nin Kurtuluşu	21-22 Eylül
Ezine - Geyikli Beldesi	Geyikli Belediye Başkanlığı	Geyikli Belediyesi Yağlı Güreş, Kültür Etkinlikleri ve Zeytin Festivali	Ağustos Ayı
Gelibolu - Merkez	Gelibolu Belediye Başkanlığı	Uluslararası Gelibolu Altın Sardalya Kültür ve Sanat Festivali	13-17 Ağustos
Gökçeada - Merkez	Gökçeada Belediye Başkanlığı	Gökçeada Günleri	27-30 Ağustos

ETKİNLİĞİN YERİ	ETKİNLİĞİ DÜZENLEYEN KURULUŞ	ETKİNLİĞİN ADI	ETKİNLİĞİN TARİHİ
Lapseki - Çardak Beldesi	Çardak Belediye Başkanlığı	Türklerin Rumeli'ye Geçişi	15 Mayıs - 15 Haziran
	Çardak Belediye Başkanlığı	Çardak Belediyesi Geleneksel Yağlı Pehlivan Güreşleri	26 Ağustos
Yenice - Merkez	Yenice Kaymakamlığı, Belediye Başkanlığı ve Kale Grubu	İssız Cuma ve Tarım Fuarı	Her yıl eylül ayının ilk cuması
	Yenice Belediye Başkanlığı	Geleneksel Kazdağı Doğa Yürüyüşü ve Şenlikleri	Haziran ayının ilk haftası cumartesi günü
Yenice - Kalkım Beldesi	Kalkım Belediyesi- Muhtarlık	Köy Panayırı	17-18-19 Haziran

Tablo 5.8.1

Görsel 5.8.16

ŞEHRİMİZDE SOSYAL VE KÜLTÜREL FAALİYETLER

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimizdeki sosyal ve kültürel imkanların neler olduğunu öğreneceğiz.

Hazırlık Çalışması:

Yaşadığımız şehirde hangi sosyal faaliyetlerin olmasını isterdiniz?
Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

İnsanların gelişiminde sosyal ve kültürel aktivitelerin varlığı son derece önemlidir. Şehrimiz, çocuklara ve gençlere çok çeşitli aktivitelerle onların gelişimlerini destekleyecek imkânlar sunmaktadır. Şehrimizin sunduğu fırsatlar çocukların ve gençlerin hayata hazırlanma sürecinde birçok alanda donanımlarını arttırıp kendilerini geliştirmelerini de sağlamaktadır. Şehrimizin sunduğu kültürel ve sosyal imkânların bazılarını tanıyalım:

Şehrimiz bünyesinde birçok eğitim kurumu vardır. Bunlardan örgün yani düzenli eğitim yapan kuruluşlar olduğu gibi kendimizi farklı alanlarda geliştirmemizi sağlayan Milli Eğitim Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezlerine bağlı yaygın eğitim kursları da mevcuttur. Bu eğitim kurumlarında hem zorunlu eğitimimizi alabilir hem de yeteneklerimize uygun alanlarda kendimizi geliştirme imkânı bulabiliriz. Halk Eğitim Merkezlerinde spor, müzik, bilişim, yabancı dil, el sanatları gibi birçok alanda yetişkin, genç ve çocuklara kurslar verilmektedir.

Şehrimiz bizlere sanat ve kültürel alandaki gelişimleri destekleme noktasında farklı olanaklar sağlar. Çanakkale’de Devlet Güzel Sanatlar Galerisi “Necip Paşa Konağı”, Turhan Mildon Kültür ve Sanat Merkezi, ÇOMÜ İÇDAŞ Kongre Merkezi, Tacettin Aslan Kültür ve Sanat Evi, ÇTSO Kongre ve Fuar Merkezi, Kepez Belediyesi Seramik Atölyesi, Kepez ve Ayvacık Halı Dokuma Atölyeleri gibi yerler ile belediye ve derneklere bağlı birçok merkez bulunur. Bu alanlar halı dokuma, seramik, resim gibi çalışmalar; kongreler, konferanslar, sergiler, tiyatro gibi etkinlikler ile farklı çalışmalarını destekleyerek şehir halkına sunar.

Gerek eğitim hayatımızı gerekse kişisel gelişimimizi istediğimiz noktalara ulaştırabilmek için araştırma yapıp bilgiye ulaşmak ve kitap okumak vazgeçilmez ihtiyaçlardır. Şehrimizde bu imkânları sağlayabilecek birçok kütüphane vardır. Çanakkale 18 Mart Üniversitesine bağlı Merkez Kütüphane, Eğitim Fakültesi Kütüphanesi, İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Biga Kütüphanesi sağladığı imkânlar ile bize bu noktada hizmet etmektedir. Bunların dışında Çanakkale merkez ilçesinde yer alan Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Kütüphanesi, Barbaros Kütüphanesi, Osman Korfmann Kütüphanesi ile yine bütün ilçelerimizde bulunan halk kütüphaneleri eğitim hayatı ve kişisel gelişimimizde bize destek olan kurumlardır.

Şehrimize ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda değer katan kurumlardan bir tanesi de Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'dir. Üniversite içerisinde birçok fakülteyi, yüksekokulu, enstitüyü ve araştırma merkezlerini barındırmaktadır. Üniversite, hem gençlerin kendilerini istediği alanlarda geliştirmesini ve meslek edinmek için gerekli eğitimi almasını sağlar hem de yaptığı

Görsel 5.9.2

faaliyetler ile şehrin halkına hizmet eder. Üniversite bünyesinde bulunan Astrofizik Araştırma Merkezi - Ulupınar Gözlem Evi, Araştırma ve Uygulama Hastanesi, El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi gibi Araştırma Merkezleri ile şehrin sağlık, spor, sosyal, kültürel, sanat, eğitim, ekonomi, doğa, tarım vb. birçok alandaki ihtiyaçlarını karşılamada büyük rol oynamaktadır.

Şehrimiz, gençlerin ve çocukların eğlenebileceği alanlar yönünden de zengindir. Hemen hemen her sokakta bir park alanlarına rastlamak mümkündür. Alışveriş merkezleri, sinemalar, çeşitli kulüpler, dernekler, spor alanları ve etkinlikler çocuk ve gençlerimizin boş zamanlarını eğlenerek geçirmelerini sağlar.

Görsel 5.9.1

Görsel 5.9.3

ŞEHRİMİZDE SPOR

Neler Öğreneceğiz:

Şehrimizin spor faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olacağız.

Hazırlık Çalışması:

Çanakkale’de yapılan spor faaliyetlerinden hangilerini biliyorsunuz? Söyleyiniz.

Sporun çocukların ve gençlerin gelişimindeki önemi her geçen gün daha da ön plana çıkmaktadır. Günümüzde gelişen teknolojinin olumsuz etkilerinden birisi de hareketsiz ve sağlıklı yaşam tarzını tetiklemesidir. Bireysel ve ekip halinde yapılan sporlar sağlıklı bir bünyeye sahip olmamızı, motivasyonumuzun ve özgüvenimizin artmasını, paylaşmayı ve takım halinde hareket etmemizi öğretir. Şehrimiz sunduğu imkânlar ile çocuklarımızın ve gençlerimizin spor faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri birçok alana sahiptir.

Görsel 5.10.1

Görsel 5.10.2

Gençlik ve Spor Müdürlüğü ilimizdeki spor faaliyetlerinin düzenlenmesi, tesislerin ve sahaların açılması, bakımı gibi birçok faaliyeti yürütür. Şehir merkezinde büyük bir stadyum ve bunun içerisinde atletizm pisti, çim yüzeyli saha bulunmaktadır. Bunların dışında ilçelerimizde ve merkezde Müdürlüğe bağlı on iki adet spor salonu, on dört adet sentetik saha, iki adet kapalı yüzme havuzu, beş adet tenis kortu, su sporları merkezi, gençlik merkezi, sporcu kamp ve eğitim merkezi gibi birçok tesis bulunur. Şehrimizde su sporları, su altı sporları, voleybol, basketbol, futbol, okçuluk, dövüş sporları, atletizm, güreş gibi birçok spor faaliyetini gerçekleştirecek tesis ve altyapı bulunmaktadır. Bu sporlar aktif bir şekilde yapılmakta, ulusal ve uluslararası müsabakalara katılan farklı dallarda yarışan birçok sporcumuz bulunmaktadır.

Görsel 5.10.3

Görsel 5.10.4

Görsel 5.10.7

Görsel 5.10.8

Görsel 5.10.9

Görsel 5.10.5

Şehrimizde sporun yaygınlaşması ve hayatın bir parçası haline gelebilmesi için sadece il merkezine değil ilçelere ve köylere de sahalara, tesisler yapılmaktadır. Gençlik ve Spor Müdürlüğü, çocuklar ve gençler için birçok projeye ve etkinliğe imza atarak şehrimizin farklı spor dallarında başarılarına imza atmasına büyük destek olmaktadır.

Çanakkale’de merkez ve ilçe belediyeleri, gerek yaptıkları spor tesisleri gerekse kurdukları kulüp ve dernekler ile spor faaliyetlerini her zaman desteklemektedirler. Birçok mahallede, sokakta, parkların yanı başında yer alan spor alanları ve aletleri, gençlerimizin ve çocuklarımızın hayatlarına hareket katmaları açısından katkı sağlamaktadır.

Çanakkale Belediyesinin sporu desteklemek adına sunduğu imkânlardan birisi de 2016 yılında hayata geçirdiği ÇABİS Projesi’dir. Bu projede yapılan bisiklet yolları ve bisiklet istasyonları ile kent içerisinde herhangi bir noktadan alınan bir bisiklet ile şehrin başka bir noktasına ulaşım sağlanabilmektedir. Bu bisikletler, günlük hayatımıza hareket katmamıza imkân vermektedir.

Görsel 5.10.6

1 VE 2. ÜNİTE KAYNAKÇASI

- Aydın, S. (2009). El Sanatları Geleneği, Giyim, Kuşam ve Süsleme. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi.
- Bektaş, C. (2016). Herkes İçin Kent. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Bingham, J., Chandler, F., Chisholm, J. ve diğerleri. (2012). Antik Dünya Ansiklopedisi. Ankara: TÜBİTAK Yayınları.
- Brookes, O. (2017). Şehirde Bir Gün. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Canan, İ.(1994). Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi. (6. Cilt). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Demirci, M. (2003). İslam'da Şehir ve Şehrin Sosyal Dinamikleri. İstem, Yıl:1, Sayı:2, 2003, 129-146.
- Eliaçık, M. (2016). Ebussuud Efendi'nin Farsça Bir Manzum Fetvası. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5(4), 1765-1772.
- Göksu, D. (2015). İstanbul Kültür ve Edebiyat Atlası. İstanbul: İstanbul Turing ve Otomobil Kurumu.
- Işık, C. (2010). Mevlana'nın Mesnevi'sinde Şehir ve Köy. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kaya, E. (2017). Kentleşme ve Kentlileşme. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Kaya, G. (2014). Kentleşmenin Toplumsal Boyutları(Adıyaman Örneği). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Köse, O. (2016). Geçmişten Günümüze Şehir ve Çocuk. (1. Cilt). Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları.
- MEB (2021). Şehrimiz... Dersi Öğretim Programı. Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Taşçı, H., Nebati, N. (Editör). (2015). Şehir Üzerine Düşünceler. İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Yayınları.
- Vatansever, M., Batman, O. ve Altaş, A. (2017). Sürdürülebilir Turizm Açısından Kızılırmak Deltası Kuş Cennetinin Yerel Paydaşları Tarafından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. Yönetim, Ekonomi, Edebiyat, İslami ve Politik Bilimler Dergisi, 2(2): 31 Aralık/December, 2017, 194-217.
- Yılmaz, C.(Editör).(2015). Samsun Turizm Rehberi. Samsun: Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Akyol, C. (2011). Samsun Genelinde Müze ve Ören Yerlerinin İl Turizmine Katkısı Konferansı. Ocak 2011, Samsun.
- Yüksel, F. (2016), Vezirköprü Yöresi Monografisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

3, 4 VE 5. ÜNİTE KAYNAKÇASI

- Açanal, H.(2015). *Çanak'ta Yemek: Çanakkale Mutfak Kültürüne Dair*. İstanbul: Hat Baskı Sanatları.
- Atabay, M. (2019). *Çanakkale'nin Evlatları- Çanakkale'ye Kimler Geldi, Kimler Geçti?*. Çanakkale: Çanakkale Belediyesi Kültür Hizmetidir.
- Canbay, A. ve Satır, Ö, C. (2014). *Çanakkale Halk Ezgileri*. Ankara: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları.
- Canbay, A. (2015). *100. Yıl Çanakkale Müzik Kültüründe Geleneksel Halk Müziği*. Çanakkale Araştırmaların Türk Yıllığı, Bahar 2015, 18 , 667-683.
- Çanakkale Belediyesi, Çanakkale Kent Müzesi Arşivi.
- Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü (2019). *Çanakkale Gençlik Ve Spor İl Müdürlüğü Brifing Raporu-2019*
- Çanakkale Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü Arşivi.
- Çanakkale Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Folklor Araştırmacıları Arşivi.
- Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü, (2019). *Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Tespiti ve Öğrenme Kılavuz Kitabı*, Temmuz-2019, [PowerPoint slayt].
- Çanakkale Troia* , (2017,Kasım). Bir Başarı Hikayesi; İsmail Tülek: 32-36.
- Çanakkale Valiliği. (2019). *Çanakkale Altı Aylık Brifing Raporu*. Çanakkale.
- Çanakkale Valiliği. (1998). *Çanakkale 1998*.Çanakkale: Örs Matbaacılık.
- Çanakkale 2001.2001* .Çanakkale: Tarih ve Kültür Vakfı.
- Yiğitbaş, E., Bekler , T., Demirci, A., Ekinc,Y. , Tunuslu M., Karaca, Ö., Eyisüren, O. (2016). *Çanakkale heyelanları*. İzmir: Altın Kalem Yayınları.
- Erden ,F., Tufan,M.,Özus,E.,E. (2015). Geleneksel dokumadan giysi tasarımına [Özel sayı/Special section]. *International Journal Of Science Culture And Sport*, 4,236-237. 10.14486/IJSCS385.
- Erten, İ.(Ed.). (2006). *Çanakkale Dosyası*. Çanakkale: Özgül Matbaa.
- Evliya Çelebi Tam Metin Seyahatname*. (1993). (5. Ve 6. Cilt). İstanbul: Üçdal Neşriyat.
- Fırat, M., Aksoy, A. Ve Gözükızıl ,Ö.(2014).*Çanakkale El Sanatları*. Ankara: Pozitif Matbaa.
- Fırat, M., Aksoy, A. ve Gözükızıl, Ö. (2014) *Çanakkale El Sanatları*. Ankara: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları.
- Güngör, G. (2015). *Çanakkale Gezi Rehberi Tarihi ve Doğal Güzellikler*. İstanbul: Doğan Burda Dergi Yayıncılık.
- Gözükızıl Ö. (2010). *Masal Masal İçinde Çanakkale Masal İçinde*. İstanbul: Çanakkale Kitaplığı.
- Gözükızıl, Ö. (2013). *Çanakkale Halk Kültürü*. Ankara: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayınları.
- Gözüm, Y.(Ed.). *Rehber Çanakkale*. Ankara: Karınca Ajans Yayıncılık Matbaacılık.
- Gözüm, Y.(Ed.).(2018).*Rehber Troia*. Çanakkale: Boğaz Matbaa.
- Güleç, H. (2012). *Çanakkale Halk Bilimi*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Ilgar, R. (2009). *Çanakkale Orman İşletmeciliği Yarar Analizinin Coğrafi Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi*. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (1) : 77 – 99 . <http://kosbed.kocaeli.edu.tr/sayi17/ilgar.pdf> Erişim tarihi: 21.11.2019

İnan,A. (1987). *Piri Reisin Hayatı ve Eserleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
Koç ,T.(2004). *Çanakkale Yerleşmesinin Durum Raporu*. Çanakkale: Olay gazetesi.
Kente İsmi Verilen Değer, Seramik : (2019,Ağustos). *Çanakkale Troia*, 4-5.
Özgen, A.(Ed.).(2017). *Destanlar Şehri Çanakkale*. İstanbul: Doğan Burda Dergi Yayıncılık.
Ramazan, E. (2004).*Çanakkale Turizm Rehberi*. Çanakkale: Nesil Matbaacılık.
Semerci, A. (2019). Çanakkale İlinde Tarım Sektörünün Genel Yapısı. *Adü Ziraat Dergi*, Sayı: 16(1):113-121). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/759165> Erişim tarihi: 21.11.2019
Taştan, S, E. (2018). *Çanakkale Sofrası*. İstanbul: Vizyon Basımevi.
Tombul, M.(2015).*Çanakkale Kültür Envanteri*. İstanbul: Matsis Matbaa.

3, 4 VE 5. ÜNİTE GENEL AĞ KAYNAKÇASI

<https://www.ilimiz.net/detay/17/129/canakkale-ili-iklimi-ve-bitki-ortusu.html> Erişim tarihi:16/09/2019
<https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=CANAKKALE> 17/09/2019
<http://www.cografya.gen.tr/tr/canakkale/iklim.html> Erişim tarihi:16/09/2019
<https://www.on5yirmi5.com/dosya/turkiyenin-illeri/17-canakkale-hakkinda-genel-bilgi> Erişim tarihi:17/09/2019
<https://canakkale.csb.gov.tr/cografyasi-i-5389> Erişim tarihi:20/09/2019
<http://www.cografya.gen.tr/tr/canakkale/fiziki.html> Erişim tarihi:18/09/2019
<http://www.canakkale.gov.tr/ilcelerimiz> Erişim tarihi:23/09/2019
<http://www.canakkaleili.com/canakkale-uc-noktalar.html> Erişim tarihi:21/09/2019
<http://birgunbiryerde.blogspot.com/2013/04/ruzgar-poyraz-ve-bora-tanrs-boreas.html> Erişim tarihi:25/09/2019
<https://www.arkeolojikhaber.com/haber-boreas-12603/> Erişim tarihi:16/09/2019
<https://www.sigortacigazetesi.com.tr/boreasin-ufurugu/> Erişim tarihi:22/09/2019
<http://www.canakkalehedef.com/tanistirayim-boreas-makale,28.html> Erişim tarihi:23/09/2019
<http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/deprem-bilgileri/tarihsel-depremler/> Erişim tarihi:23/10/2019
<http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/deprem-bilgileri/buyuk-depremler/> Erişim tarihi:23/10/2019
<http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/deprem-bilgileri/genel-bilgiler/> Erişim tarihi:23/10/2019
<http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/bilgi/tDeprembolgeleri.htm> Erişim tarihi:23/10/2019
<https://deprem.afad.gov.tr/downloadDocument?id=260> Erişim tarihi:22/10/2019
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5d95a785c02646.3003239 Erişim tarihi:25/10/2019
<https://tabb-analiz.afad.gov.tr/> Erişim tarihi:10/10/2019
<https://afadem.afad.gov.tr/tr/3857/Deprem> Erişim tarihi:10/10/2019
<https://canakkale.afad.gov.tr/tr/7000/Sel> Erişim tarihi:11/10/2019
http://www.tema.org.tr/web_14966-2_1/entitiefocus.aspx?primary_id=1335&target=categoriall&type=2&detail=single&gclid=CjwKCAjw5_DsBRBPEiwAIEDRW8-gfGVXY8i5ebXrBH8zYO9qsh2Be5tqjJUfIN9c2vxDuPOCp2a76hoCJmQQA_VD_BwE Erişim tarihi:18/10/2019

<http://www.canakkaleolay.com/Kucukkuyu-da-sel-felaketi-37327> Erişim tarihi:10/10/2019

<http://www.canakkaleolay.com/Yangin-korkuttu--47305> Erişim tarihi:01/11/2019

<http://www.visitcanakkale.com/TR/biga/S/192> Erişim tarihi:15/10/2019

<http://canakkale.kutuphane.gov.tr/TR-84277/canakkalenin-idari-durumu.html> Erişim tarihi:15/10/2019

<https://islamansiklopedisi.org.tr/canakkale> Erişim tarihi:16/10/2019

<https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-70468/tarihce.html> Erişim tarihi:16/10/2019

<https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/eskisiteden/yayinlar/osmanli-arsivi-yayinlar/OSMANLI%20BELGELER%C4%B0NDE%20%C3%87ANAKKALE%20MUHAREBELER%C4%B0-1.pdf> Erişim tarihi:16/10/2019

<http://canakkale.tubitak.gov.tr/?q=content/i-d%C3%BCnya-sava%C5%9F%C4%B1-ba%C5%9F%C4%B1yor-ve-osmanl%C4%B1-devleti-sava%C5%9F-giriyor> Erişim tarihi:17/10/2019

<https://catab.ktb.gov.tr/TR-121070/idunya-savasinin-baslamasi-ve-18-mart-zaferi.html> Erişim tarihi:18/10/2019

<https://catab.ktb.gov.tr/TR-121074/canakkale-cephesi---kara-muharebeleri.html> Erişim tarihi:18/10/2019

<https://antlasmalar.com/mondros-ateskes-antlasmasi/> Erişim tarihi:18/10/2019

<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> Erişim Tarihi:11/09/2019

<https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> Erişim Tarihi:11/09/2019

<https://www.gmka.gov.tr/bolgesel-istatistikler> Erişim Tarihi:04/11/2019

<http://www.yereldiplomasi.gov.tr/neden-kardes-sehir/> Erişim Tarihi: 04/11/2019

<http://www.kardesehirler.org.tr/tddb-hakkinda> Erişim Tarihi: 04/11/2019

<https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/icerik/2/0/1130> Erişim Tarihi: 05/11/2019

<https://www.fikir.gen.tr/insan-doga-etkilesimi-ve-cografya/> Erişim Tarihi: 16/10/2019

<https://www.derscografya.com/doga-ve-insan-etkilesimi/> Erişim Tarihi: 16/10/2019

<https://cografyahocasi.com/cografya-12/insan-ve-doga-etkilesimi.html> Erişim Tarihi: 16/10/2019

http://latifdortceliktml.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/16/16/965469/dosyalar/2018_05/09121237_dogaveinsan.pdf Erişim Tarihi: 17/10/2019

<http://www.investincanakkale.com/tr/26895/CANAKKALEDE-TARIM-VE-HAYVANCILIK> Erişim Tarihi: 17/10/2019

<http://www.investincanakkale.com/tr/26972/CANAKKALEDE-TURIZM> Erişim Tarihi: 17/10/2019

<http://www.investincanakkale.com/tr/26974/CANAKKALEDE-YENILENEBİLİR-ENERJİ> Erişim Tarihi: 17/10/2019

<http://www.kaleninsesi.com/yukselen-tarimin-merkezi-bayramic---n6262/> Erişim Tarihi: 18/10/2019

https://www.gokceadarehberim.com/nm-Sualt%C4%B1_Milli_Park%C4%B1-cp-110 Erişim Tarihi: 18/10/2019

<http://gokceadasualtiparki.org/index.php?lang=tr-tr> Erişim Tarihi: 18/10/2019

<https://www.bizevdeyokuz.com/adatepe-koyu-kaz-daglari-gezilecek-yerler/> Erişim Tarihi: 21/10/2019

<https://www.kucukkuyu.com/adatepe-koyu/> Erişim Tarihi: 21/10/2019

<https://www.enerjiatlası.com/jeotermal/tuzla-jeotermal-enerji-santrali> Erişim tarihi: 22.11.2019

<htmlhttps://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/Canakkale-Tarim-Hayvancilik-Rehberi.pdf> Erişim tarihi: 22.11.2019

<https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/Canakkale-Sanayi-Yatirim-Rehberi.pdf> Erişim tarihi: 22.11.2019

GÖRSEL KAYNAKÇA

Arka Kapak Assos Görseli: (Vedat YILMAZ) arşivinden alınmıştır.

İç Kapak : <https://www.flickr.com/photos/saltonline/28658863517> Erişim Tarihi:31/08/2019

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Assos_Tempel.JPG Erişim Tarihi:31/08/2019

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kilitbahir_%C3%87ANAKKALE_-_panoramio.jpg

Erişim Tarihi:31/08/2019

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:K%C4%B0L%C4%B0TBAH%C4%B0R_KALES%C4%B0_-_panoramio.jpg Erişim Tarihi:31/08/2019

Ünite 1 Kapak Görseli: (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Ünite 2 Kapak Görseli: (Vedat YILMAZ) arşivinden alınmıştır.

Görsel 1.1.1 <https://pxhere.com/tr/photo/1525823> Erişim Tarihi:04/09/2019

Görsel 1.1.2 <https://pxhere.com/tr/photo/1220576> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.1.3 <https://pxhere.com/tr/photo/1108381> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.2.1 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:%C5%9Eanl%C4%B1urfa_M%C3%BCzesi_bar%C4%B1nak.jpg Erişim Tarihi:06/09/2019

Görsel 1.2.2 Çatalhöyük https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Çatalhöyük_after_the_first_excavations_by_James_Mellaart_and_his_team.jpg Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.2.3 Hattuşa <https://www.flickr.com/photos/carolemage/25725048044> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.2.4 Efes https://commons.wikimedia.org/wiki/File:EFES,LIBRARY_-_panoramio.jpg

Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.2.5 Truva <https://pxhere.com/en/photo/984158> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.2.6 Konya <https://pixabay.com/tr/photos/bina-konya-mavi-gökyüzü-2397605/>

Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.2.7 Antalya <https://pxhere.com/tr/photo/1171060> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.3.1 İstanbul [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Istanbul_\(8274724020\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Istanbul_(8274724020).jpg)

Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.3.2 Cordoba (Kurtuba) https://commons.wikimedia.org/wiki/File:C%C3%B3rdoba_Spain_View-of-the-Mosque-of-Cordoba-01.jpg Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.3.3 Medine <https://pixabay.com/tr/photos/medine-umre-hac-3537744/> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.3.4 Paris https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Paris_vue_d%27ensemble_tour_Eiffel.jpg

Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.3.5 İstanbul <https://pixabay.com/tr/photos/istanbul-şehir-su-panoramik-3271874/>

Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 1.4.1 Çanakkale Saat Kulesi İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır

Görsel 1.4.2 Çanakkale <https://www.flickr.com/photos/jlascar/8708444335> Erişim Tarihi:01/09/2019

Görsel 1.4.3 Safranbolu <https://pixabay.com/tr/photos/safranbolu-ev-evler-mimari-tarihi-2910379/>

Erişim Tarihi:31/08/2019

2. Ünite Kapak Görseli (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 2.1.1 Serpil Kılıç tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Görsel 2.1.2 <https://pxhere.com/tr/photo/1426923> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.1.3 Serpil Kılıç tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Görsel 2.2.1 Serpil Kılıç tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Görsel 2.2.2 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edirne_Uc_Serefeli_6002.jpg

Erişim Tarihi:04/09/2019

Görsel 2.2.3 <https://pxhere.com/tr/photo/1192910> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.2.4 <https://pixabay.com/tr/illustrations/alkış-el-simgesi-sembol-işaret-3547919/>

Erişim Tarihi:04/09/2019

Görsel 2.2.5 <https://pixabay.com/tr/illustrations/tiyatro-sinema-perde-çizgili-mor-4023586/>

Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.2.6 <https://pixabay.com/tr/illustrations/bakkal-alışveriş-bakkal-sepeti-4035413/>

Erişim Tarihi:04/09/2019

Görsel 2.3.1 <https://pxhere.com/tr/photo/593334> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.3.2 <https://pixabay.com/tr/photos/site-trafik-yol-otoban-işaretleri-4364451/>

Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.3.3 <https://pixabay.com/tr/photos/yağmur-şemsiye-kızlar-hava-islak-1678983/>

Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.3.4 Çanakkale Mehmet Akif ERSOY Devlet Hastanesi (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 2.3.5 <https://pxhere.com/tr/photo/1446815> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.3.6 <https://pxhere.com/tr/photo/1576171> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.3.7 <https://pixabay.com/tr/photos/kentsel-fabrika-baca-red-bina-2308434/>

Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.3.8 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 2.3.9 <https://pxhere.com/tr/photo/585602> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.4.1 Serpil Kılıç tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Görsel 2.4.2 <https://pxhere.com/tr/photo/1028540> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.4.3 <https://pixabay.com/tr/photos/bacak-ayak-ayakkabı-kadın-kişi-3254824/>

Erişim Tarihi:02/09/2019

Görsel 2.4.4 Serpil Kılıç tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Görsel 2.5.1 <https://pixabay.com/tr/photos/bebek-kız-ile-kızıl-saçlı-köpek-1884898/>

Erişim Tarihi:04/09/2019

Görsel 2.5.2 <https://pxhere.com/tr/photo/456452> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.5.3 <https://pxhere.com/tr/photo/1049151> Erişim Tarihi:31/08/2019

Görsel 2.5.4 <https://pixabay.com/tr/photos/köpek-kutu-köpek-kulübesi-piyade-660505/>

Erişim Tarihi:04/09/2019

Görsel 2.5.5 <https://www.pexels.com/photo/person-giving-high-five-to-grey-cat-38867/> Erişim Tarihi:26/02/2020

3. Ünite Kapak Görseli: (Vedat YILMAZ) arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.1 (İbrahim BAYRAK) tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

Görsel 3.1.2 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.3 İbrahim BAYRAK tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

Görsel 3.1.4 Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden Alınarak İbrahim BAYRAK tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

Görsel 3.1.5 Bozcaada Ayazma Plajı Yaz Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.6 Gökçeada Bahar Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.7 Rüzgârlar ve Yönleri İbrahim BAYRAK tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

Görsel 3.1.8 Rüzgargülleri Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.9 Serpil KILIÇ tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Görsel 3.1.10 Serpil KILIÇ tarafından bu kitap için çizilmiştir.

Görsel 3.1.11 Çanakkale Fiziki Haritası Senem Gül İŞLER tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

Görsel 3.1.12 Kazdağları Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.13 Ezine Ovası Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.14 Sarıçay Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.15 Gökçeada Eşelek Tuz Gölü Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.16 Atikhisar Baraj Gölü Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.17 Kazdağları Ayazma Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.18 Kazdağı Göknarı Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.19 Kum Zambağı (Volkan SULANÇ) arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.1.20 İbrahim BAYRAK tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

Görsel 3.2.1 Bozcaada Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.2.2 Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.2.3 Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.2.4 (Elif DEMİR DENİZ) arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.2.5 Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.2.6 Asma Yaprağında Sardalya Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.2.7 <https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-70471/yoresel-yemekler.html> Erişim Tarihi: 27/02/2020

Görsel 3.2.8 <https://www.pexels.com/tr-tr/fotograf/daglar-doga-gokyuzu-tatil-130111/> Erişim Tarihi: 27/02/2020

Görsel 3.3.1 Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.3.2 Senem Gül İŞLER tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

Görsel 3.4.1 Çanakkale İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.4.2 Çanakkale İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.4.3 Çanakkale Olay Gazetesi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.4.4 Çanakkale Olay Gazetesi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.5.1 Senem Gül İŞLER tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

Görsel 3.5.2 Kale-i Sultaniye (Çimenlik Kalesi) Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.5.3 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Evlija_Cselebi.jpg Erişim Tarihi:04/10/2019

Görsel 3.6.1 Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.2 Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.3 Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.4 Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.5 Truva Ören Yeri Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.6 Savaş Dönemi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.7 Mütareke Dönemi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.8 Nusrat Mayın Gemisi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.9 Seyit Onbaşı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.10 Mustafa Kemal Düztepe Siperi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.11 57. Alay Şehitliği Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.12 Çanakkale Gazileri Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.13 Türk Siperi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.14 Anzac Siperi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.6.15 Dur Yolcu. (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.7.1 İbrahim BAYRAK tarafından bu kitap için hazırlanmıştır.

Görsel 3.7.2 Çanakkale. (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 3.7.3 Tekirdağ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/48/Limandan_Tekirda%C4%9F.JPG?uselang=tr

Görsel 3.7.4 Edirne https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2c/Edirne_5276.jpg

4. Ünite Kapak Görseli: (İsmail TÜLEK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.1 Görseller (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.2 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.3 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.4 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.5 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.6 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.7 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.8 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.9 Görseller (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.10 Ayazma Alabalık Çiftliği (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.11 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.12 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.13 Jeotermal Elektrik Santrali Ayvacık/Tuzla (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.14 Zeytinyağı Fabrikası (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.15 Çimento Fabrikası (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.16 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.17 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.18 (İsmail TÜLEK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.19 (Elif DEMİR DENİZ) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.20 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.1.21 Taş Madeni. Çan (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.1 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.2 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.3 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.4 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.5 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.6 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.7 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.8 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.9 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.10 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.11 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.12 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.13 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.14 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.15 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.2.16 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.3.1 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.3.2 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.3.3 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.3.4 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.3.5 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

- Görsel 4.3.6 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.7 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.8 Parion Antik Kenti (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.9 Troya Müzesi (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.10 Piri Reis Müzesi (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.11 Troya Müzesi
- Görsel 4.3.12 Bozcaada Kalesi (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.13 Mehmetçik Anıtı (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.14 Soğanlıdere Şehitliği /Eceabat (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.15 (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.16 Şahindere Şehitliği (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.17 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.18 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.19 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.20 Rum Evleri /Bozcaada (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.21 Güzelyalı Plaj (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.22 Hamzakoy/Gelibolu (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.23 Sivrice Koyu /Ayvacık (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.24 Ayazma Plajı/Bozcaada (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.25 Habbele Plajı/Bozcaada (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.26 Tuz Gölü/Gökçeada (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.27 Kaşkaval Burnu Peynir Kayalıkları (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.28 Tuzla Kaplıcası/Ayvacık (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.29 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.30 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.31 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.32 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.33 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.34 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.35 <https://www.pexels.com/tr-tr/fotograf/acik-hava-dis-mekan-doga-gaga-910032/> Erişim Tarihi: 24/02/2020
- Görsel 4.3.36 Bayraklı Baba Anıt Mezarı (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.3.37 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 4.4.1 <https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/Canakkale-Lojistik-Rehberi.pdf>
- Görsel 4.4.2 <https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/Canakkale-Lojistik-Rehberi.pdf>
- Görsel 4.4.3 <https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/Canakkale-Lojistik-Rehberi.pdf>

Görsel 4.4.4 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.4.5 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.4.6 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.4.7 https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e2/266bd_-_Turkish_Airlines_Boeing_737-4Y0%3B_TC-JET%40ZRH%3B07.11.2003_%285127104056%29.jpg

Görsel 4.4.8 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 4.4.9 https://www.ntv.com.tr/turkiye/1915-canakkale-koprusunun-acilis-tarihi-belli-oldu,wF05hMGhoUe_y-X1e02mUA

5. Ünite Kapak Görseli: (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.1 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.2 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.3 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.4 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.5 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.6 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.7 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.8 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.9 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.10 (Çanakkale Valiliği) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.11 (Çanakkale Valiliği) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.12 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.13 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.14 (Çanakkale Kent Müzesi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.15 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.16 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.17 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.1.18 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.1 Troia Müzesi Lahit (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.2 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.3 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.4 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.5 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.6 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.7 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.8 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.9 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.10 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.11 (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.12 (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.13 (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.14 (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.15 (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.16 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.17 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.18 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.19 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.20 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.2.21 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.1 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.2 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.3 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.4 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.5 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.6 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.7 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.8 Piruhi (Ece TAŞTAN) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.9 Kardala (Ece TAŞTAN) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.10 Mafiş (Ece TAŞTAN) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.11 Bölürce Köftesi (Ece TAŞTAN) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.12 Melki Köftesi (Ece TAŞTAN) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.13 Peynir Helvası (Ece TAŞTAN) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.14 (Ünzüle ULUS AVCI) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.15 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Ömer GÖZÜKIZIL, Mümtaz FIRAT, Senem ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.16 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Ömer GÖZÜKIZIL, Mümtaz FIRAT, Senem ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.17 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.18 (Elif DEMİR DENİZ) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.19 (Elif DEMİR DENİZ) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.20 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.21 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.22 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.23 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.4.24 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.6.1 (Çanakkale Kent Müzesi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.6.2 (Çanakkale Kent Müzesi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.6.3 (Çanakkale Kent Müzesi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.6.4 (Çanakkale Kent Müzesi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.6.5 (Çanakkale Kent Müzesi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.6.6 (Çanakkale Kent Müzesi) arşivinden alınmıştır.

Görsel 5.6.7 (Çanakkale Kent Müzesi) arşivinden alınmıştır.

- Görsel 5.6.8 (Çanakkale Kent Müzesi) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.7.1 (Naci ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.7.2 (Naci ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.7.3 (Elif DEMİR DENİZ) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.7.4 (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşlarını Araştırma Merkezi) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.1 (Çanakkale Valiliği) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.2 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.3 (Çanakkale Valiliği) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.4 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.5 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Ömer GÖZÜKIZIL, Mümtaz FIRAT, Senem ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.6 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Ömer GÖZÜKIZIL, Mümtaz FIRAT, Senem ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.7 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Ömer GÖZÜKIZIL, Mümtaz FIRAT, Senem ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.8 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.9 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Ömer GÖZÜKIZIL, Mümtaz FIRAT, Senem ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.10 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Ömer GÖZÜKIZIL, Mümtaz FIRAT, Senem ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.11 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.12 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Ömer GÖZÜKIZIL, Mümtaz FIRAT, Senem ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.13 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Folklor Araştırmacıları Ömer GÖZÜKIZIL, Mümtaz FIRAT, Senem ÖZCAN) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.14 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- 5.8.15 (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.8.16 (Çanakkale Valiliği) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.9.1 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.9.2 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.9.3 (İbrahim BAYRAK) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.10.1 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.10.2 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.10.3 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.10.4 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.10.5 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.10.6 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.10.7 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.10.8 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.
- Görsel 5.10.9 (Çanakkale Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) arşivinden alınmıştır.

Şehrimiz
Çanakkale

**BU ÖĞRETİM MATERYALİ
ÇANAKKALE İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNCE
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR. PARA İLE SATILMAZ.**

Bandrol Uygulamasına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci Maddesinin ikinci Fıkrası Çerçevesinde
Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

ISBN: